

44542

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**İYİ VE KÖTÜ EVLİLİKLERİN
ÖZELLİKLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK
BETİMSSEL BİR ÇALIŞMA**

Klinik Psikoloji

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Psikolog Müge KOCADERE

Danışman Öğretim Üyesi

Doç.Dr. Benal İNCEER

İZMİR - 1995

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı gerçekleştirmemi sağlayan; bilgisi, olumlu yaklaşımıyla bana her zaman destek olan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Benal İnceer'e;

Araştırmadan elde ettiğim verilerin analizinde bana yol gösteren değerli hocam Sayın Prof. Yurdal Topsever'e;

Araştırmamın tüm aşamalarında bana destek olan değerli hocam Sayın Dr. Azmi Varan'a sonsuz teşekkür borçluyum.

Araştırmaya katılarak, evliliğini benimle paylaşan tüm deneklere, uygulama aşamasında bana yardımcı olan avukatlara, arkadaşlarıma, verilerin bilgisayara girilmesinde yardımcı olan Alison'a teşekkür ederim.

Bu çalışma sırasında, yaşının üzerinde anlayış ve sabır gösteren sevgili Naz'a, her zaman bana destek olan Anneme, Babama, Mehtap'a, Müjdat'a ve eşime teşekkür ederim.

Müge Kocadere

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLO LİSTESİ	vi
BÖLÜM I.	1
I. 1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
I. 2. GENEL BİLGİLER	5
I. 2. 1. EVLİLİKLE İLGİLİ TANIMLAR	5
I. 2. 2. EVLİLİK KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMALARIN TARİHÇESİ	6
I. 2. 3. EVLİLİK KALİTESİYLE İLGİLİ KURAMLAR	8
I. 2. 4. EVLİLİK ALANLARI	9
I. 2. 4. 1. AİLE ALANI	9
I. 2. 4. 2. BASKINLIK ALANI	11
I. 2. 4. 3. BENZERLİK ALANI	13
I. 2. 4. 4. BOŞ ZAMAN ALANI	14
I. 2. 4. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANI	15
I. 2. 4. 6. CİNSELLİK ALANI	18
I. 2. 4. 7. ÇOCUK ALANI	21
I. 2. 4. 8. DUYGU ALANI	23
I. 2. 4. 9. EV İŞLERİ ALANI	25
I. 2. 4. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ ALANI	26
I. 2. 4. 11. GELİR ALANI	27
I. 2. 4. 12. İLETİŞİM ALANI	28
I. 2. 4. 13. İŞ ALANI	30
I. 2. 4. 14. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ALANI	32
I. 2. 4. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANI	32
I. 2. 4. 16. SÖZEL VEYA FİZİKSEL ŞİDDET ALANI	36

	Sayfa
BÖLÜM II. GEREÇ VE YÖNTEM	40
II. 1. ÖRNEKLEM	40
II. 1. 1. İYİ EVLİLİKLER GRUBU	41
II. 1. 2. KÖTÜ EVLİLİKLER GRUBU	41
II. 2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	42
II. 2. 1. ANKET FORMU	43
II. 2. 1. 1. EVLİLİK ALANLARI	44
II. 2. 2. YÖNERGE	46
II. 2. 3. BİLGİ TOPLAMA FORMU	47
II. 3. UYGULAMA	47
II. 4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	47
BÖLÜM III. BULGULAR	48
III. 1. AİLE ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	48
III. 2. BASKINLIK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	54
III. 3. BENZERLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	61
III. 4. BOŞ ZAMAN ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	63
III. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	64
III. 6. CİNSELLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	67
III. 7. ÇOCUK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	73
III. 8. DUYGU ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	78
III. 9. EV İŞLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	82
III. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	85
III. 11. GELİR ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	86
III. 12. İLETİŞİM ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	89
III. 13. İŞ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	97
III. 14. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	102
III. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	105
III. 16. SÖZEL VEYA FİZİKSEL ŞİDDET ALANINA İLİŞKİN BULGULAR	116
III. 16. EVLİLİKLE İLGİLİ DİĞER KONULARA İLİŞKİN	

	Sayfa
BÖLÜM IV. TARTIŞMA	130
IV. 1. AİLE ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	130
IV. 2. BASKINLIK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	132
IV. 3. BENZERLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	135
IV. 4. BOŞ ZAMAN ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	136
IV. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	137
IV. 6. CİNSELLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	138
IV. 7. ÇOCUK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	141
IV. 8. DUYGU ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	143
IV. 9. EV İŞLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	145
IV. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	146
IV. 11. GELİR ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	147
IV. 12. İLETİŞİM ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	147
IV. 13. İŞ ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	149
IV. 14. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	150
IV. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	151
IV. 16. SÖZEL VEYA FİZİKSEL ŞİDDET ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	155
IV. 17. EVLİLİKLE İLGİLİ DİĞER KONULARA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI	156

	Sayfa
BÖLÜM IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	160
IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	160
ÖZET	164
SUMMARY	165
KAYNAKLAR	167
EK-1	173
EK-2	186
ÖZGEÇMİŞ	202

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo- 1: İyi ve Kötü Evlilikler Gruplarının Demografik Özellikleri	42
Tablo- 2: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinin Aileleriyle Geçimine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	49
Tablo-3: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğin Ailesiyle Geçimine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	50
Tablo-4: İyi ve Kötü Evliliklerde Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	51
Tablo- 5: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Anne-Babalarının Evliliğini Değerlendirmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	52
Tablo-6: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Ailesinde Boşanma Yaşanıp Yaşanmamış Olmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	53
Tablo-7: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Eşlerinin Ailesinde Boşanma Yaşanıp Yaşanmamış Olmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	54
Tablo-8: İyi ve Kötü Evliliklerde Önemli Kararların Kimin Tarafından Alındığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	55
Tablo- 9: İyi ve Kötü Evliliklerde Evde Kimin Sözünün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	56
Tablo-10: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğe Yaptığı Baskılara İlişkin Frekans ve Yüzdeler	57
Tablo-11: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Kişiliklerinin Birbirine Ne Kadar Benzediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	61
Tablo-12: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Ailelerinin Birbirlerine Ne Kadar Benzediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	62
Tablo-13: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Boş Zamanlarını Hangi Sıklıkta Birlikte Geçirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	63
Tablo-14: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinden Ayrılmayı Ciddi Olarak Düşündükleri Dönemlerin Sayısına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	64

Tablo-15: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Evlilik Sürecinde Denekten Boşanmayı Kaç Kez İstedğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	65
Tablo-16: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	66
Tablo-17: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsel Hayatlarından Ne Kadar Memnun Olduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	67
Tablo-18: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsellik Konusunda Ne Kadar Anlaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	68
Tablo-19: İyi ve Kötü Evliliklerde Cinsellikle İlgili Çeşitli Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzdeler	69
Tablo-20: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsellik Hakkında Rahatlıkla Konuşabilmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	72
Tablo-21: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneğin Çocuğun Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	73
Tablo-22: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Çocuklarla Ne Kadar İlgilendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	74
Tablo-23: İyi ve Kötü Evliliklerde Denekle Eşi Arasında Çocuklar Yüzünden Ne Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	75
Tablo-24: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerini Nasıl Bir Anne/Baba Olarak Değerlendirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	76
Tablo-25: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Denek ile Eşi Arasındaki İlişkinin Çocuk Olduktan Sonra Nasıl Etkilendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	76
Tablo-26: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Çocuklarla İlgili Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	77
Tablo-27: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evlendiklerinden Dolayı Hangi Sıklıkta Pişmanlık Duyduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	78
Tablo-28: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Denekleri Ne Kadar Sevdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	79
Tablo-29: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerini Ne Kadar Sevdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	80
Tablo-30: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Kendilerini Eşlerine Yakın veya Uzak Hissetmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	81
Tablo-31: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerine Ne Kadar Güvendiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	82

Tablo-32: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Ev İşlerinde Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	83
Tablo-33: İyi ve Kötü Evliliklerde Evin İşlerinin Kimin Üzerinde Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler	84
Tablo-34: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Ev İşlerinin Paylaşımından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	85
Tablo-35: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliklerinde Evlilik Dışı İlişki Sorununun Varlığı veya Yokluğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler	86
Tablo-36: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftin Maddi Sorunlarının Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	87
Tablo-37: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftin Maddi Sorunlarının Evliliklerinde Sorunlara Yol Açıp Açmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	88
Tablo-38: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftin Para Harcama Konusunda Anlaşım Anlaşamadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	89
Tablo-39: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Duygu ve Düşüncelerini Deneklerle Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	90
Tablo-40: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Duygu ve Düşüncelerini Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	91
Tablo-41: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Dertlerini Deneklerle Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	92
Tablo-42: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Dertlerini Eşlerine Hangi Sıklıkta Anlattıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	93
Tablo-43: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Sevgilerini Deneklere Hangi Sıklıkta Gösterdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	94
Tablo-44: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Sevgilerini Eşlerine Hangi Sıklıkta Gösterdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	95
Tablo-45: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Gelecekle İlgili Düşüncelerini Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	96
Tablo-46: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Eşleri Tarafından Kırıldığında, Kırıldıklarını Eşlerine Hangi Sıklıkta Belli Ettiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	97
Tablo-47: Çalışan ve Çalışmayan Deneklerin İyi ve Kötü Evliliklerdeki Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	98

Tablo-48: Çalışan ve Çalışmayan Eşlerin İyi ve Kötü Evliliklerdeki Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	98
Tablo-49: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin İşinin (veya İşsizliğinin) Evlilikte Sorunlara Yol Açma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	99
Tablo-50: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin İşinin (veya İşsizliğinin) Evlilikte Sorunlara Yol Açma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	100
Tablo-51: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin İşlerine Çok Zaman Ayırarak Evliliğini İhmal Etme Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	101
Tablo-52: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Kıskanç Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	102
Tablo-53: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Kıskançlığının Evlilikte Sorunlara Yol Açıp Açmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	103
Tablo-54: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklere Karşı Hangi Sıklıkta Anlayışlı Olduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	104
Tablo-55: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Sırf Kendisini ve/veya Deneği Düşünmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	105
Tablo-56: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzdeler	106
Tablo-57: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek Tarafından Ciddi Olarak Değerlendirilen Sorunların Çıkma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	112
Tablo-58: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek ve Eşinin Çözemedikleri ve Evliliklerini Etkileyen Sorunlarının Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	113
Tablo-59: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	114
Tablo-60: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek ve Eşinin Bir Sorun Karşısındaki Tutum ve Davranışlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	115
Tablo-61: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aralarında Bir Sorun Olduğunda Bu Sorunu Çözüp Çözemediklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	116
Tablo-62: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklerle Aşağılayıcı Şekilde Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	117
Tablo-63: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aşağılayıcı Şekilde Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	118

Tablo-64: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	119
Tablo-65: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	119
Tablo-66: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evlenmeden Önce Eşlerini Yeterince Tanıyıp Tanımadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	120
Tablo-67: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğe Ne Kadar İlgisi Gösterdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	121
Tablo-68: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Bir Sorunu Olduğunda Eşlerin Hangi Sıklıkta Destek Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler	122
Tablo-69: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleri Tarafından Hangi Sıklıkta Anlaşıldıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	123
Tablo-70: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Hangi Sıklıkta Kavga Ettiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	124
Tablo-71: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Hayatlarından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	125
Tablo-72: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliği Nasıl Bulduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	126
Tablo-73: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Tanıdıklarının Evlilikleriyle Karşılaştırdıklarında Kendi Evliliklerini Nasıl Bulduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	126
Tablo-74: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Tekrar Evlenecek Olsalar Yine Eşlerini Seçip Seçmeyeceklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	127
Tablo-75: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliklerinin Geleceğini Nasıl Gördüklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	128
Tablo-76: Yaş Gruplarına Göre Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	186
Tablo-77: Gelir Düzeylerine Göre Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	186
Tablo-78: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerinin Aileleriyle Nasıl Geçindiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	187
Tablo-79: Eğitim Düzeylerine Göre Evlilikte Önemli Kararları Kimin Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	187
Tablo-80: Eğitim Düzeylerine Göre Evde Kimin Sözü'nün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	188

Tablo-81: Cinsiyetlere Göre Evlilikte Önemli Kararları Kimin Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	188
Tablo-82: Cinsiyetlere Göre Evde Kimin Sözünün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	189
Tablo-83: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşleri Tarafından Maruz Kaldıkları Baskılara İlişkin Frekans ve Yüzdeler	189
Tablo-84: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerle Eşlerinin Boş Zamanlarını Hangi Sıklıkta Birlikte Geçirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	190
Tablo-85: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	191
Tablo-86: Gelir Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	191
Tablo-87: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Kendilerinden Daha Az Cinsel İlişki İstemelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	192
Tablo-88: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Kendilerinden Daha Sık Cinsel İlişki İstemelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	192
Tablo-89: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Çocuklarla İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	193
Tablo-90: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Çocuklarla İlgili Ne Kadar Sorumluluk Aldıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	193
Tablo-91: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerine Ne Kadar Güvendiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	194
Tablo-92: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Kendilerini Eşlerine Yakın veya Uzak Hissetmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	194
Tablo-93: Cinsiyetlere Göre Ev İşlerinin Kimin Üzerinde Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler	195
Tablo-94: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Ev İşlerinin Paylaşımından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	195
Tablo-95: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Ev İşlerinde Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	196
Tablo-96: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Dertlerini Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	196
Tablo-97: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	197

Tablo-98: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	197
Tablo-99: Cinsiyetlerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	198
Tablo-100: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	198
Tablo-101: Gelir Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	199
Tablo-102: Gelir Düzeylerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	199
Tablo-103: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	200
Tablo-104: Eğitim Düzeylerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	200
Tablo-105: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Evlenmeden Önce Eşlerini Yeterince Tanıyıp Tanımadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	201

BÖLÜM I.

I. 1. GİRİŞ VE AMAÇ:

Kimi zaman eleştirilip, kimi zaman savunulmasına karşın evlilik, yaklaşık M.Ö. 2000 yılından günümüze kadar değişip gelişerek, ancak temel özelliklerini koruyarak devam eden vazgeçilmez bir olgudur (41).

Evlilik, insan yaşamının birçok yönünü etkileyen çok önemli bir kurumdur. Evlilik ilişkisinin incelenmesi, gerek kuramsal, gerek klinik amaçlar açısından önem taşımaktadır. Evliliğin, kişinin ömrünü uzattığı, psikolojik ve fiziksel sağlığını koruduğu, mutluluğunu arttırdığı birçok araştırma ile gösterilmiştir (22). Diğer taraftan, kötü evliliklerin, eşlerin psikolojik ve fiziksel bozukluklarıyla ilişkili olduğu yönünde bulgular da vardır (23).

İyi ve kötü bir evliliğin etkileri, sadece evli kişilerin psikolojik ve fiziksel sağlığıyla sınırlı olmakla kalmayıp, çiftin çocuklarını da etkileyebilmektedir (8). Kişinin evlilik kalitesinin anne-babasının evlilik kalitesiyle ilişkili olduğu ve anne-babası boşanmış kişilerin, kendi evliliklerinde de boşanmaya eğilimli oldukları yapılan araştırmalarda gösterilmiştir (21). Dolayısıyla, kişinin evliliği, bir önceki kuşaktan etkilendiği gibi, kendi evliliği bir sonraki kuşağı da etkileyebilmektedir.

Birçok ülkede olduğu gibi, boşanma oranı ülkemizde de hızla artmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsünün verilerine göre, ülkemizde boşanmalar 1984-1992 yılları arasında %50.73 oranında artmıştır (49). Boşanma oranındaki bu artış dikkatleri evlilik ilişkisine çevirmeye başlamıştır. Evlilik, ülkemizde yurt dışına oranla daha yeni çalışılmaya başlanmış bir konu olduğu için, evlilikle ilgili ülkemizde yapılmış çalışmalar henüz çok azdır. Kaynaklar gözden geçirildiğinde, ülkemizde evlilikle ilgili çalışmaların, evlilik sorunları

(Onur), boşanmanın kişi üzerindeki etkileri (Aydınalp, Tepe) ve evli bireylerin uyum düzeyleri (Yıldırım) gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir (6). Bunun dışında Özüğurlu (1985) da evlilik sorunlarıyla kendisine başvuran çiftlerle ilgili gözlem ve yorumlarını "Evlilik Raporu" adlı kitabında toplamıştır.

Yurt dışında evlilikle ilgili çalışmalar, ülkemizdeki çalışmalardan oldukça ileri aşamadır. Yurt dışında evliliğin çeşitli alt-alanlarıyla ilgili araştırmalar yapılmakta, evlilik kalitesini arttırmak ve boşanmayı önlemek amacıyla yeni evlilere yönelik çeşitli eğitim programları oluşturulmakta, evlilik terapisinde yeni yöntemler geliştirilmektedir. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletlerinde, evlilik ve aile ile ilgili çalışma ve makalelerin derlendiği "Journal of Marriage and the Family" isimli aylık evlilik ve aile dergisi yayınlanmaktadır.

Ülkemiz, evlilik ölçekleri yönünden de oldukça fakirdir. Ülkemizde kullanılan evlilik ölçekleri, yurt dışında geliştirilmiş olan bazı evlilik ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarından oluşmaktadır. Konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarını Kışlak'ın (1992) yaptığı, Fincham ve Bradbury'nin İlişki Yükleme Ölçeği ve Locke ve Wallace'ın Evlilikte Uyum Testi (1993); güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarını Kabakçı, Tuğrul ve Öztan'ın (1993) yaptığı, Birtchnell'in Eş Değerlendirme Ölçeğine rastlanmıştır (14).

Yurt dışında kullanılan evlilik ölçekleri gözden geçirildiğinde, Amerika Birleşik Devletlerinde evlilik ilişkisini değerlendirmek üzere, evlilikle ilgili değişik parametrelere odaklanan 18 adet ölçek geliştirildiği görülmüştür (45, 30). Ancak, dünyanın en yüksek boşanma oranına sahip olan Amerika Birleşik Devletlerinde geliştirilen bu evlilik ölçeklerinin, göreceli olarak geleneksel bir aile yapısına sahip Türk insanının evliliğini sağlıklı bir şekilde değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir. Evliliğin bazı evrensel özellikleri olmasına karşın, kültürel özelliklerden de etkilendiği için (31), Türk insanının evliliğini değerlendirecek bir evlilik ölçeğinin kültürel yapısına uygun olmasının, evlilik ilişkisinin daha sağlıklı değerlendirilmesini sağlayacağı açıktır.

Boşanmaların artmasıyla birlikte, evliliğin anlaşılması gereksinimi daha da önem kazanmaktadır. Konunun anlaşılmasında öncelikle, iyi ve kötü

evliliklerin özelliklerinin belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu veriler, hem sonraki araştırmalara ışık tutacak, hem de destekleyici bilgiler sağlayacaktır. Harvey, Christensen ve McClintock (1983) da yakın ilişkilerin incelenmesinde, betimsel verilerin önemini vurgulamışlar, evlilik ilişkisinde kişinin bir davranışı neden yaptığını araştırmadan önce "ne yaptığı" konusunda yeterli bilgiye sahip olmanın gereğini savunmuşlardır (Bakınız: 43).

Bu çalışmada, iyi ve kötü evlilikleri ayırdeden evlilik özellikleri çeşitli alt- alanlar çerçevesinde belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın evlilikle ilgili yapılacak çalışmalara ve geliştirilecek evlilik ölçeklerine ışık tutması ümit edilerek, bazı sınırlılıklarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu araştırmanın sınırlılıklarından birisi, Spanier'in (1975) araştırmasında gösterdiği gibi evlilikleriyle ilgili soruları cevaplayan kişilerin evliliklerinin olumlu yanlarını abartıp, olumsuz yanlarını gizleyebilmeleri veya sosyal yönden arzu edilir cevaplar vermelerinden kaynaklanmaktadır (Bakınız: 3).

Bir diğer sınırlılık, araştırmaya sadece anketi cevaplamaya istekli olan kişiler katıldığı için, anketi cevaplamak istemeyenlerin, bulguların tüm evli çiftlere genellenmesini engelleyebilmesidir. Ayrıca, araştırmanın sonuçları, doğal olarak sadece örneklemin demografik özellikleriyle sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI:

İyi ve kötü evliliklerin özelliklerinin belirlenmesine yönelik bu araştırmada, iyi ve kötü evliliklerin aşağıda sunulan alanlarda farklılaŐıp farklılaŐmadıkları incelenmiştir.

Evlilikle ilgili yapılan araştırmalardan ve değerlendirme araçlarından yararlanılarak belirlenen 17 alan alfabetik olarak aşağıda verilmiştir.

1. Aile
2. Baskınlık
3. Benzerlik
4. Boş zaman
5. BoŐanma dűŐünceleri
6. Cinsellik
7. Çocuk
8. Duygu
9. Ev işleri
10. Evlilik dışı ilişki
11. Gelir
12. İletifim
13. İŞ
14. Kişilik özellikleri
15. Sorunlar ve sorun çözmeye
16. Sözel ve fiziksel Şiddet
17. Evlilikle ilgili diğer konular

I. 2. GENEL BİLGİLER

I. 2. 1. EVLİLİKLE İLGİLİ TANIMLAR

M.Ö. 2000 yılından beri varlığını sürdüren evlilik, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır, ancak evlilik temel olarak, iki kişinin yasal olarak ayrı ilan edilinceye kadar biraraya gelmesi olarak tanımlanabilir (13). Ancak, evlilikle ilgili araştırmalarda, evlilik yerine evlilik kalitesi, evlilik uyumu, evlilik tatmini gibi kavramlarla karşılaşılmaktadır. Bu kavramlar, gerek evlilik ilişkisinin kalitesine yönelik boyutlar olması nedeniyle, gerek evlilik ilişkisini değerlendirmesiyle birbirlerine benzer. Nitekim, yapılan araştırmalarda bu kavramların birbiriyle ilişkili olduğu bulunmuştur (22).

Sabatelli'ye (1988) göre, yaklaşık 50 yıldan beri kullanılan evlilik kalitesi, evlilik tatmini, evlilik uyumu kavramlarının tanımları konusunda bir birliğe ulaşamamıştır (45). Ancak bu kavramlar genellikle şu şekilde tanımlanmaktadır:

Evlilik uyumu; işlevsel ve uyumlu bir evlilik ilişkisi için gerekli süreçler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma bağlı olarak uyumlu evlilik, eşlerin birbiriyle iletişim kurabildiği, evliliğin önemli alanlarında fazla anlaşmazlık yaşamadığı, anlaşmazlıklarını her ikisini de memnun edecek şekilde çözümlenebildiği evliliktir (45).

Evlilik tatmini; evliliğinin tüm alanlarını gözönüne alarak kişinin evliliğini subjektif olarak nasıl değerlendirdiği şeklinde açıklanmaktadır (29).

Evlilik kalitesi ise; kişinin evlilik ilişkisini bütünsel olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (45). Evlilik kalitesi, evlilikteki etkileşimlerin ve işlevlerin birçok özelliğini temsil eden bir düzlem üzerinde değerlendirilmektedir. Yüksek evlilik kalitesi yeterli iletişim, evlilikteki mutluluk ve tatmini kapsamaktadır. Evlilik kalitesi, evliliği yüksek veya düşük kalite evlilik gibi kesin sınıflandırmalara ayırmadan, bir boyut üzerinde değerlendirmektedir (35).

Evlilikle ilgili yapılan çalışmalarda, evlilik için farklı ifadeler kullanılmakla birlikte, bu ifadeler arasında yüksek bir korelasyon bulunduğu da yapılan araştırmalarda gösterilmiştir (22).

EVLİLİK KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMALARIN TARİHÇESİ

1. 2. 2. EVLİLİK KONUSUNDAKİ ARAŞTIRMALARIN TARİHÇESİ

Evlilik ve aile ile ilgili sistematik çalışmalar 19. yüzyılın ortalarında başlamıştır. Evlilik ve aile ile ilgili bilimsel araştırmaların başlangıcını 3 aşamada inceleyen Christensen'a (1964) göre, ilk aşama, 1850'lerden önceki yıllara rastlayan araştırma-öncesi dönemdir. Bu dönemde, evlilik ve aile hakkında sistematik düşünce tarzı yerine, zamanın geleneksel inançları, dini bildirimleri, ahlaksal öğütleri egemendi (Bakınız: 17).

İkinci aşama, Darwin'in evrim teorisinin evlilik ve aile gibi çeşitli sosyal kurumlara uygulandığı Sosyal Darwinizm (1850-1900) dönemidir. Bu dönemde aşamalı evrimsel değişim yaklaşımı, evlilik ve aileye de uyarlanmaya çalışılmıştır (17).

1900'lü yılların başında, değişen ekonomik ve sosyal koşullar, dikkati ailedeki sorunlara çekmiş ve konunun bilimsel olarak ele alındığı dönem başlamıştır. Jacobson'a göre (1987), bu dönemde ailedeki sorunları ahlaksal açıklamalarla anlayıp çözmeye yönelik çabaların yerini, ampirik çalışmalar almıştır. Evlilikle ilgili ilk araştırma, Davis tarafından 1929 yılında gerçekleştirilmiş ve cinsel davranışın evlilik tatminine ve başarısına etkisi incelenmiştir (Bakınız: 17).

Evlilikle ilgili bilimsel araştırmaların başlangıç döneminden sonra gerçekleştirilen iki alan çalışması evlilik konusundaki ampirik araştırmaların önem kazanmasını sağlamıştır. Terman, Buttenweiser, Ferguson, Johnson ve Wilson tarafından 1938 yılında gerçekleştirilen ilk araştırmada, evlilik tatminini belirleyen değişkenleri saptamak amacıyla 1133 kişiye anket uygulanmış ve araştırmacılar elde ettikleri bulguları, "Evlilikteki Mutlulukta Psikolojik Faktörler" isimli kitaplarında yayınlamışlardır. İkinci çalışma ise, Burgess ve Cottrell (1939) tarafından yürütülmüş; 526 çiftte uygulanan

anketin sonuçları "Evlilikte Başarı veya Başarısızlığın Yordanması" adlı kitapta sunulmuştur (Bakınız: 17).

Evlilik konusunda daha sonraki dönemlerde yapılan araştırmaların çoğu sosyologlar tarafından gerçekleştirilmiş ve sosyolojik yaklaşım dönemi olarak anılmıştır. Tharp (1963); Burgess, Locke ve Thomes (1971) çeşitli demografik değişkenlerle evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi geniş örneklem gruplarına uyguladıkları alan çalışmaları (sörvey) ile incelemişlerdir. Ancak Barry (1970), evlilik tatminiyle ilişkili değişkenleri elde ettikten sonra bu ilişkilerin nedenini açıklamak gerektiğini ileri sürmüştür. Barry'nin bu eleştirisi ve kendi hakkında bilgi verme tekniğine (self-report) dayalı araştırmalara ilginin giderek azalması sonucunda araştırmacılar farklı bir yöntem arayışına girmiştir (Bakınız: 17).

Evliliği incelemede farklı bir yöntem arayışı, bazı araştırmacıları, çiftleri laboratuvar ortamında incelemeye yöneltmiştir. Örneğin, Raush, Barry, Hertel ve Swain (1974), sosyolojik yaklaşımla elde edilen bazı verileri, bir evlilik sorununu laboratuvar ortamında tartışan çiftlerin davranışlarını inceleyerek açıklamaya çalışmışlardır. Bu çalışmada evlilikle ilgili araştırmalarda, psikolojik yaklaşımı başlatmış ve böylece evliliğin sistematik incelenmesine sosyologlardan sonra psikologlar da katılmışlardır (Bakınız: 17). Davranışçı yaklaşımı benimseyen araştırmacıların elde ettikleri verileri değerlendiren Shaap (1984), mutsuz çiftlerin mutlu çiftlerden daha fazla olumsuz davranış alışverişinde bulunduğunu ve bu davranışları değerlendirmek yoluyla mutsuz evlilikleri yordamanın mümkün olduğunu ileri sürmüştür (Bakınız: 7).

Çiftlerle yapılan laboratuvar çalışmalarından elde edilen en önemli bulgu, mutlu ve mutsuz çiftleri ayırtmede; mimik, jest, ses tonu gibi sözel olmayan davranışların, sözel davranışlardan daha güvenilir olduğu bulgusudur (Bakınız: 7). Davranışla evlilik tatmini arasında bir ilişki olduğunu ileri süren araştırmacılar, daha sonra bu ilişkiyi yaratan faktörleri araştırmaya yönelmişlerdir. Davranış ve evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi açıklayan düşünce ve duygu gibi subjektif faktörleri inceleyen aracı (mediational) yaklaşım 1980'lerde ortaya çıkmıştır. Aracı yaklaşım, evlilikle ilgili araştırmalarda hem sosyolojik yaklaşımı, hem de davranışçı yaklaşımı reddetmeden her ikisini de geliştirmeye çalışmıştır (17).

Evlilik konusundaki araştırmaların günümüzdeki durumunu değerlendiren Fincham ve Bradbury (1990), evlilik kalitesi üzerinde 50 yılı aşkın bir süredir yapılan çalışmalara karşın, ağdaş araştırmacıların evlilik kalitesinin doğası veya ölçümü konusunda birliğe ulaşamadıklarını savunmuşlardır. Evlilikle ilgili araştırmalarda, eşler arasındaki çeşitli etkileşimler ortaya konduktan sonra, evlilikle ilgili bir kuramın yerini tutacak kavramsal ereveseler oluşturulmaya çalışılmaktadır. Fincham ve Bradbury'e göre (1990), günümüz psikolojisinde olduğu gibi, evlilikle ilgili psikolojik araştırmalarda da, geniş kuramlar oluşturmak geçerliliğini yitirmiştir (17).

1. 2. 3. EVLİLİK KALİTESİYLE İLGİLİ KURAMLAR

Evlilik kalitesi konusundaki ampirik literatürün genellikle bir kurama dayalı olmadığı görülmektedir ve 1980'lerden bu yana kurama dayalı çalışmalar giderek azalmaktadır. Birçok alışma, sistematik kuramlar yerine basit önermelerden (rneğin; tek eşliliğin evlilik kalitesine olumlu etkisi vardır) veya sorulardan hareketle (rneğin; ocuk evliliği nasıl etkiler) yürütülmektedir (22).

Evlilik kalitesiyle ilgili kurama dayalı araştırmalar, çoğunlukla sosyal takas kuramını (social exchange theory) temel alarak geerleştirilmiştir. Sosyal takas kuramını savunan Thibaut ve Kelley (1959), Homans (1961) ve Blau'ye (1964) göre, kişilerarası etkileşimde kişisel ödüller varsa eşe karşı olumlu duygular artar, ilişki güçlenir; ancak etkileşimin bedeli dlden daha fazlaysa ilişki zayıflar veya biter (Bakınız: 35). Sosyal takas kuramı, evlilik kalitesini ve süregenliğini evli kalmanın bedelleri ve dlleri çerçevesinde değerlendirmektedir (22).

Evlilik ile ilgili yaygın onay gören bir kurama rastlanmadığı için, bu araştırmada evlilikle ilgili yapılmış olan çalışma ve ölçeklerden yararlanılarak, araştırmacı tarafından belirlenen evlilik alanları incelenmiştir.

I. 2. 4. EVLİLİK ALANLARI

I. 2. 4. 1 AİLE ALANI

Bu alanda kullanılan "aile" kavramı, kişinin kendisinin veya eşinin anne-baba ve kardeşlerini içermektedir.

Kağıtçıbaşı (1990), psikolojiyle ilgili kuram ve bulguların kültürlerarası geçerlik taşıdığıнын varsayılmakla birlikte aile dinamiğinin aslında kültüre özgü olduğunu ileri sürmüştür. Kağıtçıbaşı ve Berry (1989), yaptıkları araştırmada, farklı kültürlerde insan ilişki biçimlerini anlamaya çalışmışlar ve Batılı olmayan kültürlerin büyük bölümünde insan ilişki biçimlerinde "bağlılık kültürünün" egemen olduğunu saptamışlardır. Kağıtçıbaşı'nın 1982 ve 1984 yıllarında gerçekleştirdiği birçok ülkeyi kapsayan araştırmasında, ülkemizde aile kültürünün bireylerin birbirlerine olan "bağımlılığına ve bağlılığına" dayandığını göstermiştir. Kağıtçıbaşı (1981) bir başka araştırmasında, geleneksel kültürlerde, çocuk sahibi olmanın yaşlılık güvencesi olarak görüldüğünü, anne-babaların çocukları büyüdüğünde, onların kendilerine yakın ve vefakar olmalarını istedikleri göstermiştir. Dolayısıyla, Kağıtçıbaşı'na göre, ülkemizdeki ailelerdeki "bağlılık kültürü" önce çocuğun anne-babasına bağımlılığı ile, yaşlılıkta da anne-babanın yetişkin çocuklarına bağımlılığı ile kendisini göstermektedir (31).

Her ne kadar ülkemizde, evlilikte eşlerin ailelerine ilişkin bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte Özügurlu (1990), kendisine danışan evli kişilerle ilgili gözlemlerinin sonucunda yakın aile ilişkilerine bağlı iletişim ve etkileşimin evlilikte sorunlara yol açabileceğini savunmuştur (41).

Eşin ailesiyle ilişkilerin evliliği etkilediği, sosyal bilimciler tarafından uzun zamandır savunulmaktadır. Kayınvalide ve kayınpeder, çoğunlukla evlilik için bir sorun kaynağı olarak değerlendirilirken; ailedeki diğer bireylerin evliliği olumlu etkilediği ileri sürülmektedir (33).

Schlein (1962), dünyadaki toplumların %60'ında erkekle kayınvalide arasında karşılıklı bir kaçınma davranışı olduğunu ileri sürmüştür. Schlein'e göre kayınvalide ve damat arasındaki kaçınma davranışı, bu ilişkide

karşılaşılabilecek ve evliliği olumsuz yönde etkileyebilecek çatışmaları önlemeyi amaçlamaktadır. Diğer yandan, bazı araştırmacılar evlilikte sorunlara yol açabilecek en hassas ilişkinin gelin-kayınvalide ilişkisi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dwall (1954), yaptığı araştırmada eşin ailesiyle, kadının, erkekten daha fazla sorun yaşadığını göstermiştir. Adams'a (1970) göre bu çatışmaya, akrabalık ilişkilerini genellikle kadınların yönetmesi ve oğlunun bakımını gelinin kayınvalideden devralması neden olmaktadır (Bakınız: 33).

Blood ve Wolfe'a (1960) göre, kişinin eşinin ailesiyle olumsuz ilişkisi, genellikle evliliği tehdit eden sorunlara yol açsa da, eşlerin ve evliliğin yaşı ilerledikçe ailelerin bu olumsuz etkisi azalmaktadır. Sweetser'e (1966) göre, eşin ailesiyle ilgili sorunlara karşı evliliğin en hassas olduğu dönem, evliliğin ilk yıllarıdır. Thomas (1956), Katolik çiftlerle yaptığı araştırmada, evliliğin ilk yılında boşanan çiftlerin ayrılma nedeninin çoğunlukla kayınvalide-kayınpederle uyumsuzluk olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, kişinin veya eşinin ailesiyle uyumsuzluklar evlilik üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir (Bakınız: 33).

Bu araştırmada, anne-babanın evliliğinin, çocuklarının (denekler) üzerindeki şekillendirici ve belirleyici rolleri de incelenmiştir. Lock (1947), Burgess ve Walin (1953), Spanier'in (1971) yaptığı araştırmalar, kişinin ailesinin evlilik kalitesi ne kadar yüksekse, kendi evliliğinin kalitesinin de o kadar yüksek olduğunu göstermiştir (Bakınız: 33, 35).

Anne-babanın evliliğinde boşanma olup olmamasıyla sonraki neslin boşanma eğilimi arasında ilişki olduğu da, Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan birçok çalışmada gösterilmiştir. Glenn ve Kramer'in (1987), 1973-1985 yılları arasında yapılmış 11 sörveyin verilerini inceleyerek yaptıkları çalışmada, boşanmış çiftlerin çocuklarının boşanmaya eğilimli olduklarını göstermişlerdir (21). Araştırmacılar bu ilişkiyi, anne-babası boşanmış çocukların evliliğe bağlılığının zayıf olmasıyla açıklamaktadır. Anne-babası boşanmış gençler, ergenlik döneminde evlenmeyeceklerini söyleseler de, genellikle ortalama evlenme yaşından daha küçük bir yaşta evlenirler. Ancak evliliğin zor olduğu önyargısıyla evlendikleri için, kendi evliliklerinin de başarısız olacağını düşünürler. Evliliğin süreceğine dair beklentinin zayıf

olması, kişinin iyi bir evlilik için gerekli zaman, çaba ve enerjiyi yatırmamasını engeller ve evlilik çoğunlukla kişinin beklediği gibi ayrılmayla sonlanır (21).

Özetlenecek olursa, yurt dışında yapılan çalışmalar, eşlerin birbirlerinin aileleriyle ilişkilerinin, yaş ilerledikçe azalan bazı sorunlara yol açtığını göstermiştir. Ayrıca, yine yurt dışında yapılan çalışmalar, anne-babanın evliliğinin sonraki neslin evliliğini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da kişinin evlilik değerlendirmesinin eşlerin aileleriyle geçime ve anne-babanın evliliğine bağımlı olup olmadığı araştırılmıştır.

1. 2. 4. 2. BASKINLIK ALANI

Bu çalışmada incelenen bir başka alan, eşin bir diğerine baskınlığıdır. Clayton (1979), evlilikte eşler arasındaki güç dağılımının evliliğin başında erkeğin lehinde olduğunu, kadınların soyadından, bazen de işinden fedakarlık ettiğini ileri sürmektedir. Ancak evlilik süreci boyunca, geleneksel rolleri (ev işleri, çocuk, aile ilişkileri, alışveriş) kadınların birçok önemli kararlar almasını gerektirmekte ve karar alma açısından erkekten daha baskın olmasına yol açmaktadır (13).

Birçok araştırmacı, evlilikteki güç dağılımını belirlemek amacıyla, önemli kararların kimin tarafından alındığını araştırmışlardır. Bu konudaki araştırmalardan birisi, Blood ve Wolfe tarafından (1960) gerçekleştirilmiş; 731 kadına evliliklerinde kararları kimin aldığı sorulmuştur. Araştırmanın sonucunda, yeni bir otomobil almak gibi çoğunlukla erkeklere atfedilen durumlarda erkeklerin, evin yiyecek bütçesini hazırlamak gibi çoğunlukla kadınlara atfedilen durumlarda kadınların karar aldığı, tatile çıkılacak yer, taşınacak ev gibi durumlarda eşlerin birlikte karar aldığı sonucu elde edilmiştir. Blood ve Wolfe bu bulguları, belli bir durumda eşlerden hangisinde, o durumla ilgili daha fazla kaynak varsa, kararı onun verdiği şeklinde yorumlamışlardır. Bu bulguya paralel olarak, kişi belli konuda eşinin daha fazla kaynağa sahip olduğuna inanıyorsa, kararı eşine bıraktığı ileri sürülmektedirler. (Bakınız: 16)

Blood ve Wolfe'un (1960) araştırması sadece kadınlarla yapıldığı için eleştirilmiş ve konuyla ilgili olarak evli erkeklerle de bazı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar, erkeklerin evlilikte eşlerinin belirttikleri kadar baskın olmadıklarını; kadınların kocalarının güçlerini abartarak değerlendirdiğini göstermiştir. (Bakınız: 16) Bu bulgu, Munstein, Beck (1972) ve Safilios, Rothschild'in (1976) yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri erkeğin, ekonomik destek ve statü sağladığı için evli çiftler arasında daha güçlü olarak değerlendirildiği sonucuyla açıklanmaktadır (Bakınız: 19).

Diğer yandan Rank (1982), gelir ve eğitim düzeyinin evlilikteki baskınlıkta önemli bir belirleyici olduğunu savunmuştur. Rank (1982) araştırmasında üst gelir ve eğitim düzeyindeki erkeklerin evliliklerinin, düşük gelir ve eğitim düzeyindeki erkeklerden daha çok eşitliğe dayandığını, dolayısıyla bu tür eşitlikçi evliliklerde kadının kocasına bağımlılığının azaldığını göstermiştir (Bakınız: 16).

Özüğurlu (1990), geliştirdiği evlilik ölçeği ile yaptığı araştırmada ülkemizde, evli kadınların %87'sinin kocalarına boyun eğmek zorunda kalmalarını bir sorun olarak bildirdiklerini ve evlilik sorunlarıyla kendisine başvuran kadınların evde hep kocalarının sözünün geçtiğinden yakındıklarını belirtmektedir. Özüğurlu'ya göre, toplumumuzda yasaların, geleneklerin ve sosyo-ekonomik koşulların da zorlamasıyla kadın kendisini kocasına boyun eğmek zorunda hissetmektedir. Ancak, araştırmada kadınların bu konuyu bir sorun olarak bildirmelerini eğitim düzeylerinin yükselmesine ve bilinçlenmeleriyle açıklamaktadır (41).

Genel olarak değerlendirilecek olursa, eşler arasındaki baskınlıkla ilgili araştırmalar çoğunlukla evlilikte kararları kimin aldığı konusunda yoğunlaşmış ve yapılan araştırmalar, kararların geleneksel rollere ve kişinin sahip olduğu kaynaklara bağlı olarak alındığını göstermiştir. Bu araştırmada da, kişinin evlilik değerlendirmesinin evde kimin baskın olduğunu bağımlı olup olmadığı ve eşin deneğe baskı yaptığı konular incelenmiştir.

I. 2. 4. 3. BENZERLİK ALANI

Eşlerin kişiliklerinin benzerliğinin evliliğe etkisine ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden birisi, kişilik özellikleri birbirine benzeyen çiftlerin daha mutlu olduklarını savunurken, diğer görüş kişilik özellikleri birbirini tamamlayan çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduklarını ileri sürmektedir.

Birbirini tamamlayan kişilik özelliklerinin ilişkiye olumlu etkisi olduğunu ileri süren Feik (1957), kişinin isteyip de elde edemediği özellikleri olan bir kişiye aşık olduğunu savunmuştur. Böylece kişi, kendi kişilik özellikleriyle veya kendisine benzer birisinin kişilik özellikleriyle elde edemeyeceği yararları kendisine sağlar (Bakınız: 37). Robert Winch (1958) de, tamamlayıcılık yaklaşımını savunmuş ve kişinin eşini seçerken, kendi kişilik özelliklerine benzemeyen ancak tamamlayan kişiyi seçtiğini ileri sürmüştür. Örneğin pasif kişilik yapısına sahip bir kişi, baskın bir eş arayışına girecektir veya saldırgan bir kişi, diğer cinsten pasif bir kişiye yakınlık duyacaktır. Winch, Ktsanes ve Ktsanes'in (1954) yaptıkları araştırmalar da, eş seçiminde tamamlayıcılık yaklaşımını desteklemektedir (Bakınız: 1).

Diğer taraftan, günümüzde, benzer kişilik özelliklerinin kişileri birbirine yaklaştırdığı savunan görüş daha fazla kabul görmektedir. Coombs (1976), kişilik özellikleri birbirine benzeyen ve benzemeyen çiftleri karşılaştırmış ve birbirine benzediklerini düşünen çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduklarını ileri sürmüştür. Kelly (1941), Luckey (1960), Bryne ve Blaylock (1963), Tharp (1963), Murstein (1967) ve Trost (1967)'un yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri bulgularda eşler arasında algılanan benzerlik arttıkça, evlilik kalitesinin arttığı görüşünü desteklemişlerdir (Bakınız: 35).

Özetlenecek olursa, kişilik özellikleri benzemeyip birbirini tamamlayan eşlerin evliliklerinde daha mutlu oldukları görüşüne karşın, günümüzde kişilik özellikleri birbirine benzeyen çiftlerin daha mutlu oldukları görüşü daha fazla kabul görmektedir. Bu araştırmada da, evlilik değerlendirmesiyle eşlerin kişilik özelliklerinin ve ailelerinin benzemesi arasındaki ilişki incelenecektir.

1. 2. 4. 4. BOŞ ZAMAN ALANI

Eşlerin boş zamanlarını birlikte geçirmelerinin, eşleri birbirine yakınlaştırıp, iletişimi güçlendirdiği birçok araştırmacı tarafından savunulmaktadır. Boş zamanları eşle birlikte geçirmek ile evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi sistematik olarak inceleyen Orthner (1975), çiftlerin boş zamanlarını üç ayrı şekilde geçirebileceklerini ileri sürmüştür. İlk şekil, eşlerin boş zamanlarını ayrı etkinliklerle ilgilenerek geçirmesidir ve bu şekil eşler arasında etkileşim yaratmaz. İkinci şekil olan boş zamanları eşle birlikte geçirmek, eşler arasında güçlü bir etkileşim gerektirir. Üçüncü şekil, eşlerin çok az veya hiç etkileşim gerektirmeyen boş zaman etkinliklerini birlikte gerçekleştirmeleridir. Eşlerin boş zamanlarını nasıl geçirdikleri ile ilgili olarak 1975 yılında yaptığı araştırmasında Orthner, boş zamanları eşle birlikte geçirmek ile evlilik tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğunu ve boş zamanları ayrı geçirmekle evlilik tatmini arasında olumsuz bir ilişki olduğunu bulmuştur. Ayrıca, Orthner, boş zamanları eşle bir etkileşim gerektirmeyen etkinliklerle geçirmek ile evlilik tatmini arasında bir ilişki olmadığını da ortaya çıkarmıştır (Bakınız: 27).

Orthner'in araştırmasına benzer bir araştırmayı tekrarlayan Holman ve Jacquart (1988), Orthner'in elde ettiği sonuçla tutarlı olarak, iyi bir iletişim olmadan eşlerin boş zamanlarını birlikte geçirmesinin, evlilik tatminini olumlu değil, olumsuz etkileyebileceği sonucuna ulaşmışlardır (27). Aynı araştırmada, boş zamanları eşle birlikte ara sıra geçirmenin evlilik tatminiyle ilişkili olmadığı ancak, boş zamanlarını sürekli birlikte geçiren çiftlerin evlilik tatmininin yüksek olduğu da görülmüştür (Bakınız: 33).

Vaughan'a (1987) göre, mutlu evliliklerde, boş zaman etkinliklerini birlikte geçirmek ilişkiyi kuvvetlendirmektedir. Ancak mutsuz evliliklerde, iletişimin bozulmasının ardından, eşler birbirinden uzaklaşmak için bir hobiyle, çocuklarıyla veya arkadaşlarıyla daha fazla ilgilenmeyi tercih etmektedir (50).

Özetlenecek olursa, boş zamanlarını etkileşim gerektiren etkinliklerde ve iletişim içinde birlikte geçiren çiftlerin evlilik tatmininin, boş zamanlarını

birlikte geçirmeyen veya iletişimde bulunmadan birlikte geçiren çiftlerden daha yüksek olduğu yapılan araştırmalarda gösterilmiştir.

1. 2. 4. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANI

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre ölkemizde boşanmalar, Batı toplumunda olduğu gibi artmaya başlamış. 1984-1992 yılları arasında boőanmalarda %50 oranında bir artış gözlenmiştir (49). Bu nedenle, evliliklerin sürmesini ve sonlanmasını sağlayan değişkenlerin neler olduğunu anlamak giderek önem kazanmaya başlamıştır. Evlilikle ilgilenen araştırmacılar, bazı evlilikler yürürken bazılarının neden boşanma veya ayrılmayla sonuçlandığı sorusunu cevaplamaya çalışmışlardır.

Son 10-20 yılda, birçok Batı toplumunda, boşanmaya bakış açısı değişmiş ve boşanma, sorunlu evlilikler için onaylanan bir çözümler olarak görölmeye başlanmıştır. Thornton'ın (1985), yaptığı çalışmada kadınların 3/5'i, evlilikteki sorunların çözülemediği durumlarda boşanmanın en iyi seçenek olduğunu belirtmişlerdir (Bakınız: 16).

Sosyal bilimciler, evlilikteki başarıyı ve başarısızlığı genellikle iki farklı yaklaşımla açıklamaktadırlar. Bu yaklaşımlardan ilki, evlilikteki başarı ve başarısızlığı evlilik kalitesinin belirlediğini savunmaktadır. Diğer yaklaşım, "evliliğin süregenliği" (marital stability) üzerine odaklanmıştır ve evliliğin ne şekilde sonlandığı ile ilgilenir. Bu yaklaşıma göre, süregen bir evlilik, eşlerden birinin veya ikisinin doğal yolla ölmesiyle son bulan evliliktir. Süregen olmayan evlilik ise, eşlerden birisinin veya ikisinin isteyerek evliliği bitirmesidir (35).

Evlilik süregenliği konusunda oluşturulmuş ilk kuram; Nye, White ve Freideres'in (1969) "Ailede Süregenlik Kuramı"dır. Bu araştırmacılar, evlilik süregenliği ile ilgili 75' ampirik önermeyi, evlilik süregenliğini belirleyen 3 temel değişkene indirgemislerdir. Bu değişkenler; eşe karşı hissedilen olumlu duygular, evliliğin sonlanmasını engelleyen baskılar, bekarlık ve yeniden evlenme gibi evliliğe karşı cazip olmayan seçeneklerdir. Bu kuram,

ampirik çalışmaların birleştirilmesinden ortaya çıktığı için önemli bir modeldir (Bakınız: 35).

Bir başka kuram oluşturma girişimi Levinger'den (1965) gelmiştir. Levinger, Ailede Sürengenlik Kuramına benzer olarak, bir tarafta evliliğin sonlanmasını engelleyen, diğer tarafta evli kalmayı destekleyen çekimler olduğunu ileri sürmüştür. Levinger'e göre, tüm ilişkilerde, kişileri birbirine yakınlaştıran çekim kaynakları, ayrılmaya engel oluşturan güçler ve alternatif çekimler vardır (34).

Ayrılmayı engelleyen güç kaynaklarından bazıları; anne-babaya bağımlı yaştaki çocuklar, evliliğe bağlılık, bazı dini yasaklamalar, toplum baskısı ve ekonomik engellerdir. Eşe karşı sevgi, arkadaşlık, cinsel tatmin ve kocanın geliri, işi gibi sosyo-ekonomik kazançlar insanları birbirine yaklaştıran çekim kaynakları için verilebilecek bazı örneklerdir (35).

Alternatif çekimlere örnek olarak, evlilik dışı bir ilişkinin sağladığı duygusal doyum, sosyal ilişkilerde ve dini inançlarda uyumsuzluk ve kadının kendi gelirini sağlaması gibi bazı ekonomik ödüller gösterilebilir (35). Evlilik süregenliğini sağlamak için, eşlerarasındaki çekimin artırılması, ayrılmaya engel oluşturan kaynakların güçlendirilmesi, olası evlilik dışı ilişkilerin çekiciliğinin azaltılması gereklidir (34).

Mutlu evliliklerde dahi evliliğin kötü gittiği dönemler yaşanabilir. Evliliğin kötü gittiği bu dönemlerde ayrılmayı engelleyen güç kaynakları, evliliği bitirme dürtüsünü azaltır, ancak çiftin sorunlarının çözülmesini sağlamaz. Rosenblatt (1977), ayrılmayı engelleyen kuvvetli güç kaynaklarının bazı olumsuzlukları olduğunu ileri sürmüştür. Bu olumsuzluklardan birisi, ayrılmayı engelleyen güç kaynaklarına güvenerek kişinin eşiyle arasındaki bağın sürekli olacağını varsayıp, sorunlarının çözümü için gerekli çabayı göstermemesidir. Diğer bir olumsuzluk da, ayrılmayı engelleyen güç kaynaklarının ayrıldıklarında daha mutlu olabilecek çiftleri birarada tutmasıdır (35). Diğer yandan, Berscheid ve Campbell'in (1981) yaptığı çalışma, ekonomik, dini, sosyal faktörlerin ve çocukların varlığının günümüzde boşanmayı engelleme gücünü yitirmeye başladığını göstermiştir. Boşanmayı engelleyen güçlerin etkisini kaybetmesinin evliliklere bazı dolaylı etkileri de

olur. Berscheid ve Campbell'e göre boşanan kişilerin artması, evli kişiler için evlilik dışı ilişkiye zemin hazırlayabilir, çünkü evli bir kişinin, boşanmış kişilerden birisini eşinden daha çekici bir seçenek olarak görme olasılığı artar (Bakınız: 34).

Evlilik süregenliğini, evlilik kalitesinin belirlediği düşünülerek bu iki değişken arasındaki ilişki birçok araştırmada incelenmiştir. Spanier (1976), Dean ve Lucas (1974), yaptıkları araştırmalarda, evlilik kalitesi ile evlilik süregenliği arasında yüksek bir korelasyon olduğunu göstermişlerdir. Ancak Udry (1973) ve Landis (1973), yüksek evlilik kalitesinin evlilik süregenliğini garantilemediğini, birçok kötü evlilik sürerken, ortalama veya göreceli olarak iyi evliliklerin boşanmayla bitebileceğini savunmuştur. Ancak, aynı evlilik kalitesindeki çiftlerden bazılarının neden boşanıp, bazılarının neden boşanmadığını açıklayan araştırmalara rastlanamamıştır (Bakınız: 35).

Birçok araştırma, çiftin gelir düzeyinin, evlilik yaşının, kadının çalışıp çalışmamasının da çiftin boşanıp boşanmamasında önemli etkenler olduğunu göstermektedir. Yurt dışında yapılan araştırmalar, gelir düzeyinin evliliğin sonlanmasında önemli etkenlerden biri olduğunu göstermiştir. Ortalamadan daha yüksek gelire sahip erkeklerde boşanmaya, düşük gelirli erkeklerden daha az rastlanmakta, bu da kadınların yüksek gelire sahip eşinden boşanmak istemediği ile açıklanmaktadır. Kadınlarla benzer bir çalışma yapılmamıştır, ancak, Ross ve Sawhill (1975) araştırmasında, yüksek geliri olan kadınların boşanma veya hiç evlenmeme olasılığının evkadınlarından veya ortalama ücret alan kadınlardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bulgular, kocalarının gelirinden memnun olan kadınların evli kalmayı tercih ederken, işinde başarılı ve geliri yüksek kadınların evliliği tercih etmediği şeklinde yorumlanmaktadır (Bakınız: 25).

Kişinin kaç yaşında evlendiği ile boşanma arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapılan çalışmalarda, boşanma oranının genç yaşta evlenenlerde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Spanier ve Glick (1981), yaptıkları araştırmanın sonucunda, 20'li yaşlarda evlenenlerle karşılaştırıldığında, 14-17 yaşlarında evlenenlerin boşanma olasılığının üç kat, 18-19 yaşlarında evlenenlerin boşanma olasılığının iki kat daha fazla olduğunu bulmuşlardır (Bakınız: 16). Bu yüksek boşanma oranına neden olarak, genç yaşta

evlenen çiftlerin yetişkin dünyasına geçmek için gerekli sosyalizasyonu tamamlamadan evlenmeleri gösterilmektedir. Oysa evlenmeden önce kişinin eğitimini tamamlaması, yeterli iş tecrübesine, para ve zaman yönetimine sahip olmasının gerektiği savunulmaktadır (35).

Evlilik yaşı ve kişinin yaşı, boşanma ile ilgili diğer bir etken olarak araştırılmıştır. İstatistikler, boşanmanın sıklıkla evliliğin 1. - 3. yılları arasında gerçekleştiğini, sonraki yıllarda boşanma olasılığının düştüğünü göstermektedir (38). Heaton ve Albrecht'e (1991) göre, yaşla birlikte kişinin evliliğine yaptığı "yatırım" arttığı için, ileri yaşlarda boşanma olasılığı düşüktür. İleri yaşta boşanmanın bedeli özellikle kadınlar için daha fazla olacağı için yaşlanmalarıyla birlikte kadınların boşanma düşünceleri azalmaktadır (25).

Özetlenecek olursa, evlilik süregelenliği kuramı, evliliğin sürüp sürmeyeceğini, eşleri birbirine yaklaştıran çekimler, ayrılmaya engel oluşturan güçler ve alternatif çekimlerin dengesinin belirlediğini ileri sürmektedir. Ayrıca, yapılan araştırmalar, çiftin gelir düzeyi, evlilik yaşı, kadının çalışması gibi değişkenlerin de çiftin boşanıp boşanmayacağına önemli etkenler olduğunu göstermiştir. Bu araştırmada da, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin boşanma düşünceleri incelenmiştir.

1. 2. 4. 6. CİNSELLİK ALANI

Cinsellik, evlilikteki önemli alanlardan bir diğeridir. Birçok çift, evliliklerinin herhangi bir döneminde cinsel sorunlarla karşılaşabilir. Bazı cinsel sorunlar evlilikteki sorunlardan kaynaklanırken, bazı cinsel sorunlar da evlilikte sorunlara yol açabilir (32).

Evlilik ilişkisinin bu önemli ve üzerinde çok konuşulan boyutu konusunda birçok araştırma yapılması gerekirken, özellikle yurt dışında cinsellikle ilgili yapılan araştırmaların çoğu evlilik öncesindeki cinsel yaşamla ilgilidir. Oysa, toplumumuzda ve birçok toplumda sadece evlilikteki cinsellik meşru sayılmaktadır. Ayrıca, Clayton'a (1979) göre, insanların çoğunun

yetişkinlikteki cinsel yaşamının %90'ı evlilikte geçmektedir ve bu önemli konuda daha çok araştırmaya gerek vardır (13).

Ancak evlilikteki cinselliğin incelenmesini engelleyen bazı etkenler vardır. Yurt dışında olduğu gibi ülkemizde de cinsellik mahrem bir konu olarak değerlendirildiği için, kendi hakkında bilgi vermeye yönelik (self-report) yöntemlerle evlilikte cinselliğin araştırılması oldukça güçtür. Ayrıca, cinselle ilgili araştırmalarda örneklemin bir bölümü soruları cevaplamayı reddettiği için, araştırmaların verileri rastgele seçilmiş ve temsil edilebilirliği yüksek bir denek grubundan sağlanamamaktadır. Bu nedenle, cinselle ilgili araştırmalar değerlendirilirken, bu etkenler göz önünde bulundurulmalıdır (26).

Cinsellik konusunda yurt dışında yapılan ilk geniş çaplı araştırma, Kinsey tarafından 1948 ve 1953 yıllarında yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, insanların cinsellik konusundaki bilgilerinin yetersizliği elde edilen en çarpıcı bulgulardan birisidir. Kinsey'in rapor ettiği diğer bir bulgu, kadın ve erkeğin cinsel ilişkide bulunma sıklığı ile ilgilidir. Erkeklerin çoğu kadınlardan daha sık cinsel ilişkide bulunmak istediklerini, buna paralel olarak kadınlar da kocalarının istediğinden daha az cinsel ilişkide bulunmak istediklerini belirtmişlerdir. Yaş ilerledikçe, evlilikte cinsel ilişkinin azaldığı saptanmakla birlikte, ileri yaşlarda kadınların daha sık cinsel ilişkide bulunmak istedikleri de araştırmadan elde edilen diğer bir bulgudur (Bakınız: 16).

Amerika Birleşik Devletlerinde, evlilikte cinselle ilgili bir diğer çalışmayı, Psychology Today dergisi, 1983 yılında 12,000 kişiye sörvey uygulayarak gerçekleştirmiştir. Bu çalışmadan elde edilen en önemli bulgu olan erkeklerin %28'inin, kadınların %40'ının cinsel isteksizlik yaşadıklarını belirtmeleri, evliliklerde romantizmin kaybolması ve sevgi eksikliği ile açıklanmaktadır. Bu araştırmaya katılanların cinsel isteksizliklerini eşlerine karşı mı yaşadıkları, yoksa genel bir cinsel isteksizlik mi yaşadıkları araştırılmamıştır. Bununla birlikte, cinsel isteksizlik yaşayan erkeklerin % 41'inin en az 1 evlilik dışı ilişki yaşadıklarını belirtmeleri, erkeklerdeki cinsel isteksizliğin eşlerine yönelik olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (44).

Tavris ve Sadd (1977), yaptıkları araştırmada, cinsel tatmin ve evlilik tatmininin kadınlardaki en önemli belirleyicisinin eşleriyle cinsellik hakkında konuşabilmek olduğu ortaya çıkarmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda, kadınların eşleriyle cinsellik hakkında konuşma oranı arttıkça, cinsel ve evlilik tatmininin ve genel mutluluğunun arttığı ileri sürülmektedir (Bakınız: 51).

Ülkemizde de evlilikte cinsellik konusunda yapılmış az sayıda araştırmadan birisini Özüğurlu, 1985 yılında, 76 evli kadının cinsel yaşamını araştırarak gerçekleştirmiştir. Araştırmada, kadınların %56'sı kocasıyla cinsel olarak tatmin olduğunu, % 32'si ara sıra tatmin olduğunu, %9'u hiç tatmin olamadığını belirtmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların %65'i cinsel ilişkiden kaçındıklarını belirtmişlerdir. Özüğurlu, araştırmasını değerlendirirken, kùltürümüzde evli kadınların cinsel konular hakkında konuşmasının genellikle bir tabu olduğu için cinsel sorunlarını reddetme eğiliminde olduklarını da belirtmiştir (41).

Yıldırım (1993), evlilik uyumuyla ilgili araştırmasının sonucunda eşlerin cinsel yaşamlarında ne kadar anlaştıkları ile evlilikteki uyum düzeyleri arasında olumlu bir ilişki olduğunu savunmuştur. Aynı araştırmada elde edilen diğer bir bulgu, alt sosyo-ekonomik statüdeki kişilerin eşiyle cinsel yaşamda anlaşma oranının düşük olduğu yönündedir. Yıldırım bu bulguyu, alt sosyo-ekonomik düzeydeki kişilerin cinsel eğitiminin yetersiz oluşuyla açıklamaktadır. Ayrıca eşiyle cinsel yaşamında anlaşamayanların % 62'sinin kadınlar olduğu araştırmada elde edilen diğer bulgudur (52).

Özetlenecek olursa, gerek yurt dışında, gerek ülkemizde, evlilikteki cinsellik konusunda yeterine araştırma yapılmadığı görülmekle birlikte, yapılan araştırmalar, eşlerin cinsellikle ilgili sorunlarının, cinsel ilişki sıklığı konusunda yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da, iyi ve kötü evlilikleri olan deneklerin cinsel yaşamlarından memnun olup olmadıkları ve çeşitli cinsel sorunları ele alınmıştır.

YILDIZLI ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM ARAŐTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
EYLÜL 2011

I. 2. 4. 7. ÇOCUK ALANI

Çocuk, evliliğin en önemli boyutlarından birisidir. Belsky'e (1982) göre, çocuk ve evlilik arasında karmaşık ve çift yönlü bir ilişki vardır. Bu çift yönlü ilişkiye göre, hem evlilik çocuğu etkiler, hem de çocuk evliliği etkiler (4).

Çocuğun evlilik üzerindeki etkisini açıklayan iki farklı görüş vardır. Çocuğun evliliğe olumlu etkisi olduğunu savunan görüşe göre; çocuk, eşlerin birbirine olan sevgisinden ortaya çıkar ve çiftin evlilik ilişkisini zenginleştiren zevk ve tatmin kaynağı haline gelir (4).

Çocuğun evliliğe olumsuz etkisi olduğunu savunan ikinci görüş ise, çocukları bir çatışma kaynağı ve eşler arasındaki yakınlaşmaya bir engel olarak değerlendirip; böylece çocuğun eşler arasında uyumsuzluklara yol açtığını savunmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar, bu olumsuz bakış açısını doğrulamakta; çocuğun varlığı ile evlilik kalitesi arasında olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir (4).

Çocuğun evliliği olumsuz etkilediğini savunan araştırmacılardan Renee, 1970 yılında yaptığı araştırmanın sonucunda, çocuksuz veya çocuğu evden ayrılmış çiftlerin evliliklerinin, çocuk yetiştiren çiftlerden daha tatminli olduğunu savunmuştur. Aynı görüşü savunan Houseknecht (1979) de eğitim, din ve mesleğini eşleştirdiği 50 anne ile isteyerek çocuk sahibi olmamış 50 evli kadınla yaptığı araştırmasında, çocuksuz kadınların evlilik tatmininin anne olanlardan daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Houseknecht, kullandığı ölçekteki, boş zamanları eşle birlikte geçirme ve eşle sohbet etme maddelerinde iki denek grubu arasında önemli farklılaşma bulunduğu dikkat çekmiş, çocukların eşlerin birlikte zaman geçirmesini önleyerek evliliği olumsuz yönde etkilediğini ileri sürmüştür. (Bakınız: 4)

Glenn ve McLanahan (1982) da, 1500 denekle yaptıkları çalışmada tüm cinsiyet, din, ırk, meslek ve eğitim düzeylerinde çocuğun varlığı ile evlilik tatmini arasında olumsuz bir ilişki olduğunu bulmuşlardır (Bakınız: 4). Aynı araştırmanın sonucunda, çocuğun varlığının, mutsuz evliliklerin boşanmayla sonuçlanmasını önlediği de bulunmuştur (Bakınız: 25). Mutsuz evliliklerde çocuğun boşanmayı engellemesinin nedenleri arasında boşanmanın çocuğu

olumsuz etkileyeceği düşüncesi; çocuğun eşlerden birisinin üstlenmesi için pahalı ve zaman alıcı olduğu (4); anne-baba ve çocuk arasındaki bağların güçlü olması ve çocuğun varlığının anne-babanın tekrar evlenme olasılığını azaltması olabileceği ileri sürülmüştür (25).

Mutsuz evliliklerde, çocuğun boşanmaya bir engel oluşturduğu konusunda birçok araştırma bulunmaktadır. Waite, Haggstrom, Kanouse (1985) 1972 yılında liseden mezun olmuş 2901 anne ve 1981 baba ile aynı liseden mezun olup, çocuk sahibi olmamış 2807 kadın ve 2477 erkeğin boşanma oranlarını incelemiş ve çocuk sahibi olmak ile evlilik süregenliği arasında olumlu ilişki olduğunu bulmuştur. Anne-baba olduktan iki yıl sonra erkeklerin %4'ü; kadınların %8'i boşanırken veya ayrılırken, çocuk sahibi olmayanların ayrılma veya boşanma oranı %20 olmuştur (Bakınız: 4).

Cowan ve arkadaşları, çocuk sahibi olmanın evliliğe olumsuz etkilerini kadınların daha çok hissettiklerini savunmuştur. Belsky ve arkadaşlarının (1989), Waldron ve Routh (1981) yaptıkları araştırmalarda elde ettikleri çocuğun kadınların evliliklerini daha olumsuz etkilemesiyle ilgili bulguyu evdeki işbölümü ile açıklamaktadırlar. Evdeki işbölümü gelenekselleştikçe, kadın daha fazla ev işini üstlenmektedir. Bu tür evliliklerde, kadının ev işlerinin tümünü üstlenmekten oluşabilecek psikolojik gerginliği çocuğun yüküyle daha da artmaktadır. Bu konuyla ilgili White'ın (1986) yaptığı araştırma da, çocuk sahibi olmanın kadının evlilik tatminine etkisinin ev işlerinin paylaşımına ve bu paylaşımdan duyulan memnuniyete bağlı olduğunu göstermiştir (Bakınız: 4)

Çocuğun evliliğe etkisini incelemek amacıyla yapılan boylamsal çalışmalar, anababalığa geçişle birlikte evlilikteki etkileşimlerin sıklığı, doğası ve/veya kalitesinin değiştiğini göstermektedir. Belsky, Spanier ve Rovine'in 1983 yılında yaptıkları araştırmada, hamileliğin altıncı ayından başlayarak eşlerarasındaki olumlu duygu alışverişinde önemli bir düşüş olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu dönemde, eşler arasındaki çatışma ve olumsuz etkileşimin arttığı da bulunmuştur. Cowan ve arkadaşları 1985 yılında yaptıkları araştırmada, yeni anababa olan çiftlerde çatışma artarken, çocuksuz çiftlerde çatışmanın zamanla azaldığını ileri sürmüşlerdir (Bakınız: 4).

Ancak bazı araştırmacılar, çocuğun evliliği olumsuz etkilediği şeklindeki bulguları farklı bir şekilde yorumladılar. Hoffman ve Manis (1978), çocuk ve evlilik ilişkisini inceleyen araştırmaların hiğbirinin çocuğun evliliği tehdit edici bir etkisi olduğunu gösteremediğini savunmaktadır. Araştırmacılara göre, çocuğun eşler arasındaki çatışmayı arttırdığı, etkileşimi azalttığı ve evlilik tatminini dūřürdüęünü gösteren araştırmalardan hareketle çocuğun evliliği bozduğu sonucuna varmak yanlış olacaktır. Aksine çocuklar, anababalarının evliliklerinin sūregenlięini sağlarken, biręok anne-baba da çocuklarının evliliklere zarar verdiği gōrūřüne katılmamaktadır (Bakınız: 4).

Belsky (1990) de, çocuğun eşlerarasında sorunlara yol ağmasının, çiftlerin önceden varolan iletişim sorunlarına bağlı olduğunu ve bu sorunların çocuk yetiştirme konusuna da yansıdığını savunmaktadır. Dolayısıyla çocuk, evlilikte çatışma yaratan bir neden olarak gōrūlmemeli, önceden varolan veya gizli iletişim sorunlarının ortaya ęıkmasını sağlayan bir etken olarak değerlendirilmelidir (4).

Özetlenecek olursa, biręok araştırma, çocuğu olan çiftlerin evlilik tatminlerinin çocuğu olmayan çiftlerden daha dūřük olduğunu göstermekle birlikte, biręok araştırmacı çocuğun evliliği tehdit edici bir etkisi olmadığını ve çocuğun varlığının boşanmayı önleyebildiğini ileri sürmektedir. Bu araştırmada da, çocuğun evliliğe etkisi, eşler arasında sorunlara yol ağıp ağamadığı incelenmiştir.

1. 2. 4. 8. DUYGU ALANI

Sevgi, güven gibi duygular sadece evlilikte değil arkadaşlık, akrabalık gibi yakın ilişkilerdeki temel duygulardan bazılarıdır. Bu duyguların ölçülmesi zor olduğu için üzerinde fazla araştırma yapılmamıştır, ancak Jacobson (1983), kişilerarası ilişkilerde bu değişkenlerle ęalıřmanın kaçınılmaz olduğunu ve daha fazla gōzardı edilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür (Bakınız: 11).

Turkewitz ve O'Leary (1981), eşe karşı olumlu duygular ve sevgi ile evlilik tatmininin ilişkili olduğunu bulmuş ve Broderick (1981) geniş örnekleme

gruplarıyla yaptığı sörveylerde sevginin iyi bir evlilikteki en ağırlıklı duygu olduğu göstermiştir (Bakınız: 11). Knox (1970), Orlinsky (1972), Otto (1972), Rubin (1974) yaptıkları araştırmalarda eşlerin birbirlerine sevgisi arttıkça, evlilik kalitesinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Kişinin eşine duyduğu olumlu duyguların evlilik terapisinin sonuçlarını yordamada önemli olduğu düşünölmekle birlikte Turkewitz ve O'Leary (1981), bu olumlu duygularla evlilik terapisinde düzelme arasında kadınlarda ilişki bulunurken, erkeklerde ilişki bulunmadığını bildirmişlerdir (Bakınız: 35). Diğer yandan, eşlerin birbirine sevgisinin iyi bir evlilik için bir garanti oluşturmayacağına ilişkin araştırmalar da vardır. Evlilikteki mutluluğu yordayan faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlayan boylamsal çalışmasında D.H. Olson (1989), sevginin evlilikte mutluluğu yordayan faktörlerden birisi olmadığını savunmuştur (40).

Güven duygusu, evlilik ilişkisinin önemli boyutlarından bir diğeridir. Larzelere ve Huston (1980), yaptıkları araştırmanın sonucunda, evliliğin ilk yıllarında eşler arasındaki güven duygusunun yoğun olduğunu ve sevgiyle birleştiğinde kişinin evliliğine bağlılığını gösterdiğini savunmuştur. Ayrıca güven duygusunun dinamik olduğu ve kişinin eşine duyduğu güvenin yoğunluğunun değiştiği de ileri sürölmektedir. Larzelere ve Huston'un araştırmalarından elde ettikleri bir diğer bulgu, eşler arasındaki güven duygusunun evliliğin 6.-20. yılları arasında en düşük düzeyde olduğudur. Araştırmacılar bu düşüşü, evlilik yaşı ilerledikçe eş tarafından karşılanmayan beklentilerin birikmesi ve eşle yakınlaşmanın yarattığı hayal kırıklıklarından korunmak için eşine daha az güven duyması ile açıklamaktadırlar (Bakınız: 28).

Bu araştırmada incelenen diğer bir duygu, eşler arasındaki yakınlık duygusudur. Sternberg'e göre, yakınlık, kişinin duygularını ifade etmesi, sahip olduğu şeyleri ve zamanını paylaşması ve duygusal destek sağlaması şeklinde tanımlanabilir. Eşler arasındaki yakınlık arttıkça evlilik kalitesinin de arttığı, Kirkpatrick (1975), Blood ve Wolfe (1960), Levinger'in (1965) yaptıkları araştırmalarda gösterilmiştir (Bakınız: 35). Yakınlık, evliliğin başında hızlı gelişse de, zamanla gelişme hızı yavaşlayabilmektedir, ancak eşlerin birbirinden uzaklaşmaya başlaması ilişkinin kötüye gittiğinin bir işareti olarak değerlendirmektedir (48).

Özetlenecek olursa, yapılan araştırmalar, evlilikte sevgi, güven ve yakınlığın önemli duygular olduğunu göstermekle birlikte, bu duyguların yoğunluğunun evlilik süreci boyunca değişebileceği ileri sürülmektedir. Bu araştırmada da, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin söz konusu duyguları eşlerine hangi yoğunlukta hissettikleri incelenmiştir.

I. 2. 4. 9. EV İŞLERİ ALANI

Çalışan kadınların sayısının ölkemizde de artmasıyla birlikte, ev işlerinin paylaşımı evliliklerde giderek önem kazanmaya başlamıştır. Çalışan kadın ve erkeğin ev işleri ve çocuk bakımında harcadığı zaman ve üstlendiği sorumluluğu incelemek amacıyla yurt dışında yapılan çalışmalar, çalışan kadınların ev işlerine, kocalarından iki kat fazla zaman harcadıkları ve daha çok sorumluluk üstlendiklerini ortaya çıkarmıştır (5).

Ev işlerinin paylaşımı ile evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi açıklayan üç yaklaşım vardır. Bu yaklaşımlardan birisi, "minimal katılım" yaklaşımıdır. "Minimal katılım" yaklaşımı, ev işlerinin çoğunu kadının, birazını erkeğin üstlendiği durumda çiftlerin, ev işleri paylaşımında daha tatminli olduğunu savunmaktadır. Pleck (1985) ve Robinson'ın (1977) yaptığı araştırmalar, kocalarının ev işlerine katkısı çok az olsa da, kadınların çoğunun ev işleri paylaşımından memnun olduğunu göstermiştir. Ross, Mirowsky ve Huber (1983), ev işlerinin çoğunlukla daha düşük statüden birisinin daha yüksek statüden birisi için yaptığı bir iş olarak değerlendirildiğini savunmaktadır. Erkek, kadına ev işlerinde az da olsa yardımcı olduğunda bu statü farkı önemini yitirir ve kadın ev işlerinin paylaşımı konusunda tatminli olur (Bakınız: 5).

Ev işleri paylaşımında diğer bir yaklaşım olan sosyal takas modeli, evlilikte eşlerden her ikisinin de kendi ödölünü arttırmaya çalıştığını savunmaktadır. Bu modele göre, ev işleri paylaşımında kişinin üzerine düşen pay azalıp, eşe düşen pay arttıka evlilik tatmini artmaktadır. Yogev ve Brett, 1985 yılında yaptıkları araştırmada, eşlerden ikisinin de çalıştığı durumlarda kocaların durumunu en iyi sosyal takas modelinin ağıkladığını göstermişlerdir (53).

Üçüncü yaklaşım olan eşitlikçi görüş; eşlerin evdeki işbölümünden tatminli olması için ev işlerinin paylaşımının eşit olması gereğini savunmaktadır (5). Bu kurama göre, kişi ev işlerinin paylaşımında kendisinin ve eşinin payını ne kadar eşit olarak algırsa, evlilik tatmini o kadar artar (53). Yapılan birçok araştırma, erkeklerin işlerine, kadınların ev işlerine harcadığını zamanın eşit olduğunu, genelde kadınların da bu eşit işyükünü paylaşımından memnun olduğunu göstermektedir (5). Ancak, Kessler, McRae, (1982) ve Ross, Mirowsky, Huber'ın (1983) yaptığı araştırmalar erkeğin, kadına ev işlerinde yardım etmediğinde kadının psikolojik gerginliğinin arttığını göstermektedir (Bakınız: 4). Yogev ve Brett (1985) yaptıkları araştırmada, eşlerden ikisinin de çalıştığı durumda, kadınların durumunu en iyi eşitlikçi görüşün açıkladığı sonucuna ulaşmışlardır (53).

Diğer yandan, ev işlerinin geleneksel paylaşılmasının ayrılmayı engellediğini savunan Huber, Spitze (1980) kadının ev işlerini, erkeğin çalışarak para kazanmayı üstlendiği evliliklerin, mutsuz dahi olsa sürme olasılığının yüksek olduğunu ileri sürmüştür. Aynı görüşü savunan Becker (1981) de, çiftlerin uzmanlaşma ve işbölümünden yarar göreceklere savunmuştur. Eşlerden birinin para kazanıp diğerinin evi yönettiği durumlarda boşanma, çiftin bu yaşam tarzını değiştirip, alışmadıkları sorumlulukları yerine getirmesini gerektirdiği için boşanmayı istemeyeceklerdir. Ancak eşitliğe dayalı evliliklerde, boşanma veya ayrılma, çiftin yaşamında daha az değişiklik gerektirmektedir (Bakınız: 25).

Özetlenecek olursa, ev işlerinin paylaşımı, eşlerin farklı veya eşit ağırlıkta sorumluluk yüklendiği üç yaklaşımla açıklanmakta ve evlilikte geleneksel rol paylaşımının boşanmayı engelleyebileceği, konuyla ilgili araştırmacılar tarafından ileri sürülmektedir. Bu araştırmada, iyi ve kötü evliliklerde ev işlerinin paylaşımı ve bu paylaşımından duyulan memnuniyet incelenmiştir.

I. 2. 4. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ ALANI

Evliliği tehdit eden bir olgu olarak değerlendirilen evlilik dışı ilişkiye ülkemizde de yurt dışında da rastlandığı yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Özügurlu'nun 1985 yılında yaptığı çalışmada, kadınların %23'ü eşlerinin

evlilik dışı ilişkilerinin evliliklerinde bir sorun olduğunu, %3'ü kendilerinin evlilik dışı ilişkiye girdiklerini belirtmişlerdir (41).

Psychology Today dergisinin, Amerika Birleşik Devletlerinde 1983 yılında yaptığı sorveyde, kadınların ve erkeklerin üçte birinin en az bir evlilik dışı ilişkiye girdiği sonucu alınmıştır. Evlilik dışı ilişkiye girme olasılığının yaşla birlikte arttığı, sorveyden elde edilen diğer bir bulgudur. Araştırmaya katılan 30 yaşın altındaki deneklerin 1/5'i; 30 yaşın üzerindeki deneklerin 1/3'ü; 40 yaşın üzerindeki deneklerin yarısı en az 1 evlilik dışı ilişkide buldukları belirtmişlerdir (44). Bu bulguya paralel olarak Kinsey de (1948), üniversite mezunu evlilerle yaptığı araştırmada da, evlilik dışı ilişkiye girme eğiliminin evliliğin 10. yılından sonra arttığını göstermiştir (Bakınız: 13).

Özetlenecek olursa, evlilik dışı ilişki özellikle ileri yaşlarda karşılaşılabilecek, evliliği tehdit eden bir olgu olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırmada yer alan sorun listesinde, çiftin evliliğinde evlilik dışı ilişki sorunu yaşayıp yaşamadıkları araştırılmıştır.

I. 2. 4. 11. GELİR ALANI

Bir çiftin birbirine duygusal bağları zayıf olsa bile, gelir düzeyleri evliliklerinin sürmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Booth, Johnson, White'in (1984) ve South, Spitze'in (1986) yaptığı araştırmalar, kişinin yeterli gelir kaynakları olmasının memnun olmadıkları bir evliliği sürdürme olasılığını düşürdüğünü göstermektedir. Udry'e (1981) göre, gelir ve eğitim düzeyi düşük yada işsiz kişiler, ekonomik kaynakları sınırlı olduğu ve maddi sorunların tekrar evlenme olasılığını düşürdüğü için, evliliklerinden memnun olmasalar bile genellikle evliliklerini sürdürme eğilimindedirler (Bakınız: 25).

Evlilik kalitesinin gelire bağımlı olup olmadığına ilişkin Burgess ve Locke (1953); Goode (1962) ve Cutright'in (1971) yaptıkları araştırmalarda, çiftin geliri yükseldikçe, evlilik kalitesinin de yükseldiği sonucu elde edilmiştir. Diğer yandan, Goode (1956), kişinin gelirini yeterli olarak algılamasının, evlilik tatmininin önemli bir belirleyicisi olduğunu savunmuştur. Bazı araştırmalarda hem çok düşük hem de çok yüksek gelirli ailelerdeki

kadınların, evlilik tatminlerinin yüksek olduğunu belirtmeleri, gelirin kişi tarafından yeterli bulunmasının, çiftin elde ettiği gelirin kendisinden daha önemli olduğu şeklinde açıklanmaktadır (Bakınız: 35).

Özetlenecek olursa, gelirle ilgili olarak yapılan araştırmalar, kendisine ait iyi bir gelir kaynağı olan kişilerin, memnun olmadıkları bir evliliği sürdürme olasılığının düşük olduğunu ve gelir düzeyinin yükselmesiyle evlilik tatmininin de yükseldiği göstermiştir. Bu araştırmada, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin maddi sorunları ve bu sorunların evliliğe etkisi incelenmiştir.

I. 1. 4. 12. İLETİŞİM ALANI

Evlilikle ilgili araştırmalar, evli çiftlerin, ilişkilerinin en önemli alanının iletişim olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Birçok araştırmacıya göre, iyi bir iletişim, mutlu bir evliliğin gereklerinden birisidir ve iletişimin bozulması evlilikte tatminsizliğe neden olmaktadır (46). Geiss ve O'Leary (1981) yaptıkları çalışmada da, evlilik terapisine başvuran çiftlerin en çok iletişim sorunlarından yakındıklarını belirlemişlerdir (Bakınız: 3).

Son yıllarda evlilikle ilgili yapılmış çalışmaları inceleyen Boland ile Follingstad (1987), yapılan araştırmaların evlilik tatmini ile iletişim arasında olumlu bir ilişki olduğunu gösterdiğini savunmuşlardır. İletişimin içeriği ile ilgili Levinger ve Senn (1967), Taylor'un (1967) yaptığı çalışmalar, birbirlerine duygularını açan, sevgisini, desteğini gösteren çiftlerin evliliklerinde daha tatminli olduklarını ortaya çıkarmışlardır. İletişimin süreciyle ilgili yapılan çalışmalar da, gülme, ses tonu, birbirine dokunmak ve beden dili gibi sözel olmayan olumlu iletişimlere mutlu çiftlerde daha sık rastlandığını göstermiştir (Bakınız: 16).

Mutsuz çiftlerin iletişim örüntülerine ilişkin yaptıkları araştırmalarda Fensterheim (1972) ve Eisler ile Hersen (1973), mutsuz çiftlerin olumlu ve olumsuz duygularını birbirlerine ifade etmede yetersiz olduklarını ortaya çıkarmışlardır. Fensterheim (1972), çiftin duygularını içten ve açık olarak ifade etmede yetersizliğin birçok mutsuz evliliğin temel sorunu olduğunu vurgulamıştır (Bakınız: 15). Miller'e (1977) göre, kötü iletişim, çiftlerin

sorunlarını çözmelerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Kötü iletişimi olan çiftler, sorunlarını çözümleyemedikleri için birbirlerine olan kırgınlıkları ve öfkeleri birikerek eşlerin birbirini anlamasını sağlayan sağlıklı iletişimi daha da zorlaştıracaktır. Bu kısır döngü, evlilik kalitesinin düşmesine hatta evliliğin sonlanmasına kadar sürebilmektedir (Bakınız: 46).

Mutsuz evliliği olan çiftlerin iletişimlerinin mutlu çiftlerden daha kötü olduğu yapılan araştırmalarda gösterilmekle birlikte, bu bulgu, kötü iletişimin evlilikteki mutsuzluğun bir nedeni mi, yoksa evliliğin kötü gitmesinin bir sonucu mu olduğunu açıklamamaktadır. Noller, 1981 yılında tamamladığı çalışmasında, eş dışındaki kişilerden gelen mesajları alma ve yorumlama becerisi açısından mutlu ve mutsuz evlilikler arasında bir farklılık olmadığını, dolayısıyla mutsuz evliliklerdeki kötü iletişimin evlilikteki bozukluktan kaynaklandığını ileri sürmüştür (Bakınız: 3).

Yetersiz iletişim gibi, aşırı iletişim (overcommunication) de araştırmalara konu olmuş ve ilişkiye zarar verebileceği gösterilmiştir. Dinleyici durumundaki bir kişi karşısındakini dinlemek, anlamak ve cevap vermek durumunda olduğu için aşırı iletişim, bazı durumlarda enerji ve zaman kaybına neden olabilmektedir. Yapılan araştırmalar, erkeklerin evlilik tatminlerinin aşırı sözel iletişim ve hiç sözel iletişimin olmadığı durumlarda düştüğünü, az sözel iletişimin olduğu durumlarda ise yüksek olduğunu göstermiştir. Evli kadınlarda ise erkeklerle ilgili bulguların tersinin geçerli olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Roberts ve Krokoff (1975) yaptıkları araştırmada, mutsuz evliliği olan kadınların, kocalarının kendileriyle yeteri kadar konuşmadığından yakındıklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca araştırmacılar, gerek iyi gerek kötü evliliklerdeki kadınların çoğunun, kocalarının kendileriyle yeterince konuşmadığından yakındıklarını da belirtmişlerdir (42). Bu bulguya paralel olarak Rubinstein (1976) da *Psychology Today* dergisi için gerçekleştirdiği bir sorveyde, kadınların eşlerinin kendilerine duygu ve düşüncelerini daha fazla anlatmalarını istediklerini ortaya çıkarmıştır. Rubinstein'a göre, kadınlar, arkadaşlarıyla sağladıkları yoğun sözel etkileşimi eşleriyle de sağlamaya çalışırlar, ancak bunu elde edemezler (44).

Özetlenecek olursa, yapılan araştırmalar, evlilik tatmini ile iletişim arasında olumlu bir ilişki olduğunu, kötü evliliklerdeki çiftlerin iletişimlerinin aksadığını göstermektedir. Diğer yandan, araştırmalar, kadınların eşlerinin kendileriyle konuşmadığı konusunda erkeklerden daha fazla yakındıklarını ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da, iyi ve kötü evliliklerdeki çiftlerin çeşitli konulardaki iletişimleri ele alınacaktır.

I. 2. 4. 13. İŞ ALANI

Çalışma hayatı ile evlilik arasındaki ilişki üzerinde birçok araştırma yapılmış farklı görüşler ileri sürülmüştür. 1935'te yayınladığı kitabında Happock, kişinin evliliğinin iş hayatını etkilediğini ileri sürmüştür. Daha sonraki yıllarda Parsons (1959), Friend ve Haggard (1984) bu görüşe karşı çıkarak kişinin iş ve evlilik yaşamının birbirinden tamamen bağımsız olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak, 1970'li yıllardan beri, özellikle çalışan kadınların, iş ve evlilik rollerinin birbiriyle ilişkili olduğu görüşü kabul görmektedir (Bakınız: 2).

Geleneksel bir ailede, erkek bir işte çalışarak para kazanırken, kadın ev işleri ve çocuklarla ilgilenir. Ancak bu rol paylaşımının değişmesi ve kadınların da ev dışında çalışarak para kazanmaya başlamasıyla birlikte, kadının çalışmasının evliliğe etkisi, erkeğin çalışmasından daha fazla incelenmiştir.

Kadının çalışmasının evliliğe yaptığı etki konusundaki farklı görüşler vardır. Bu konudaki ilk araştırmalar, çalışmayan kadınların evlilik kalitelerinin, çalışan kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Fogarty, Rapaport ve Rapaport (1971), her iki eşin de çalıştığı durumlarda, kişilerin aile ve iş rollerindeki aşırı yüklenme sonucunda evlilik kalitelerinin düştüğünü ileri sürmüştür (Bakınız: 35). Benzer olarak, 1985'te yaptıkları araştırmada, Spitze ve South, kadının işinde geçirdiği zamanın, onu geleneksel aile rollerinden alıkoyduğu için bazı evlilikleri olumsuz etkilediğini savunmuştur (Bakınız: 25).

Günümüzde yapılan çalışmalar ise, kadının çalışmasının evliliği olumsuz etkilemediğini, hatta evliliğe olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Çalışan kadın para, bağımsızlık ve yeni sosyal ilişkiler kazandığı için kendisini daha

güçlü hissederek evliliğine daha fazla şey katabilmektedir (16). Diğer yandan, kadının para kazanması, istemediği bir evlilikte kalmasını engelleyebilmektedir (2).

Houseknecht ve Macke (1981), 663 üniversite mezunu kadınla yaptıkları çalışmada, çalışan kadınların evlilik uyumunun çalışmayan kadınlara oranla daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada, araştırmacılar, kadının çalışmasının evlilik kalitesine yaptığı etkide, eğitim düzeyinin önemli bir belirleyici olduğu da saptamışlardır (Bakınız: 22).

Kadının çalışmasının evliliğe etkisinde eğitim düzeyi gibi, gelir düzeyi de önemli bir belirleyicidir. Blood ve Wolfe (1960) konuyla ilgili olarak yaptıkları çalışmada, düşük gelir düzeyindeki evliliklerde, kadının çalışmasının ailenin istediği yaşam standardına ulaşmasına yardımcı olduğu için, çiftin evlilik kalitesini yükselttiğini bulmuşlardır (Bakınız: 33).

Erkeklerin iş yaşamının evliliğe etkisini inceleyen çalışmalar ise, işsizlik ve uzun çalışma saatleri üzerine yoğunlaşmıştır. İşsizlikle evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi araştıran çok az çalışma yapılmıştır. İşsizlik ve evlilik tatmini ilişkisini inceleyen iki önemli çalışmadan ilkinin gerçekleştiren Brinkerhoff ve White (1978), erkeklerin çalışıp ve çalışmamasıyla evlilik tatmini arasında anlamlı bir farklılaşma bulamamıştır. Ancak geliri düşük ve işsiz erkeklerin evliliklerinde daha tatminsiz oldukları bu çalışmadan elde edilen bir başka bulgudur. İşsizlik ve evlilik tatmini ilişkisini inceleyen ikinci çalışmayı gerçekleştiren Larson (1984), çalışmayan erkeklerin evlilik tatminlerinin çalışan erkeklerden daha düşük olduğu sonucunu elde etmiştir (Bakınız: 2).

Uzun çalışma saatlerinin evliliğe etkisini araştıran Biller (1974), işe fazla vakit ayırmanın evlilik ve eş üzerinde olumsuz etkisi olduğunu savunmaktadır. Bu bulgular, kişinin işine çok vakit ayırdığı zaman evlilik rolünü yerine getiremediği ve bunun yarattığı çatışmanın evlilikte tatminsizliğe yol açtığı şeklinde yorumlanmaktadır. Laws (1971) ise, özellikle kadının işine çok zaman ayırmasının kocasının evlilik tatminini olumsuz etkilediğini araştırmasında göstermektedir (Bakınız: 2).

Özetlenecek olursa, günümüzde yapılan çalışmalar, önceki yıllardaki çalışmaların aksine, kadının çalışmasının evlilik tatmini olumlu etkilediğini göstermektedir. Ancak, uzun çalışma saatlerinin hem kadın hem de erkeğin evlilik tatminini olumsuz yönde etkilediği de konuyla ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular arasındadır. Bu araştırmada da, evlilik değerlendirmesinin deneğin ve eşinin işinin ve uzun çalışma saatlerinin yol açtığı sorunlara bağımlı olup olmadığı incelenmiştir.

I. 2. 4. 14. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ALANI

Eşin bazı kişilik özelliklerinin, evlilik değerlendirmesinde önemli olduğu düşünülerek, bu araştırmada bencillik, anlayışlılık, kıskançlık gibi bazı kişilik özellikleri ele alınmıştır. Luckey (1964), Murstein ve Glauzin'in (1968) yaptıkları araştırmalar, eşinin olumlu kişilik özellikleri olduğunu belirten kişilerin, evlilik kalitesinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Eşlerin anlayışlı olmasına ilişkin araştırmasında Kirkpatrick (1955), eşlerin birbirlerine gösterdikleri anlayış arttıkça, evlilik kalitesinin de arttığını göstermiştir (Bakınız: 35).

Bu araştırmada ele alınan diğer bir kişilik özelliği olan kıskançlığın, ilişkilerini sağlamlaştırdıkları için evli çiftlerde daha az görülmesi beklenmektedir. Ancak, Salovey ve Robin'in (1985) Psychology Today dergisi için yaptığı sorveyde evliliğine bağlı kişilerin kıskançlık hissetme eğiliminin daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Aynı araştırmada, evlilik dışı ilişkisi olan kişilerin daha kıskanç olduğu da elde edilen diğer ilginç bir bulgudur. Bu bulgu, Freud'un, kıskançlığın onaylanmayan cinsel isteklerin yansıtılmasından doğduğu görüşünü desteklemektedir (Bakınız: 47).

I. 2. 4. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANI

Tüm kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi evlilikte de sorun ve çatışmalarla karşılaşmak doğal ve kaçınılmazdır. Çiftler, günlük yaşamlarında etkileşimde bulundukça, iş, para, cinsellik, çocuklar gibi çeşitli konularda anlaşmazlıklara düşebilirler. Bazı çiftler, birçok konuda uyumsuzlukla

karşılaşırken bazıları daha az uyumsuzluk yaşamaktadır. En uyumlu çiftlerin dahi uyumsuzluklar yaşaması, bir evliliğin kalitesinin, sorunlarla karşılaşma karşılaşmadığıyla değil, bu sorunları her iki tarafı da tatmin edecek biçimde çözmeleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (34). Bee (1957), Mathews ve Milanovich (1963) yaptıkları araştırmada, çiftlerin sorunlarını çözmeye başarıları arttıkça, evlilik kalitesinin de arttığını göstermiştir (Bakınız: 16).

Özüğurlu (1990), ülkemizdeki evliliklerde yaşanan sorunları ortaya çıkarmak amacıyla bir ölçek geliştirmiş ve evli kadınlara uygulamıştır. Bu araştırmada elde edilen sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır. Kadınların;

- % 97'si evlilikten beklediklerini bulamamalarını,
- % 93'ü ev işlerinin eşit olmayan paylaşımını,
- % 90'ı iletişim bozukluğunu,
- % 87'si kocalarının baskısını,
- % 87'si kocalarının kendilerini değersiz görmesini,
- % 26'sı kocalarının giyim tarzlarına karşı çıkmasını evliliklerinde sorun olarak değerlendirmektedirler (41).

Aynı araştırmada Özüğurlu (1990), çiftlerin sorun çözme yöntemlerini de araştırmış ve şu sonuçları elde etmiştir. Çiftlerin;

- % 97'si sorunlarını çözmeden zamana bıraktıklarını,
- % 90'ı sorunlarını çözmek yerine birbirlerini suçladıklarını,
- % 67'si sorunlarını sakin olarak tartışmadıklarını belirtmişlerdir (41).

Benzer bir araştırmada, Fichten ile Wright (1983) Amerika Birleşik Devletlerinde çiftlerin en fazla hangi sorunlarla karşılaştığını araştırmış ve bu araştırmaya göre çiftlerin karşılaştığı sorunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır (19).

1. % 97 Kişilik farklılıkları
2. % 95 İlgi, yakınlık eksikliği
3. % 89 Eşin kişilik özellikleri
4. % 82 Boş zamanları değerlendirme ile ilgili sorunlar
5. % 81 Cinsel uyumsuzluklar
6. % 79 Ailece birlikte zaman geçirememek
7. % 74 Arkadaşlarla ilgili sorunlar

8. % 69 Para yönetimi
9. % 68 Ev işlerinin paylaşımı ve karar alma
10. % 59 Çocuk bakımı ve eğitimi
11. % 57 Sağlık sorunları
12. % 56 Erkeğin işi
13. % 51 Diğer aile fertleri (kayınvalide-kayınpeder dışındaki kişiler)
14. % 48 Erkeğin annesi
15. % 45 Kıskançlık ve evlilik dışı ilişkiler
16. % 40 Din
17. % 39 Eğitim
18. % 35 Kadının çalışması
19. % 31 Kadının babası
20. % 27 Politika

Hem iyi hem kötü evliliklerdeki çiftlerin sorunlarla karşılaşması, dikkati çiftin bu sorunları çözmeye yönelik tutum ve davranışlara çekmektedir. Bazı çiftlerin küçük ve önemsiz sorunları görmezlikten gelmesi, Gottman ve Krokoff'a (1989) göre, kimi zaman evlilik için bu sorunları konuşmaktan daha yararlıdır. Ancak karşılaştıkları her sorunu görmezlikten gelen çiftlerin sorunları birikerek çözülmemiş gerginlikler yaratabilmekte veya çiftin etkileşimden kaçınmasına yol açabilmektedir. Ayrıca, sorunlarını görmezlikten gelen çiftler, sorun çözme becerileri gelişmediği için ileride karşılaşılabilecekleri ciddi sorunları çözümlemede güçlük çekebilmekte ve bir sorunu eşyle birlikte çözebileceklerinin güveninden yoksun kalmaktadırlar (24).

Sorunları çözmek amacıyla kavga eden çiftler, genellikle kendi çıkarlarına yönelip eşin çıkarlarını dikkate almazlar ve durumu kendi kontrolleri altında tutmak isterler. Bu yöntem, sorunun büyümesi ve eşin görüşlerinin gözardı edilmesi gibi istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir. Fichten ve Wright (1983), yaptıkları araştırmada mutsuz çiftlerin, sorunlarını çözmek için mutlu çiftlerden daha fazla kavga ettiklerini ortaya çıkarmıştır (19).

Gottmann'a (1982) göre, mutsuz evliliği olan çiftler, sorunlarını çözmek için birbirlerini suçladıkça sorunlar çözülmeden artmaya devam eder. Böylece iki tarafın da düzeltilmediği olumsuz bir davranış zinciri oluşur ve yapılan

tartışmadan iki taraf da anlaşılardan çıkar. Gottmann'a göre, mutlu evliliği olan çiftler de sorun çözme sırasında birbirlerini suçlayabilir, ancak savunmaya girmedikleri için birbirlerini dinlerler ve anlarlar. Sorunlarını çözmek için birbirinin suçlayarak kavga eden mutsuz çiftlerin birbirlerini dinlemeden ve anlamadan savunmaya girmeleri, onları mutlu çiftlerden ayırdetmektedir (Bakınız: 10).

Bir sorunu beraber çözmeye çalışmak, eşlerin önem verdiği konuların gözden geçirilip her iki eşin de birleştiği bir çözüm bulmayı amaçlamaktadır. Pruitt'e (1981) göre, bu sorun çözme yönteminde amaç, kişinin kendi amacıyla eşin amacının uyuşmasını sağlamaktır (Bakınız: 16). Gottman'a (1989) göre, sorunlarla karşılaşan çift başlangıçta olumsuz duygular yaşamaktadır, ancak bu sorun eşlerin inatlaşmasına, savunmaya girmesine veya etkileşimden kaçınmasına yol açmadıkça, bir sorunu çözmeye çalışmak, eşler üzerinde uzun dönemde olumlu bir etki yaratmaktadır (24).

Çiftlerin sorunlarını nasıl çözdüğünü araştırmak amacıyla yaptığı araştırmada Levinger (1980), mutsuz çiftlerin sorunlarıyla yüzleşmekten kaçtıkları ve eşi küçümseyerek kavga ettikleri; mutlu çiftlerin ise özveride bulunarak sorunlarını çözmeye çalıştıklarını göstermiştir (Bakınız: 46).

Sorun çözmeyi kolaylaştıran faktörlerden birisi de eşler arasındaki iyi iletişimdir. L.M. Terman (1938) yaptığı araştırmanın sonucunda, eşlerden birisinin sorunlarla ilgili konuşurken, diğerinin konuşmaktan kaçınmasının sorun çözmeyi engelleyen en önemli faktör olduğunu ileri sürmüştür (Bakınız: 10).

Özetlenecek olursa, hem mutlu hem de mutsuz evliliklerdeki çiftler sorunlarla karşılaşırken, yapılan araştırmalar mutsuz evliliklerdeki kişilerin bu sorunları kavga ederek çözmeye çalıştıklarını veya görmezlikten geldiklerini, mutlu evliliklerdeki kişilerin ise sorunlarını özveride bulunarak çözmeye çalıştıklarını göstermiştir. Bu araştırmada da iyi ve kötü evliliklerdeki çiftlerin karşılaştıkları sorunlar ve sorun çözmeye yönelik tutum ve davranışları incelenecektir.

I. 2. 4. 16. SÖZEL VEYA FİZİKSEL ŞİDDET ALANI

Eşlerin birbirlerine karşı şiddet kullanması, yeni çalışılmaya başlanmış bir alandır. Kadın hakları savunucularının önyak olmasıyla birlikte, bu konuya gereken önem verilmeye başlanmış ve 1971 yılında İngiltere'de eşi tarafından dövülen kadınlar için ilk sığınma evi açılmıştır (39).

Eşe karşı fiziksel şiddet kullanmanın nedenleri biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Biyolojik yaklaşımı savunan Elliot (1988), saldırganlığı açıklamak için biyolojik faktörlerin gözardı edilmemesi gerektiğini, kompülsif şiddetin temporal lob tümörlerine bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Bazı olgular bu tür fiziksel bozukluklarla açıklanabilse de, eşe karşı şiddet kullanma olgularının çoğu sosyal ve psikolojik etkenlerle açıklanmaktadır (Bakınız: 39).

Sosyolojik yaklaşımlardan, kaynak kuramını savunan Blood ve Wolfe'a (1960) göre, yeterli kaynağı olan kişinin eşini etkilemek için gerekli gücü vardır, ancak az kaynağı olan kişi, eşini etkilemek için fiziksel güç kullanabilmektedir. Bazı durumlarda, yeterli kaynağı olmasına karşın (örneğin, yüksek eğitim düzeyi), kendisinin hakettiği sosyo-ekonomik durumda (örneğin, gelir düzeyi) olmadığını düşünen kişi, bu olumsuz duygulardan kurtulmak için antisosyal tutum ve davranışlar içine girebilmektedir. Bu konuyu araştıran Hornung ve arkadaşları (1981), kişinin eğitim düzeyi ve işi arasında uyumsuzlukla birlikte, eşe karşı şiddet kullanmanın sıklığının da arttığını göstermişlerdir (Bakınız: 39).

Diğer bir sosyolojik yaklaşım olan sosyal takas kuramı, eşe karşı şiddet kullanmayı, kişinin bu şiddetten elde ettiği ödüller ve ödemek zorunda kaldığı bedellerle açıklamaktadır. Çoğunlukla fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar, kocalarının kendilerini dövmelerine olumsuz tepki vermekte, diğer bir deyişle kocalarının bedellerini arttırıp, ödüllerini azaltmaya çalışmaktadırlar. Eğer erkek, karısının kendisine birçok ödül sağladığını düşünüyorsa, fiziksel şiddet kullandığında ödüllерinin azalıp bedellerinin artacağı için fiziksel şiddetten kaçınacaktır. Ancak, erkek, eşinin kendisine az ödül sağladığını düşünüyorsa, fiziksel güç kullandığında fazla birşey kaybetmeyeceğini varsayarak eşine vurabilmektedir. Ayrıca, karısından az ödül aldığını

düşünen erkek, sorunlarını çözmek için fiziksel güç kullanarak, karısında korku yaratacağını ve gelecekteki etkileşimlerinde kendi bedellerinin azalıp, ödüllерinin artacağını düşünebilmektedir (38).

Sosyal takas kuramını savunan Gelles'e göre, kişinin eşine karşı şiddet kullanmasına zemin hazırlamayan faktörler; erkeğin saldırgan olma statüsü, kadın ve erkeğin fiziksel gücündeki eşitsizlik ve saldırganlığın evde gerçekleşmesinin yarattığı gizlilik gibi faktörlerdir. Gelles'e göre, erkek bazı durumlarda saldırganlığın (maço erkek olmanın) kendisine statü kazandırdığına inanabilmektedir. Erkeğin eşini dövmesine etki eden diğer bir faktör, kadın ve erkek arasında fiziksel ölçüler, güç ve gelir bakımından olabilecek eşitsizliktir. Eşe karşı şiddet kullanmayı kolaylaştıran nedenlerden bir diğeri de gizlilik; evin sahibi istemedikçe polis, komşu veya akrabalar kişinin evine giremez, böylece kişi kendi evinin içinde, ev dışında olduğundan daha saldırgan olabilmektedir (36).

Model alma, evlilikte şiddet konusunda en çok kabul gören psikolojik yaklaşımlardan birisidir. Bu yaklaşıma göre kişi, fiziksel şiddeti çocukken anne-babasından öğrenir ve kendi ailesinde uygular. Straus ve arkadaşlarının (1980) ve Rosenbaum ve O'Leary (1981) yaptıkları araştırmaların sonucunda, eşlerine karşı şiddet kullanan kişilerin, anne-babalarının arasındaki şiddete tanık olduğu veya kendilerinin anne-babalarının şiddetine maruz kaldıklarını ileri sürmüşlerdir (oleary). Diğer yandan, anne-babaları şiddet kullanmayan kişiler de kendi ailelerinde şiddete başvurabilmektedirler. Arias (1983), 369 çiftle gerçekleştirdiği araştırmasında, anne-babası tarafından fiziksel şiddete maruz kalmış ve eşine karşı şiddet kullananların oranının kadınlarda %12, erkeklerde %13 gibi düşük bir oran olduğunu bulmuştur (Bakınız: 39).

Eşe karşı fiziksel şiddet kullanma ile ilgili araştırmalar çoğunlukla erkeklerin eşini dövdüğünü varsaymaktadır, ancak Yıldırım'ın (1993) ülkemizde yaptığı araştırmada, eşinin kendisini dövdüğünü ifade edenlerin %84'ünün kadın, %16'sının erkek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, eşini döven kişilerin genellikle alt gelir ve alt eğitim düzeyinde (okur-yazar, ilkökul mezunu) olduğu ve eşi dayak atan kişilerin evlilik uyumlarının, eşi dayak atmayanlara

oranla daha düşük olduğu bu araştırmadan elde edilen diğer bulgulardır (52).

Evlilikte şiddet konusunda yurt dışında yapılmış ilk sörvey Straus, Gelees ve Steinmetz (1980) tarafından, 2143 evlilik üzerinde yapılandırılmış görüşme uygulanarak gerekleştirilmış, kadın ve erkeklerin %12'sinin son bir yıl içinde eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada, kadın ve erkeklerin %28'inin evliliklerinin herhangi bir döneminde eşleri tarafından dövüldükleri ve anketin uygulandığı yıl içinde kadınların %3.8'inin ağır fiziksel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur (Bakınız: 39).

Fiziksel şiddet gibi sözel şiddet (eşi aşağılayıcı şekilde konuşma) de, evlilikte sıklıkla rastlanan bir olgudur. Evlilikte şiddeti araştırmak amacıyla Vivian, Malone & O'Leary (1989), evlilik terapisine başvuran 266 çiftle yaptıkları araştırmada, erkeklerin %28'inin karısına karşi ağır fiziksel şiddet kullandıklarını, %31'inin hafif fiziksel şiddet kullandıklarını, %39'unun da fiziksel şiddet kullanmadan sözel şiddet kullandıklarını ortaya çıkarmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular, sözel şiddet kullanımında bu üç grubun farklılařtđını göstermiştir. Eşine vurmayan çiftlerde sözel şiddete, ağır fiziksel şiddet görölen çiftlerden üç kat; hafif fiziksel şiddet görölen çiftlerden ise iki kat daha sık görölmektedir (Bakınız: 39).

Murphy ve O'Leary'e (1989) göre, sözel şiddet aynı zamanda eşler arasındaki fiziksel şiddetin başlangıcını haber vermektedir. O'Leary ve Malone (1989), yaptıkları araştırmada, sözel şiddet görölen çiftlerde, 1 yıl sonra fiziksel şiddetin de başladığını göstermişlerdir (Bakınız: 39). Fiziksel veya sözel şiddetin bulunduğu evliliklerde, çiftlerin evlilik tatminlerinin daha düşük olduğu O'Leary ve Curly'nin (1986) araştırmasında; iletişim sorunlarının olduğu ise Vivian ve O'Leary'nin (1987) araştırmasında gösterilmiştir (39).

Özetlenecek olursa, biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yaklaşımlarla açıklanabilen fiziksel şiddetle ilgili araştırmalar eşe karşi fiziksel ve sözel şiddetin gerek ölkemizde gerek yurt dışında yaygın olarak göröldüğünü

ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmada da, iyi ve kötü evliliklerde eşlerin birbirlerine fiziksel veya sözel şiddet kullanıp kullanmadıkları araştırılmıştır.

BÖLÜM II.

II. GEREÇ VE YÖNTEM:

II. 1. ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın örneklem grubu, en az bir yıllık evli, en fazla 51 yaşında ve anketi doldurmaya istekli kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Anket, emeklilik, çocukların evden ayrılması, artan sağlık sorunları gibi ülkemizde ortalama olarak 50 yaşlarında karşılaşılabilecek sorunları içermediği için deneklerin üst yaş sınırı 51 yaş olarak alınmıştır. Deneklerin yaş ortalaması 36.701, evlilik yaşlarının ortalaması 12.36'dır. Anket, İzmir'in Karşıyaka, Bornova, Alsancak, Güzelyalı, Örnekköy, Çay Mahallesi, Gümüşpala ve Yeşildere'de oturan veya çalışan kişilere uygulanmıştır. Kötü evliliği olan kişilerin uygulamasının büyük bölümü, boşanmak üzere bir avukata başvuran kişilerle yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kişiler evliliklerini, uygulanan ankette yer alan 1 ile 5 puan arasındaki Likert-tipi bir derecelendirme üzerinde değerlendirmişler ve bu değerlendirmelerine göre, iyi evlilikler ve kötü evlilikler olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Araştırmanın amacının, iyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemek olduğu için, hazırlanan anket formunda evliliğini "orta" olarak değerlendiren denekler araştırmaya alınmamıştır. Evliliğini iyi olarak değerlendiren grup ile kötü olarak değerlendiren grubun cinsiyet, yaş, eğitim, ve gelir düzeyi açısından benzer olmalarına özen gösterilmiş; yapılan istatistiksel analizler sonucunda bu iki grubun sadece yaş açısından birbirlerinden anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($t: 1.97, s.d.: 2, p < .05$). Ancak istatistiksel açıdan anlamlı olmasına karşın, iyi evliliklerin ortalama yaşı (35.97) ile kötü evliliklerin ortalama yaşı (38.17) arasındaki farkın sadece iki yaş olduğu bulunmuş ve bu farkın evlilik kurumu göz önüne

alındığında psikolojik açıdan anlamlı olmadığı düşünülmüştür. Dolayısıyla, araştırmada oluşturulan iyi ve kötü evliliklerin cinsiyet, yaş, eğitim ve gelir düzeyi açısından birbirlerine benzer olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan iki grubun özellikleri aşağıda verilmiştir.

II. 1. 1. İYİ EVLİLİKLER GRUBU

Uygulanan anket formunda evliliğini "iyi" veya "çok iyi" olarak değerlendiren kişiler, iyi evlilikler grubuna alınmıştır. Bu grup 75 kadın, 75 erkek olmak üzere toplam 150 kişiden oluşmaktadır. İyi evlilikler grubunun demografik özellikleri Tablo-1'de özetlenmiştir.

II. 1. 2. KÖTÜ EVLİLİKLER GRUBU

Anket formunda evliliğini "kötü" veya "çok kötü" olarak değerlendiren kişiler kötü evlilikler grubuna alınmıştır. Bu grupta 44'ü kadın, 30'u erkek olmak üzere toplam 74 kişi bulunmaktadır. Kötü evlilikler grubunun demografik özellikleri de Tablo-1'de özetlenmiştir.

II.2.1. ANKET FORMU

İyi ve kötü evliliği olduğunu belirten kişilerin evlilik özelliklerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından evlilikte önemli olduğu belirlenmiş 17 evlilik alanını kapsayan 66 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır.

Bu anket formunun geliştirilmesinden önce, evlilikle ilgili hangi alanların ele alınacağı belirlenmiştir. Evlilik alanlarının belirlenmesinde Amerika Birleşik Devletlerinde kullanılan, 1976 yılında Spanier tarafından geliştirilen Dyadic Adjustment Scale, 1987 yılında Walter W. Hudson tarafından geliştirilen Index of Marital Satisfaction ve Douglas Snyder tarafından 1979 yılında hazırlanan The Marital Satisfaction Inventory adlı evlilik ölçeklerinden yararlanılmıştır.

Ayrıca alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden evli kişilerle görüşmeler yapılmış ve kültürümüze özgü evlilik sorunları ve bunların sözel ifadesi konusunda bilgi toplanmıştır.

Elde edilen ölçekler ve bilgiler ışığında, ele alınacak evlilik alanları belirlenmiş ve her alanla ilgili sorular hazırlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken, halk dili kullanılmasına özen gösterilmiştir. Evlilik gibi özel bir konuda anketin rahat cevaplanmasını sağlamak amacıyla eşe karşı duygular, şiddet ve cinsellikle ilgili sorular anketin sonlara doğru yerleştirilmiştir.

Sorular hazırlandıktan sonra, 2 klinik psikolog, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden toplam 10 kişiye anket verilmiş ve bu kişilerden anketi, soruların anlaşılabilirliği, seçeneklerin yeterliliği, soruların sıralanışı ve mahremiyeti konularında değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen öneriler doğrultusunda ankette gerekli görülen düzeltmeler yapılmış ve anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Anketin kapsadığı alanlar ve araştırılması amaçlanan konular aşağıda özetlenmiştir:

II.2.1.1. EVLİLİK ALANLARI

ÖZSEKÖCÜRETİN KURULU
DANIŞMANLIK VE YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.

Aile; Deneğin eşinin ailesiyle nasıl geçindiği 9. soruda, eşin deneğin ailesiyle nasıl geçindiği 2. soruda; ailelerin deneğin evliliğinde sorun yaratıp yaratmadığı 30. soruda araştırılmıştır.

Baskınlık; Bu alanda evlilikte eşlerden birisinin baskın mı olduğu veya evliliğin eşitliğe mi dayandığı 3 soru ile araştırılmıştır. Bu amaçla, evlilikte önemli kararları kimin aldığı 13. soruda, eşin baskı yaptığı konular 17. sorudaki baskı listesinde, evde kimin sözünün geçtiği 48. soruda incelenmiştir.

Benzerlik; Çiftin kişiliklerinin birbirlerine ne kadar benzediği 2. soruda; ailelerinin birbirlerine ne kadar benzediği 55. soruda incelenmiştir.

Boş zaman; Bu alanda çiftin boş zamanlarını ne kadar birlikte geçirdikleri 1. soruda incelenmiştir.

Boşanma düşünceleri; Bu alanda deneğin boşanmayı ciddi olarak düşündüğü bir dönem olup olmadığı 11. soruda, eşin denekten boşanmak isteyip istemediği 25. soruda ve kişinin son zamanlardaki boşanma düşünceleri 61. soruda araştırılmıştır.

Cinsellik; Cinsellik alanında, çiftin cinsellik konusunda ne kadar anlaştıkları 31. soruda; deneğin cinsel yaşamından memnun olup olmadığı 24. soruda ve çiftin hangi cinsel sorunları olduğu 52. sorudaki listede ve çiftin cinsellik konusunda konuşup konuşmadığı 60. soruda incelenmiştir.

Çocuk; Bu alanda, eşin çocuklarla ne kadar ilgilendiği 4. soruda, çocuğun eşler arasında sorunlara yol açıp açmadığı 7. soruda, eşin nasıl bir anne/baba olarak değerlendirildiği 12. soruda, çocuk olduktan sonra evliliğin nasıl etkilendiği 49. soruda, eşin çocuklarla ilgili ne kadar sorumluluk aldığı 64. soruda incelenmiştir.

Duygu; Bu alanda eşlerin birbirlerine karşı bazı olumlu ve olumsuz duyguları ne yoğunlukta olduğu araştırılmıştır. Bu amaçla, deneğin evlendiği için

pişmanlık duyup duymadığı 35. soruda, eşin kendisini ne kadar sevdiği konusundaki algısı 37. soruda, deneğin kendisini eşine ne kadar yakın hissettiği 40. soruda, deneğin eşini ne kadar sevdiği 41. soruda; deneğin eşine ne kadar güvendiği 50. soruda araştırılmıştır.

Ev işleri; Ev işleri alanında, eşin ev işlerinde sorumluluk alıp almadığı 3. soruda, ev işlerini kimin üstlendiği ve bu paylaşımından deneğin ne kadar memnun olduğu 34. soruda incelenmiştir.

Evlilik dışı ilişki; Deneğin evliliğinde evlilik dışı ilişki olup olmadığı 22. sorudaki sorun listesinde incelenmiştir.

Gelir; Gelir alanında çiftin maddi sorunların olup olmadığı, varsa maddi sorunların evliliğe etkisi 36. soruda, çiftin para harcama konusunda anlaşış anlaşamadığı 63. soruda araştırılmıştır.

İletişim; İletişim alanında, eşin duygu ve düşüncelerini denekle ne kadar paylaştığı 19. soruda, eşin bir derdi olduğunda denekle paylaşmış paylaşmadığı 23. soruda, eşin deneğe sevgisini gösterip göstermediği 33. soruda, deneğin eşiyile gelecekle ilgili düşüncelerini konuşup konuşmadığı 39. soruda, deneğin bir derdi olduğunda eşine anlatıp anlatmadığı 39. soruda, deneğin kırıldığını eşine belli edip etmediği 44. soruda, deneğin eşine sevgisini gösterip göstermediği 54. soruda, deneğin duygu ve düşüncelerini eşiyile paylaşmış paylaşmadığı 59. soruda araştırılmıştır.

İş; Bu alanda iş hayatının ve işsizliğin evliliğe etkisi incelenmiştir. Bu amaçla, eşin çalışmış çalışmadığı 15. soruda, eşinin işinin evlilikte sorunlara yol açmış açmadığı 16. soruda, eşin işine çok zaman ayırarak evliliği ihmal edip etmediği 25. soruda, deneğin çalışmış çalışmadığı 27. soruda, deneğin işinin evlilikte sorunlara yol açmış açmadığı 28. soruda incelenmiştir.

Kişilik özellikleri; Bu alanda eşin bazı kişilik özellikleri araştırılmıştır. Eşin kıskanç olup olmadığı ve eşin kıskançlığının evlilikte sorunlara yol açmış açmadığı 6. soruda, eşin deneğe karşı anlayışlı olup olmadığı 56. soruda, eşin bencil olup olmadığı 62. soruda incelenmiştir.

Sorun çözüme: Sorun çözüme alanında, eşlerin evliliklerinde karşılaştıkları sorunlar ve bunları çözmek için kullandıkları yöntemler incelenmiştir. Çiftin evliliğinde sorun yaratan konular 22. soruda yer alan sorun listesinde araştırılmıştır. Ayrıca çiftin karşılaştıkları sorunlarını çözüp çözemedikleri 18. soruda, çiftin sorun çözmeye yönelik tutum ve davranışlar 42. soruda, çiftin aralarındaki sorunlar hakkında konuşup konuşmadığı 45. soruda, çiftin çözemediği ciddi sorunlarının olup olmadığı 46. soruda, deneğin eşiyle arasında ciddi sorunların çıkıp çıkmadığı 58. soruda incelenmiştir.

Sözel ve Fiziksel Şiddet: Bu alanda eşin denekle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadığı 20. soruda, eşin deneye vurup vurmadığı 29. soruda, deneğin eşine vurup vurmadığı 43. soruda, deneğin eşiyle aşağılayıcı konuşup konuşmadığı 47. soruda araştırılmıştır.

Evlilikle diğer konular: Bu alanda, tanıdıklarının evlilikleriyle karşılaştırdığında deneğin kendi evliliğini nasıl bulduğu 5. soruda, eşin deneye ne kadar ilgi gösterdiği 8. soruda evliliğin deneğin beklediğinden daha mı kolay, daha mı zor olduğu 14. soruda, çiftin kavga etme sıklığı 32. soruda, deneğin bir sorunu olduğunda eşin ne kadar destek olduğu 51. soruda, kişinin hayatından ne kadar memnun olduğu 53. soruda, deneğin evliliğinin geleceğini nasıl gördüğü 57. soruda, tekrar evlenecek olsa deneğin eşini seçip seçmeyeceği 65. soruda incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan Anket Formu Ek-1'de sunulmuştur.

II.2.2. YÖNERGE

Anketi cevaplayacak kişiye anketin amacını tanıtmak ve soruları cevaplarken dikkat edilmesi gereken noktalara dikkat çekmek amacıyla bir yönerge hazırlanmıştır. Anketi cevaplayan kişilerden ankete isimlerini yazmamaları, anketi tek başlarına, kimseye danışmadan ve evliliklerinin son zamanlarına göre doldurmaları, her soruyu cevaplamaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan yönerge Ek-1'de verilmiştir.

II.2.3. BİLGİ TOPLAMA FORMU

Denekler hakkında bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla 11 maddeden oluşan bir Bilgi Toplama Formu hazırlanmıştır. Bu formda, araştırmaya katılanların cinsiyeti, kendisinin ve eşinin doğum yılı, eğitimi, gelir düzeyi, evlilik yaşı gibi demografik özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılanların evlenmeden önce eşini yeterince tanıyıp tanımadıkları, deneğin ve eşinin anne-babasının evliliği ile ilgili sorular sorulmuştur. Bilgi Toplama Formu, Ek-1'de verilmiştir.

II.3. UYGULAMA

Anket uygulanmaya başlanmadan önce araştırmanın amacı ve ankette elde edilen bilgilerin gizli kalacağı kişiye açıklanmış ve yönerge kısaca tekrarlanmıştır. Deneklere anketin üzerine ad ve soyadlarını kesinlikle yazmamaları önemle belirtilmiştir. Anketi cevaplayacak kişiye bir anket ve bir zarf verilmiş ve anketi cevapladıktan sonra zarfa koyup zarfı yapıştırmaları istenmiştir. Anketleri toplama işlemi sırasında hangi anketin kimden alındığının gizli kalmasını sağlamak amacıyla anketlerin kapalı bir kutuda en az 15 adet anket biriktikten sonra açılacağı anketi cevaplayan kişilere anlatılmıştır. Bir anketin uygulaması ortalama olarak 10-15 dakika sürmüştür.

Mutsuz evliliği olan kişilerin uygulamasının büyük kısmı avukatlar yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Boşanmak üzere kendilerine başvuran müvekkillerine bu anketi uygulamayı kabul eden avukatlara anketler dağıtılmış ve araştırmanın amacı ve yönerge açıklanmıştır. Avukatlardan boşanmak üzere kendilerine başvuran kişilere bu yönerge ve amacı tekrarlayarak anketi uygulamaları istenmiştir.

II.4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elde edilen veriler, "Statistical Package for Social Studies" (SPSS) for Windows 5.0.1 isimli istatistik paket programı kullanılarak bilgisayara kaydedilmiştir. Verilerin istatistiksel analizi, aynı istatistik paket programının ki-kare (χ^2) analizi uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM III.

III. BULGULAR:

Bu bölümde araştırmadan elde edilen temel bulgular özetlenmiştir. Araştırmada, evlilikle ilgili 17 farklı alanda veri toplanmış; her alanda elde edilen veriler ve uygulanan istatistiksel analizler, alfabetik olarak sıralanan alan başlıkları altında sunulmuştur.

Bu bölümde, sunulan bazı tablolarda, beklenen frekansların bazı hücrelerde gerekenden düşük olması, ki-kare analizine olanak tanımamış; böyle durumlarda ilgili analizlerin yapılabilmesi için tabloda anlam olarak birbirlerine yakın olan kategoriler birleştirilmiştir.

III. 1. AİLE ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Ankette eşlerin ailelerinin evlilik üzerindeki etkisini incelemek amacına yönelik ilk soru (Anket Formu - 9 Numaralı soru), deneğin eşinin ailesiyle nasıl geçindiğini araştırmaktadır. İyi ve kötü evliliklerde deneklerin eşinin ailesiyle geçinip geçinemediğine ilişkin bulgular Tablo-2'de frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-2: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinin Aileleriyle Geçimine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok iyi-İyi geçiniriz	f	133	42	175
	%	88.7	56.8	78.1
Geçinemeyiz-Hiç geçinemeyiz	f	17	32	49
	%	11.3	43.2	21.9
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-2'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin ailesiyle "çok iyi" veya "iyi" geçindiğini belirten denekler %88.7 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran %56.8'e düşmektedir. Diğer yandan, eşinin ailesiyle geçinemediğini veya "hiç" geçinemediğini ifade eden deneklerin oranı iyi evliliklerde %11.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran yaklaşık dört kat artarak %43.2 olarak belirmektedir.

Tablo-2'de görülen frekans dağılımının uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin deneklerin eşinin ailesiyle geçinip geçinemediğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 29.524, s.d.: 1, $p < .00001$).

Eşlerin ailelerinin evlilik üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik ikinci soruda (Anket Formu - 21 Numaralı soru) eşin, deneğin ailesiyle geçinip geçinemediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İyi ve kötü evliliklerde, eşin deneğin ailesiyle geçinip geçinemediğine ilişkin bulgular Tablo-3'te frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-3: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğin Ailesiyle Geçimine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok iyi-İyi geçinir	f	133	39	172
	%	88.7	53.4	77.1
Geçinemez- Hiç geçinemez	f	17	34	51
	%	11.3	46.6	22.9
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-3'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde deneğin ailesiyle "iyi" veya "çok iyi" geçindiği belirtilen eşler %88.7 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran %53.4'e düşmektedir. Diğer yandan, deneğin ailesiyle geçinemediği veya "hiç" geçinemediği ifade edilen eşlerin oranı iyi evliliklerde %11.3 düzeyinde kalırken, kötü evliliklerde bu oran yaklaşık dört kat artarak %46.6 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-3'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin deneğin ailesiyle geçimine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 34.573, s.d.: 1, $p < .00001$).

Aile alanında ele alınan bir diğer konu, denekle eşi arasında, deneğin veya eşin ailesine bağlı olarak yaşanan sorunların sıklığıdır (Anket Formu - 31 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, aileler yüzünden eşler arasında hangi sıklıkta sorun çıktığı Tablo-4'te frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-4: İyi ve Kötü Evliliklerde Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıkışına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık sorun çıkıyor	f	11	24	35
	%	7.3	32.4	15.6
Ara sıra sorun çıkıyor	f	85	38	123
	%	56.7	51.4	54.9
Hiç sorun çıkmıyor	f	54	12	66
	%	36	16.2	29.5
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-4'te görüldüğü gibi, aileler yüzünden eşi ile arasında "sürekli" veya "sık sık" sorun çıktığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %7.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran dört kattan fazla artarak %32.4 düzeyine çıkmaktadır. Diğer yandan, aileler yüzünden eşi ile arasında "hiç" sorun çıkmadığını belirten deneklerin oranı iyi evliliklerde %36 iken, kötü evliliklerde bu oran yarıdan fazla azalarak %16.2'ye düşmektedir. Bu iki uç arasında, aileler yüzünden "ara sıra" sorunlar yaşadığını belirten deneklerin yüzdeleri iyi ve kötü evliliklerde belirgin bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo-4'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin aileler yüzünden eşler arasında hangi sıklıkta sorun çıktığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 26.816, s.d.: 2, $p < .00001$).

Aile alanında ele alınan bir diğer konu, kişinin anne-babasının evliliğini değerlendirmesiyle ilgilidir (Bilgi Toplama Formu - 11 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, deneklerin anne-babalarının evliliklerini genel olarak değerlendirmelerine ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo-5: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Anne-Babalarının Evliliğini Değerlendirmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok iyi-İyi	f	85	35	120
	%	57.4	47.3	54.1
Orta	f	46	26	72
	%	31.1	35.1	32.4
Kötü-Çok kötü	f	17	13	30
	%	11.5	17.6	13.5
Toplam	f	148	74	222
	%	66.7	33.3	100

Tablo-5'te görüldüğü gibi, deneklerin anne-babalarının evliliklerini kötü, orta veya iyi olarak değerlendirmesine ait yüzdeler, iyi ve kötü evliliklerde son derece benzerdir. Anne-babasının evliliğini "çok kötü" veya "kötü" olarak değerlendiren deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %11.5, kötü evliliklerde %17.6 olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan, anne-babasının evliliğini "çok iyi" veya "iyi" olarak değerlendiren deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %57.4, kötü evliliklerde %47.3 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-5'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin denegin anne-babasının evliliğini değerlendirmesinden bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : 2.537, s.d.: 2, $p = .28118$).

Aile alanında ele alınan bir diğer konu, deneklerin ailesinde (anne-baba ve kardeşlerinin evliliklerinde) boşanma yaşanmış olup olmadığı ile ilgilidir (Bilgi Toplama Formu - 10 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin ailelerinde boşanma yaşanıp yaşanmadığına ilişkin bulgular Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Ailelerinde Boşanma Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Deneğin ailesinde boşanma var	f	36	17	53
	%	24	23	23.7
Deneğin ailesinde boşanma yok	f	114	57	171
	%	76	77	76.3
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-6'da görüldüğü gibi, gerek iyi gerek kötü evliliklerde deneklerin ailelerinde görülen boşanma yüzdeleri (sırasıyla %24 ve %23) hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-6'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin deneklerin ailesinde boşanma yaşanıp yaşanmamasından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .028, s.d.: 1, $p = .86492$).

Boşanma alanında ailelerdeki boşanmalar ile ilgili olarak ele alınan bir diğer konu, deneklerin eşlerinin ailesinde (anne-baba ve kardeşlerin evliliklerinde) boşanma yaşanmış olup olmadığıdır (Bilgi Toplama Formu - 9 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerinin ailelerinde boşanma yaşanıp yaşanmamış olmasına ilişkin bulgular, frekans ve yüzde olarak Tablo-7'de sunulmuştur.

Tablo-7: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinin Ailelerinde Boşanma Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Eşin ailesinde boşanma var	f	41	20	61
	%	27.3	27	27.2
Eşin ailesinde boşanma yok	f	109	54	163
	%	72.7	73	72.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-7'de görüldüğü gibi, deneklerin eşlerinin ailelerinde yaşanmış olan boşanma yüzdeleri de iyi ve kötü evliliklerde son derece benzerdir (sırasıyla %27.3 ve %27). Diğer bir deyişle, ailelerinde yaşanmış olan boşanma oranları açısından iyi ve kötü evlilikler arasında hemen hemen hiç bir farklılık görülmemektedir.

Tablo-7'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerinin ailelerinde boşanma yaşanıp yaşanmamış olmasından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 :.00235, s.d.: 1, p = .96137).

III. 2. BASKINLIK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Baskınlık alanında ele alınan ilk konu, evlilikte önemli kararları kimin aldığı ile ilgilidir (Anket Formu - 13 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde önemli kararların kimin tarafından alındığına ilişkin bulgular Tablo-8'de frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-8: İyi ve Kötü Evliliklerde Önemli Kararların Kimin Tarafından Alındığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Önemli kararları eşim alır	f	18	26	44
	%	12.1	36.1	19.9
Önemli kararları ben alırım	f	20	24	44
	%	13.4	33.3	19.9
Önemli kararları eşimle birlikte alırız	f	111	22	133
	%	74.5	30.6	60.2
Toplam	f	149	72	221
	%	67.4	32.6	100

Tablo-8'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde önemli kararların denek veya eş tarafından tek taraflı olarak alınma yüzdesi toplam olarak %25.5 iken, kararların eşler tarafından birlikte alınma oranı %74.5'tir. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, kararların denek veya eş tarafından tek taraflı alınması %69.4 olarak ortaya çıkarken, önemli kararları eşi ile birlikte alan denekler %30.6 düzeyinde kalmaktadır.

Tablo-8'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evlilikte önemli kararların kimin tarafından alındığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 39.319, s.d.: 2, $p < .00001$).

Baskınlık alanında ele alınan ikinci konu, evde kimin sözünün geçtiği ile ilgilidir (Anket Formu - 48 Numaralı soru). Konuyla ilgili bulgular Tablo-9'da frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-9: İyi ve Kötü Evliliklerde Evde Kimin Sözünün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Benim sözüm geçer	f	24	20	44
	%	16.1	27.4	19.8
Eşimin sözü geçer	f	24	25	49
	%	16.1	34.2	22.1
Her ikimizin sözü geçer	f	101	28	129
	%	67.8	38.4	58.1
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-9'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, evde eşlerden sadece birinin (denek veya eşinin) sözünün geçme yüzdesi toplam olarak %32.2 iken, eşlerden her ikisinin de sözünün geçme oranı %67.8'dir. Oysa diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, evde eşlerden sadece birinin (denek veya eşi) sözünün geçme oranı %61.6 olarak ortaya çıkarken, eşlerden her ikisinin de sözünün geçme oranı %38.4 düzeyinde kalmaktadır.

Tablo-9'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evde kimin sözünün geçtiğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 17.757, s.d.: 2, $p < .0005$).

Baskınlık alanında ele alınan bir diğer konu, deneğe eş tarafından yapılan baskılardır (Anket Formu - 17 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin çeşitli konularda deneğe baskı yapıp yapmadığına ilişkin bulgular Tablo-10'da frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-10: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğe Yaptığı Baskılara İlişkin Frekans ve Yüzdeler

			İyi Evlilikler	Kötü Evlilikler	Toplam
Din konusunda baskı	Var	f	7	4	11
		%	4.7	5.4	14.9
	Yok	f	143	70	213
		%	95.3	94.6	95.1
Giyim kuşam konusunda baskı	Var	f	21	19	40
		%	14	25.7	17.9
	Yok	f	129	55	184
		%	86	74.3	82.1
Evin temizliği veya düzeni konusunda baskı	Var	f	28	23	51
		%	18.7	31.1	22.8
	Yok	f	122	51	173
		%	81.3	68.9	77.2
Arkadaşlar konusunda baskı	Var	f	12	33	45
		%	8	44.6	20.1
	Yok	f	138	41	179
		%	92	55.4	79.9
Gezmek konusunda baskı	Var	f	40	30	70
		%	26.7	40.5	31.3
	Yok	f	110	44	154
		%	73.3	59.5	68.8
Çocukların yetiştirilmesi konusunda baskı	Var	f	29	18	47
		%	21.6	27.3	23.5
	Yok	f	105	48	153
		%	78.4	72.7	76.5
İş konusunda baskı	Var	f	19	17	36
		%	12.7	23	36.1
	Yok	f	131	57	188
		%	87.3	77	83.9

			İyi Evlilikler	Kötü Evlilikler	Toplam
Ailelerle ilişkiler konusunda baskı	Var	f	26	32	58
		%	17.3	43.2	25.9
	Yok	f	124	42	166
		%	82.7	56.8	74.1
Cinsellik konusunda baskı	Var	f	6	15	21
		%	4	20.3	9.4
	Yok	f	144	59	203
		%	96	79.7	90.6
Para konusunda baskı	Var	f	32	40	72
		%	21.3	54.1	32.1
	Yok	f	118	34	152
		%	78.7	45.9	67.9
Yukarıdaki konularda baskı var	f	111	71	182	
	%	74	95.9	81.3	
Hiçbir konuda baskı yok	f	39	3	42	
	%	26	4.1	18.8	

Tablo-10'da sunulan din konusunda baskıya ilişkin bulgular, denek üzerinde baskı yapan eşlerin yüzdesinin iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeyde (sırasıyla %4.7 ve %5.4) olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo-10'da görülen din konusunda baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneye din konusunda baskı yapmasından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .0579, s.d.: 1, p = .80982).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin giyim kuşam konusunda kendisine baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %14 iken, kötü evliliklerde bu oran %25.7'ye yükselmektedir. Tablo-10'da görülen giyim kuşam konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneye giyim kuşam konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 4.605, s.d.: 1, p < .05).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine evin temizliği veya düzeni konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %18.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %31.1'e yükselmektedir. Tablo-10'da görülen evin temizliği veya düzeni konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe evin temizliği veya düzeni konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 4.343, s.d.: 1, $p < .05$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine arkadaşlar konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %8 iken, kötü evliliklerde bu oran %44.6'ya yükselmektedir. Tablo-10'da görülen arkadaşlar konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe arkadaşlar konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 41.337, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine gezmek konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %26.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %40.5'e yükselmektedir. Tablo-10'da görülen gezmek konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe gezmek konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 4.439, s.d.: 1, $p < .05$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, deneğe çocukların yetiştirilmesi konusunda baskı yapan eşlerin yüzdesi iyi ve kötü evliliklerde oldukça benzerdir (sırasıyla %21.6 ve %27.3). Tablo-10'da görülen çocukların yetiştirilmesi konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe çocukların yetiştirilmesi konusunda baskı yapmasından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .779, s.d.: 1, $p = .37717$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine iş konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %12.7 iken, kötü evliliklerde bu oran

%23'e yükselmektedir. Tablo-10'da görülen iş konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe iş konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 3.902, s.d.: 1, $p < .05$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine ailelerle ilişkiler konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %17.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %43.2'ye yükselmektedir. Tablo-10'da görülen aileler konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe ailelerle ilişkiler konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 17.336, s.d.: 1, $p < .0005$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine cinsellik konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %4 iken, kötü evliliklerde bu oran %20.3'e yükselmektedir. Tablo-10'da görülen cinsellik konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe cinsellik konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 15.439, s.d.: 1, $p < .0005$).

Tablo-10'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine para konusunda baskı yaptığını belirten deneklerin oranı %21.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %54.1'e yükselmektedir. Tablo-10'da görülen para konusundaki baskıya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğe para konusunda baskı yapmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 24.324, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-10'da, son olarak, Anket Formu'nun 17 numaralı sorusunda ele alınan tüm konular çerçevesinde deneklerin eşleri tarafından herhangi bir konuda baskıya maruz kalıp kalmadıklarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Tablo-10'da görüldüğü gibi, eşi tarafından kendisine baskı yapıldığını ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %74 iken, kötü evliliklerde bu oran %95.9'a yükselmektedir. Tablo-10'da görülen eşin baskı yapıp yapmadığına ilişkin

frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, deneğin eşi tarafından herhangi bir konuda baskıya maruz kalmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 15.666, s.d.: 1, $p < .0005$).

III. 3. BENZERLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu araştırmada benzerlik alanında, deneklerle eşlerinin çeşitli açılardan birbirlerine benzeyip benzemedikleri incelenmiştir. Benzerlik başlığı altında ilk olarak kişilik konusu irdelenmiştir (Anket Formu - 2 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde deneklerle eşlerinin kişiliklerinin birbirlerine ne kadar benzediğine ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-11'de verilmiştir.

Tablo-11: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Kişiliklerinin Birbirlerine Ne Kadar Benzediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok-Oldukça benzer	f	80	8	88
	%	53.3	11	39.5
Biraz benzer	f	54	23	77
	%	36	31.5	34.5
Hiç benzemez	f	16	42	58
	%	10.7	57.5	26
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-11'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kişiliği ile kendi kişiliğinin birbirlerine "çok" veya "oldukça" benzediğini belirten deneklerin oranı %53.3, "hiç" benzemediğini ifade eden deneklerin yüzdesi ise %10.7 iken; kötü evliliklerde bu tablonun tam tersi ortaya çıkmakta, deneklerin %57.5'i eşinin kişiliği ile kendi kişiliğinin "hiç benzemediğini" belirtirken, eşiyile kişiliklerinin "çok" veya "oldukça" benzer olduğunu ifade eden deneklerin oranı %11 düzeyinde kalmaktadır. Eşiyile kişiliklerinin "biraz benzer" olduğunu ifade

eden deneklerin yüzdesi ise iyi ve kötü evliliklerde belirgin bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo-11'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin deneklerle eşlerinin kişiliklerinin birbirine ne kadar benzediğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 64.099, s.d.: 2, $p < .00001$).

Benzerlik başlığı altında ele alınan ikinci konu, denek ve eşinin ailelerinin birbirlerine ne kadar benzediği ile ilgilidir (Anket Formu - 55 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, eşlerin ailelerinin birbirlerine ne kadar benzediğine ilişkin bulgular Tablo-12'de frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-12: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Ailelerinin Birbirlerine Ne Kadar Benzediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok-Oldukça benzer	f	43	6	49
	%	28.7	8.1	22
Biraz benzer	f	52	25	77
	%	34.7	33.8	34.4
Hiç benzemez	f	55	43	98
	%	36.6	58.1	43.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-12'de görüldüğü gibi, eşinin ailesi ile kendi ailesinin birbirleriyle "çok" veya "oldukça" benzediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %28.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde %8.1'e düşmektedir. Diğer yandan, kendi ailesi ile eşinin ailesinin "hiç" benzemediğini ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %36.6 iken, kötü evliliklerde %58.1'e yükselmektedir. Eşinin ailesiyle kendi ailesinin "biraz" benzediğini ifade eden deneklerin yüzdesi ise, iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-12'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin deneklerin ve eşlerinin ailelerinin birbirlerine ne kadar benzediğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 14.792, s.d.: 2, $p < .005$).

III. 4. BOŞ ZAMAN ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada ele alınan bir diğer konu, deneklerin boş zamanlarını hangi sıklıkta eşleri ile birlikte geçirdikleri ile ilgilidir (Anket Formu - 1 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde deneklerin boş zamanlarını hangi sıklıkta eşleri ile birlikte geçirdiklerine ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-13'te sunulmuştur.

Tablo-13: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerle Eşlerinin Boş Zamanlarını Hangi Sıklıkta Birlikte Geçirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
			f	
Her zaman birlikte geçiririz	f	41	3	44
	%	27.5	4.1	19.8
Çoğu zaman birlikte geçiririz	f	82	23	105
	%	55	31.5	47.3
Ara sıra birlikte geçiririz	f	22	37	59
	%	14.8	50.7	26.6
Hiç birlikte geçirmeyiz	f	4	10	14
	%	2.7	13.7	6.3
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-13'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerdeki deneklerin en büyük bölümü (%55) boş zamanlarını "çoğu zaman" eşlerini ile birlikte geçirdiklerini ifade ederken, kötü evliliklerdeki deneklerin en büyük bölümü (%50.7) boş zamanlarını "ara sıra" eşleri ile birlikte geçirdiklerini belirtmektedirler. Bir diğer açıdan değerlendirilecek olursa, evliliğini iyi olarak değerlendiren deneklerin toplam olarak %82.5'i boş zamanlarını "her zaman" veya "çoğu

zaman" eşleri ile birlikte geçirdiklerini belirtirken, kötü evliliklerde bu oran %35.6'ya düşmektedir. Diğer yandan, boş zamanlarını "ara sıra" eşi ile birlikte geçirdiğini veya "hiç" birlikte geçirmediğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak, kötü evliliklerde %64.4 iken, iyi evliliklerde %17.5'tir.

Tablo-13'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin boş zamanlarını hangi sıklıkta eşleri ile birlikte geçirdiklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 52.489, s.d.: 3, $p < .00001$).

III. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada, boşanma düşünceleri alanında, ilk olarak deneğin evliliği boyunca eşinden ayrılmayı ciddi olarak düşündüğü dönemlerin sayısı irdelenmiştir (Anket Formu - 11 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuyla ilgili bulgular Tablo-14'te sunulmuştur.

Tablo-14: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinden Ayrılmayı Ciddi Olarak Düşündükleri Dönemlerin Sayısına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok-Birkaç kez oldu	f	16	59	75
	%	10.8	79.7	33.8
Bir kez oldu	f	34	10	44
	%	23	13.5	19.8
Hiç olmadı	f	98	5	103
	%	66.2	6.8	46.4
Toplam	f	148	74	222
	%	66.7	33.3	100

Tablo-14'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde evliliği boyunca eşinden ayrılmayı ciddi olarak düşündüğü dönemlerin "çok" veya "birkaç" kez olduğunu belirten deneklerin oranı %10.8 iken, böyle bir dönemin "hiç" olmadığını

belirten deneklerin oranı %66.2'dir. Oysa, diğer yandan kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, evliliği boyunca eşinden ayrılmayı ciddi olarak düşündüğü dönemlerin "çok" veya "birkaç" kez olduğunu belirten deneklerin oranı %79.7 olarak ortaya çıkarken, böyle bir dönemin "hiç" olmadığını belirten deneklerin oranı %6.8'e düşmektedir.

Tablo-14'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evlilikleri boyunca eşlerinden ayrılmayı ciddi olarak düşündükleri dönemlerin sayısına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 109.179, s.d.: 2, $p < .00001$).

Araştırmada boşanma düşünceleri başlığı altında ikinci olarak ele alınan konu, evlilik boyunca eşin denekten boşanmayı isteyip istemediği ile ilgilidir (Anket Formu - 25 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin evlilik sürecinde denekten boşanmayı kaç kez istediğine ilişkin bulgular Tablo-15'te sunulmuştur.

Tablo-15: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Evlilik Sürecinde Denekten Boşanmayı Kaç Kez İstediyine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok-Birkaç kez	f	12	32	44
	%	8.1	43.8	19.8
Bir kez	f	24	17	41
	%	16.1	23.3	18.5
Hiç	f	113	24	137
	%	75.8	32.9	61.7
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-15'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, eşin kendisinden "çok" veya "birkaç" kez boşanmak istediğini belirten deneklerin oranı %8.1 iken, kötü evliliklerde bu oran %43.8'e çıkmaktadır. Diğer yandan, eşinin evlilik süreci

içerisinde kendisinden "hiç" boşanmak istemediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %75.8 iken, kötü evliliklerde %32.9'a düşmektedir.

Tablo-15'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin evlilik boyunca denekten kaç kez boşanmayı istediğine bağımlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2:47.672$, s.d.: 2, $p < .00001$).

Araştırmada boşanma başlığı altında ele alınan bir diğer konu, denegın eşinden boşanmayı hangi sıklıkta düşündüğü ile ilgilidir (Anket Formu - 61 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerinden boşanma düşüncelerinin sıklığına ilişkin bulgular Tablo-16'da sunulmuştur.

Tablo-16: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık düşünüyorum	f	0	31	31
	%	0	41.9	13.9
Ara sıra düşünüyorum	f	18	33	51
	%	12.1	44.6	22.9
Hiç düşünmüyorum	f	131	10	141
	%	87.9	13.5	63.2
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-16'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinden boşanmayı "sürekli" veya "sık sık" düşünen hiçbir denek görülmezken, kötü evliliklerde bu oran %41.9 olarak ortaya çıkmaktadır. Eşinden boşanmayı "ara sıra" düşünen deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %12.1 iken, kötü evliliklerde %44.6'ya yükselmektedir. İyi ve kötü evlilikler arasındaki konuyla ilgili bu farklılık, eşinden boşanmayı düşünmeyen deneklerin yüzdelerine bakıldığında daha da belirginleşmektedir. Eşinden boşanmayı "hiç" düşünmeyen deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %87.9 iken, kötü evliliklerde %13.5'e düşmektedir.

Tablo-16'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerinden boşanma düşüncelerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 128.567, s.d.: 3, $p < .00001$).

III. 6. CİNSELLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada cinsellik alanında, ilk olarak deneğin eşiyle olan cinsel hayatından memnun olup olmadığı araştırılmıştır (Anket Formu - 24 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuyla ilgili bulgular Tablo-17'de sunulmuştur.

Tablo-17: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsel Hayatlarından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok memnunum- Memnunum	f	144	32	176
	%	96.6	43.2	78.9
Memnun değilim- Hiç memnun değilim	f	5	42	47
	%	3.4	56.8	21.1
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-17'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, cinsel hayatından "çok memnun" veya "memnun" olduğunu belirten deneklerin oranı %96.6 iken, kötü evliliklerde bu oran %43.2'ye düşmektedir. Diğer yandan, cinsel hayatından "memnun" olmadığını veya "hiç memnun" olmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %3.4 iken, kötü evliliklerde bu oran %56.8'e yükselmektedir.

Tablo-17'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin

eşleriyle cinsel hayatlarından memnun olup olmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 84.764, s.d.: 1, $p < .00001$).

Araştırmada cinsellik başlığı altında ikinci olarak ele alınan konu, deneğin eşiyle cinsellik konusunda ne kadar anlaştığı ile ilgilidir (Anket Formu - 31 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde cinsel alanda anlaşmaya ilişkin bulgular Tablo-18'de sunulmuştur.

Tablo-18: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsellik Konusunda Ne Kadar Anlaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok iyi- İyi anlaşıyoruz	f	142	40	182
	%	94.7	54.1	81.3
Anlaşamıyoruz - Hiç anlaşamıyoruz	f	8	34	42
	%	5.3	45.9	18.9
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-18'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde cinsellik konusunda eşiyle "çok iyi" veya "iyi" anlaştığını ifade eden deneklerin oranı %94.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %54.1'e düşmektedir. Diğer yandan, cinsellik konusunda eşiyle "anlaşamadığını" veya "hiç anlaşamadığını" belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %5.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %45.9'a yükselmektedir.

Tablo-18'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşleriyle cinsellik konusunda ne kadar anlaştıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 53.650, s.d.: 1, $p < .00001$).

Araştırmada cinsellik altında ele alınan bir diğer konu, cinsellikle ilgili sorunlardır (Anket Formu - 52 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde cinsellikle ilgili çeşitli sorunlara ilişkin bulgular Tablo-19'da sunulmuştur.

Tablo-19: İyi ve Kötü Evliliklerde Cinsellikle İlgili Çeşitli Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzdeler

			İyi Evlilikler	Kötü Evlilikler
Eşin daha sık cinsel ilişki istemesi	Var	f	25	15
		%	16.8	20.3
	Yok	f	124	59
		%	83.2	79.7
Eşin daha az cinsel ilişki istemesi	Var	f	28	18
		%	18.8	24.3
	Yok	f	121	56
		%	81.2	75.7
Cinsel tatminsizlik	Var	f	11	20
		%	7.4	27
	Yok	f	138	54
		%	92.6	73
Eşin, deneğin bazı cinsel isteklerini yapmaması	Var	f	4	11
		%	2.7	14.9
	Yok	f	146	63
		%	97.3	85.1
Eşin cinsellikte bencil davranması	Var	f	7	19
		%	4.7	25.7
	Yok	f	143	55
		%	95.3	74.3
Cinsel yaşamın monotonluğu	Var	f	18	18
		%	12	24.3
	Yok	f	132	56
		%	88	75.7
Eşin, cinsel açıdan çekici gelmemesi	Var	f	2	17
		%	1.3	23
	Yok	f	148	57
		%	98.7	77

		İyi Evlilikler	Kötü Evlilikler
Yukarıdaki konularda sorun var	f	73	53
	%	48.7	71.6
Hiçbir cinsel sorun yok	f	77	21
	%	51.3	28.4

Tablo-19'da sunulan cinsel ilişkinin sıklığına ilişkin ilk bulguya göre, eşin deneğin istediğinden daha sık cinsel ilişki istemesi iyi evliliklerde %16.8 düzeyinde görülürken, kötü evliliklerde bu oran %20.3'e yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğin istediğinden daha sık cinsel ilişki istemesinden bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .409, s.d.: 1, $p = .52220$).

Tablo-19'da sunulan cinsel ilişkinin sıklığına ile ilgili ikinci bulguya göre, eşin deneğin istediğinden daha az cinsel ilişki istemesi iyi evliliklerde %18.8 düzeyinde görülürken, kötü evliliklerde bu oran %24.3'e yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin deneğin istediğinden daha az cinsel ilişki istemesinden bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .924, s.d.: 1, $p = .33635$).

Tablo-19'daki, deneklerin tatminsizliğine ilişkin bulgulara göre, eşiyile cinsel açıdan yeterince tatmin olamayan deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %7.4 iken, kötü evliliklerde bu oran %27'ye yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, deneğin eşiyile cinsel açıdan yeterince tatmin olamamasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 15.941, s.d.: 1, $p < .0001$).

Tablo-19'da sunulan, deneğin bazı cinsel isteklerini eşinin yapmamasına ilişkin bulgulara göre; bazı cinsel isteklerinin eşi tarafından yapılmadığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %2.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %14.9'a yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak

değerlendirmesinin, deneğin bazı cinsel isteklerini eşinin yapmamasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 11.801, s.d.: 1, $p < .001$).

Tablo-19'da sunulan, eşin cinsellikteki bencilliğine ilişkin bulgulara göre, eş cinsellik konusunda bencil davranan deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %4.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %25.7'ye yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin cinsellik konusunda bencil davranmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 21.317, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-19'da sunulan, cinsel yaşamın monotonluğuna ilişkin bulgulara göre, eş ile cinsel yaşamının çok monoton olduğunu belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %12 iken, kötü evliliklerde bu oran %24.3'e yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşleriyle cinsel yaşamlarının monotonluğuna bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 5.580, s.d.: 1, $p < .01$).

Tablo-19'da sunulan, cinsel çekiciliğe ilişkin bulgulara göre, eşinin cinsel açıdan kendisine çekici gelmediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %1.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %23'e yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşlerinin cinsel açıdan çekici gelmemesine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 29.892, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-19'da son olarak, Anket Formunun 52 Numaralı sorusunda ele alınan tüm cinsel sorunlar çerçevesinde, deneklerin cinsel sorunları olup olmadığına ilişkin bulgular sunulmuştur. Tabloda görüldüğü gibi, cinsel sorunu (veya sorunları) olduğunu ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %48.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %71.6'ya yükselmektedir. Bu bulguya ilişkin frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, cinsel sorunlarının olup olmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 10.610, s.d.: 1, $p < .001$).

Araştırmada cinsellik başlığı altında incelenen bir diğer konu, cinsellik konusundaki iletişimle ilgilidir (Anket Formu - 60 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin cinsellik hakkında eşleriyle rahatlıkla konuşabilmeleriyle ilgili bulgular Tablo-20'de sunulmuştur.

Tablo-20: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Cinsellik Hakkında Rahatlıkla Konuşabilmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Konuşabiliyoruz	f	110	28	138
	%	73.3	38.4	61.9
Bazen konuşabiliyoruz	f	32	21	53
	%	21.3	28.8	23.8
Konuşamıyoruz	f	8	24	32
	%	5.4	32.9	14.3
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-20'de görüldüğü gibi, eşyle cinsellik hakkında rahatlıkla konuşabilen deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde 73.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %38.4'e düşmektedir. Diğer yandan, cinsellik hakkında eşyle rahatlıkla konuşamadığını ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %5.4 iken, kötü evliliklerde %32.9'a yükselmektedir.

Tablo-20'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin cinsellik hakkında eşleriyle rahatlıkla konuşmalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 36.808, s.d.: 2, $p < .00001$).

III. 7. ÇOCUK ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada çocuk alanında ilk olarak deneğin çocuğunun olup olmadığı belirlenmiştir (Bilgi Toplama Formu - 6 Numaralı soru) İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-21'de sunulmuştur.

Tablo-21: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Çocuğunun Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
En az 1 çocuğu olanlar	f	134	66	200
	%	89.3	89.2	89.3
Çocuğu olmayanlar	f	16	8	24
	%	10.7	10.8	10.7
Toplam	f	150	74	224
	%	67.0	33.0	100.0

Tablo-21'de sunulan, deneğin çocuğunun olup olmadığına ilişkin bulgular, çocuğu olan deneklerin yüzdesinin iyi ve kötü evliliklerde yaklaşık olarak aynı düzeyde (sırasıyla %89.3 ve %89.2) olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo-21'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, çocuklarının olup olmadığından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .001, s.d.: 1, p = .97383).

Çocuk alanında ele alınan ikinci konu, eşin çocuklarıyla ne kadar ilgilendiği ile ilgilidir (Anket Formu - 4 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde deneğe göre, eşin çocuklarla ne kadar ilgilendiğine ilişkin bulgular Tablo-22'de sunulmuştur.

Tablo-22: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Çocuklarla Ne Kadar İlgilendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok ilgileniyor	f	63	14	77
	%	47	21.2	38.5
Yeterince ilgileniyor	f	60	25	85
	%	44.8	37.9	42.5
Az ilgileniyor- Hiç ilgilenmiyor	f	11	27	38
	%	8.2	40.9	19
Toplam	f	134	66	200
	%	67	33	100

Tablo-22'de görüldüğü gibi, eşinin çocuklarıyla "çok" ilgilediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %47 iken kötü evliliklerde bu oran %21.2'ye düşmektedir. Diğer yandan, eşinin çocuklarıyla "az" ilgilediğini veya "hiç" ilgilenmediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %8.2 iken, kötü evliliklerde %40.9'a yükselmektedir.

Tablo-22'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşinin çocuklarıyla ne kadar ilgilediğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 33.028, s.d.: 2, $p < .00001$).

Çocuk alanında ele alınan bir diğer konu, çocuklar yüzünden eşler arasında ne sıklıkla sorun çıktığı ile ilgilidir (Anket Formu - 7 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, denekle eşi arasında çocuklar yüzünden çıkan sorunların sıklığına ilişkin bulgular Tablo-23'te sunulmuştur.

Tablo-23: İyi ve Kötü Evliliklerde Denekle Eşi Arasında Çocuklar Yüzünden Ne Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık çıkıyor	f	9	17	26
	%	6.7	25.8	13.0
Ara sıra çıkıyor	f	89	45	134
	%	66.4	68.2	67.0
Hiç sorun çıkmıyor	f	36	4	40
	%	26.9	6	20
Toplam	f	134	66	200
	%	67	33	100

Tablo-23'te sunulan bulgulara göre, çocuklar yüzünden eşi ile arasında "sürekli" veya "sık sık" sorun çıktığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %6.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde yaklaşık dört kat artarak %25.8 düzeyine çıkmaktadır. Diğer yandan, çocuklar yüzünden eşi ile arasında "hiç" sorun çıkmadığını belirten deneklerin oranı iyi evliliklerde %26.9 iken, kötü evliliklerde bu oran yaklaşık dört kat azalarak %6'ya düşmektedir. BU iki uç arasında, çocuklar yüzünden aralarında "ara sıra" sorun çıktığını belirten deneklerin yüzdeleri iyi ve kötü evliliklerde belirgin bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo-23'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşleriyle aralarında çocuklar yüzünden sorun çıkmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 21.923, s.d.: 2, $p < .0002$).

Çocuk alanında üzerinde durulan bir diğer konu, deneğin eşini nasıl bir anne/baba olarak değerlendirdiğine ilişkindir (Anket Formu - 12 Numaralı soru). Konuya ilişkin bulgular Tablo-24'te sunulmuştur.

Tablo-24: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerini Nasıl Bir Anne/Baba Olarak Değerlendirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok iyi-İyi bir Anne/babadır	f	134	51	185
	%	100	78.5	93
Kötü-Çok kötü bir Anne/babadır	f	0	14	14
	%	0	21.5	7
Toplam	f	134	65	199
	%	67.3	32.7	100

Tablo-24'te ortaya çıkan dağılım, hücrelerden birinde beklenen frekansın 5'in altında olması nedeniyle güvenilir bir istatistiksel analize olanak tanımamaktadır.

Çocuk alanında ele alınan diğer bir konu, evlilik ilişkisinin çocuğun olmasıyla nasıl etkilendiği ile ilgilidir (Anket Formu - 49 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, denekle eşi arasındaki ilişkinin çocuğun olmasından nasıl etkilendiğine ilişkin bulgular Tablo-25'te sunulmuştur.

Tablo-25: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşleri Arasındaki İlişkinin Çocuk Olduktan Sonra Nasıl Etkilendiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
İlişkimiz iyi yönde değişti	f	57	14	71
	%	43.5	21.9	36.4
İlişkimizde bir değişiklik olmadı	f	67	32	99
	%	51.1	50	50.8
İlişkimiz kötü yönde değişti	f	7	18	25
	%	5.4	28.1	12.8
Toplam	f	131	64	224
	%	67.2	32.8	100

Tablo-25'te görüldüğü gibi, çocukları olduktan sonra eşiyile ilişkisinin iyi yönde değiştiğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %43.5 iken, kötü evliliklerde %21.9'a düşmektedir. Diğer yandan, eşiyile ilişkisinin çocuk olduktan sonra kötü yönde değiştiğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %5.4 iken, kötü evliliklerde %28.1'e yükselmektedir. Çocuklarının olmasının eşiyile ilişkisinde bir değişiklik yaratmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi ise, iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-25'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, çocukları olduktan sonra evliliklerinin nasıl etkilendiğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 22.944, s.d.: 2, $p < .00001$).

Çocuk alanında üzerinde durulan bir diğer konu, eşin çocuklarla ilgili ne kadar sorumluluk aldığına ilişkindir (Anket Formu - 64 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, eşlerin çocuklarla ilgili ne kadar sorumluluk aldığına ilişkin bulgular Tablo-26'da sunulmuştur.

Tablo-26: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Çocuklarla İlgili Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok-Yeterince sorumluluk alıyor	f	45	6	51
	%	34.3	9.1	25.9
Biraz sorumluluk alıyor	f	71	23	95
	%	55	34.8	48.2
Hiç sorumluluk almıyor	f	14	37	51
	%	10.7	56.1	25.9
Toplam	f	131	66	197
	%	66.5	33.5	100

Tablo-26'da görüldüğü gibi, eşlerin çocuklarla ilgili "çok" veya "yeterince" sorumluluk aldığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %34.3 iken, kötü evliliklerde %9.1'e düşmektedir. Aynı şekilde çocuklarla ilgili "biraz" sorumluluk aldığı belirtilen eşlerin yüzdesi iyi evliliklerde %55 iken, kötü

evliliklerde %34.8'e düşmektedir. Diğer yandan, eşlerinin çocuklarla ilgili "hiç" sorumluluk almadığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %10.7 iken, kötü evliliklerde %56.1'e yükselmektedir.

Tablo-26'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşinin çocuklarıyla ilgili ne kadar sorumluluk aldığına bağlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 49.401, s.d.: 2, $p < .00001$).

III. 8. DUYGU ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada, duygu alanında, deneklerin eşlerine ve evliliklerine ilişkin çeşitli duyguları ele alınarak incelenmiştir. Duygu alanında ilk olarak pişmanlık duygusu üzerinde durulmuştur (Anket Formu - 35 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin evlendiklerinden dolayı hangi sıklıkta pişmanlık duyduklarına ilişkin bulgular Tablo-27'de sunulmuştur.

Tablo-27: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evlendiklerinden Dolayı Hangi Sıklıkta Pişmanlık Duyduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sık sık pişmanlık duyduğum oluyor	f	2	36	38
	%	1.3	48.6	17
Bazen pişmanlık duyduğum oluyor	f	42	35	77
	%	28	47.3	34.3
Hiç pişmanlık duyduğum olmuyor	f	106	3	109
	%	70.7	4.1	48.7
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-27'de görüldüğü gibi, evlendiklerinden dolayı "sık sık" pişmanlık duyan deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde sadece %1.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde %48.6'ya; "bazen" pişmanlık duyanların yüzdesi ise iyi evliliklerde

%28 iken, kötü evliliklerde %47.3'e yükselmektedir. Diğer yandan, evlendikleri için "hiç" pişmanlık yaşamadıklarını ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %70.7 iken, kötü evliliklerde %4.1 düzeyinde kalmaktadır.

Tablo-27'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evlendiklerinden dolayı hangi sıklıkta pişmanlık duyduklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 115.949, s.d.: 2, $p < .00001$).

Duygu alanında incelenen ikinci duygu sevgi duygusudur (Anket Formu - 37 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde deneklerin eşinin kendisini ne kadar sevdiğine ilişkin algısıyla ilgili bulgular Tablo-28'de sunulmuştur.

Tablo-28: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Denekleri Ne Kadar Sevdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok seviyor-Seviyor	f	141	43	184
	%	94.6	58.1	82.5
Sevmiyor-Hiç sevmiyor	f	0	13	13
	%	0	17.6	5.8
Kararsızım	f	8	18	26
	%	5.4	24.3	11.7
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-28'de görüldüğü gibi, eşinin kendisini "çok sevdiğini" veya "sevdiğini" ifade eden deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %94.6 iken, kötü evliliklerde %58.1'e düşmektedir. Diğer yandan, eşinin kendisini "sevmediğini" veya "hiç sevmediğini" ifade eden deneklere iyi evliliklerde rastlanmazken, kötü evliliklerde %17.6 olarak ortaya çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak "kararsız" olduğunu ifade edenlerin yüzdesi ise, iyi evliliklerde %5.4, kötü evliliklerde ise %24.3'tür.

Tablo-28'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerinin kendisini ne kadar sevdiği ile ilgili düşüncesine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 49.406, s.d.: 2, $p < .00001$).

Duygu alanında sevgi duygusu ile ilgili olarak ele alınan ikinci bir konu, deneğin eşini ne kadar sevdiğidir (Anket Formu - 41 Numaralı soru) İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerini ne kadar sevdiklerine ilişkin bulgular Tablo-29'da sunulmuştur.

Tablo-29: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerini Ne Kadar Sevdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok seviyorum- Seviyorum	f	148	42	190
	%	99.3	56.8	85.2
Sevmiyorum- Hiç sevmiyorum	f	1	32	33
	%	0.7	43.2	14.8
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.0	100

Tablo-29'da görüldüğü gibi, eşini "çok sevdiğini" veya "sevdiğini" belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %99.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %56.8'e düşmektedir. Diğer yandan, eşini "sevmediğini" veya "hiç sevmediğini" belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %0.7 iken kötü evliliklerde %43.2 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-29'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerini ne kadar sevdiklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 71.073, s.d.: 1, $p < .00001$).

Duygu alanında incelenen diğer bir duygu, yakınlık duygusudur (Anket Formu - 40 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin kendilerini

eşlerine yakın veya uzak hissetmelerine ilişkin bulgular Tablo-30'da sunulmuştur.

Tablo-30: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Kendilerini Eşlerine Yakın veya Uzak Hissetmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok yakın-Yakın hissediyorum	f	144	21	165
	%	96.6	28.4	74
Uzak-Çok uzak hissediyorum	f	5	53	58
	%	3.4	71.6	26
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-30'da görüldüğü gibi, kendisini eşine "çok yakın" veya "yakın" hisseden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %96.6 iken, kötü evliliklerde %28.4'e düşmektedir. Diğer yandan, kendisini eşine "uzak" veya "çok uzak" hisseden deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %3.4 iken, kötü evliliklerde %71.6 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-30'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin kendilerini eşlerine yakın veya uzak hissetmelerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 119.734, s.d.: 1, $p < .00001$).

Duygu alanında incelenen bir diğer duygu, güvendir (Anket Formu - 50 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerine ne kadar güvendiklerine ilişkin bulgular Tablo-31'de sunulmuştur.

Tablo-31: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerine Ne Kadar Güvendiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	İyi evlilikler		Kötü evlilikler	Toplam
	f	%		
Çok güvenirim	f	97	5	102
	%	64.7	6.8	45.5
Oldukça güvenirim	f	50	23	73
	%	33.3	31.1	32.6
Biraz güvenirim	f	3	32	35
	%	2	43.2	15.6
Hiç güvenmem	f	0	14	14
	%	0	18.9	6.3
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-31'de görüldüğü gibi, eşine "çok" güvendiğini belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %64.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %6.8'e düşmektedir. Diğer yandan, eşine "biraz" güvendiğini veya "hiç" güvenmediğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak kötü evliliklerde %62.1 iken, iyi evliliklerde bu oran sadece %2 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-31'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerine ne kadar güvendiklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 118.896, s.d.: 3, $p < .00001$).

III. 9. EV İŞLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Ev işleri alanında incelenen ilk konu, eşin ev işlerinde ne kadar sorumluluk aldığı ile ilgilidir (Anket Formu - 3 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin ev işlerinde ne kadar sorumluluk aldığına ilişkin bulgular Tablo-32'de sunulmuştur.

Tablo-32: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Ev İşlerinde Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok sorumluluk alıyor	f	34	6	40
	%	22.7	8.1	17.9
Yeterince sorumluluk alıyor	f	76	23	99
	%	50.7	31.1	44.2
Az sorumluluk alıyor	f	31	25	56
	%	20.6	33.8	25
Hiç sorumluluk almıyor	f	9	20	29
	%	6	27	12.9
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-32'de görüldüğü gibi, eşinin ev işleriyle ilgili olarak "çok" veya "yeterince" sorumluluk aldığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak, iyi evliliklerde 73.4 iken, kötü evliliklerde %39.2'ye düşmektedir. Diğer yandan, eşinin ev işlerinde "az" sorumluluk aldığını veya "hiç" sorumluluk almadığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak, iyi evliliklerde 26.6 iken, kötü evliliklerde %60.8 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-32'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşinin ev işlerinde ne kadar sorumluluk aldığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 30.516, s.d.: 3, $p < .00001$).

Ev işleri alanında incelenen ikinci konu, çiftin ev işlerini paylaşımı ile ilgilidir (Anket Formu - 34 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde ev işlerinin kimin üzerinde olduğuna ilişkin bulgular Tablo-33'te sunulmuştur.

Tablo-33: İyi ve Kötü Evliliklerde Evin İşlerinin Kimin Üzerinde Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
		Benim	f	61
	%	41.5	59.7	47.5
Eşimin	f	49	16	65
	%	33.3	22.2	29.7
Her ikimizin	f	37	13	50
	%	25.2	18.1	22.8
Toplam	f	147	72	219
	%	67.1	32.9	100

Tablo-33'te görüldüğü gibi, ev işlerini "kendisinin" üstlendiğini belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %41.5 iken, kötü evliliklerde bu oran %59.7'ye yükselmektedir. Diğer yandan, ev işlerini "eşinin" üstlendiğini belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %33.3 iken, kötü evliliklerde %22.2 olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, ev işlerini eşiyile birlikte üstlendiğini belirten deneklerin oranı iyi evliliklerde %25.2 iken, kötü evliliklerde bu oran %18.1'e düşmektedir.

Tablo-33'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin ev işlerini kimin üstlendiğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 6.462, s.d.: 2, p < .05).

Ev işlerinin paylaşımı ile ilgili olarak irdelenen ikinci konu, deneğin ev işlerinin paylaşımından memnun olup olmadığıdır (Anket Formu - 34 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin ev işleriyle ilgili paylaşımından memnun olup olmadıklarına ilişkin bulgular Tablo-34'te sunulmuştur.

Tablo-34: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Ev İşlerinin Paylaşımından Memnun Olup ve Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Memnunum	f	91	34	125
	%	65.9	47.2	59.5
Memnun değilim	f	47	38	85
	%	34.1	52.8	40.5
Toplam	f	138	72	210
	%	65.7	34.3	100

Tablo-34'te görüldüğü gibi, ev işlerinin paylaşımından memnun olanların yüzdesi, iyi evliliklerde %65.9 iken, kötü evliliklerde %47.2'ye düşmekte; ev işlerinin paylaşımından memnun olmayan deneklerin yüzdesi ise, iyi evliliklerde %34.1 iken, kötü evliliklerde %52.8 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-34'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin ev işlerinin paylaşımından memnun olup olmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 6.881, s.d.: 1, $p < .01$).

III. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŞKİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu araştırmada üzerinde durulan diğer bir konu, evlilik dışı ilişkidir (Anket Formu - 22 Numaralı Soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin evliliğinde evlilik dışı ilişki sorununun olup olmadığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-35'te sunulmuştur.

Tablo-35: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliklerinde Evlilik Dışı İlişki Sorununun Varlığına veya Yokluğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Evlilik dışı ilişki var	f	3	18	21
	%	2	24.3	9.4
Evlilik dışı ilişki yok	f	147	56	203
	%	98	75.7	90.6
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-35'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, evlilik dışı ilişki sadece %2 oranında görülürken, kötü evliliklerde bu oran %24.3'e kadar yükselmektedir.

Tablo-35'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, evlilik dışı ilişkisinin varlığına ve yokluğuna bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 29.067, s.d.: 1, $p < .00001$).

III. 11. GELİR ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada gelir alanında ele alınan ilk konu, maddi sorunlardır (Anket Formu - 36. Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin maddi sorunlarının olup olmadığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-36'da sunulmuştur.

Tablo-36: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftin Maddi Sorunlarının Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Maddi sorunlarımız var	f	81	42	123
	%	54	56.8	54.9
Maddi sorunlarımız yok	f	69	32	101
	%	46	43.2	45.1
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-36'da görüldüğü gibi, gerek iyi, gerek kötü evliliklerde maddi sorunları olduğunu ifade eden deneklerin yüzdesi (sırasıyla %54 ve %56.8) hemen hemen aynıdır.

Tablo-36'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, maddi sorunları olup olmadığından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .15210, s.d.: 1, p = .69653).

Gelir alanında ikinci olarak, maddi sorunların evlilikte sorunlara yol açıp açmadığı (Anket Formu - 36. Numaralı soru) incelenmiş ve iyi ve kötü evliliklerde, konuyla ilgili bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-37'de verilmiştir.

Tablo-37: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftin Maddi Sorunlarının Evliliklerinde Sorunlara Yol Açıp Açmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Maddi sorunlar evliliğimizde sorunlara yol açıyor	f	38	32	71
	%	47.5	80.5	58.7
Maddi sorunlar evliliğimizde sorunlara yol açmıyor	f	42	8	50
	%	52.5	19.5	41.3
Toplam	f	80	41	121
	%	66.1	33.9	100

Tablo-37'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde maddi sorunların evliliklerinde sorunlara yol açtığını belirten deneklerin %47.5 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran %80.5'e yükselmektedir.

Tablo-37'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin maddi sorunların evlilikte sorunlara yol açıp açmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 12.165, s.d.: 1, $p < .0005$).

Gelir alanında ele alınan bir diğer konu, para harcama konusunda eşlerin arasındaki anlaşma veya anlaşmazlıktır (Anket Formu - 63 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin paranın nereye ne kadar harcanacağı konusunda eşleriyle anlaşıp anlaşamadıklarına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-38'de gösterilmiştir.

Tablo-38: İyi ve Kötü Evliliklerde Çiftlerin Para Harcama Konusunda Anlaşış Anlaşamadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Genelde anlaşıyoruz	f	138	25	163
	%	92	33.8	72.8
Genelde anlaşamıyoruz	f	12	49	61
	%	8	66.2	27.2
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-38'de görüldüğü gibi, para harcama konusunda eşile anlaşışını belirten deneklerin oranı iyi evliliklerde %92 iken, kötü evliliklerde bu oran %33.8'e düşmektedir.

Tablo-38'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşleriyle para harcama konusunda anlaşış anlaşamadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 84.750, s.d.: 1, $p < .00001$).

III. 12. İLETİŞİM ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada iletişim alanı başlığı altında ilk olarak ele alınan konu, duygu ve düşüncelerin paylaşımı ile ilgilidir (Anket Formu - 19 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin duygu düşüncelerini denekle hangi sıklıkta paylaştığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-39'da sunulmuştur.

Tablo-39: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Duygu ve Düşüncelerini Deneklerle Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman paylaşır	f	52	0	52
	%	34.7	0	23.2
Sık sık paylaşır	f	62	13	75
	%	41.3	17.6	33.5
Ara sıra paylaşır	f	32	47	79
	%	21.3	63.5	35.3
Hiç bir zaman paylaşmaz	f	4	14	18
	%	2.7	18.9	8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-39'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, eşinin duygu ve düşüncelerini kendisiyle "her zaman" veya "sık sık" paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %76 iken, eşinin duygu ve düşüncelerini kendisiyle "ara sıra" paylaştığını veya "hiç bir zaman" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %24'tür. Oysa, diğer yandan kötü evliliklerde bu tablo tamamen tersine dönmekte, eşinin duygu ve düşüncelerini "her zaman" veya "sık sık" kendisiyle paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %17.6'ya düşerken, eşinin duygu ve düşüncelerini kendisiyle "ara sıra" paylaştığını veya "hiç bir zaman" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %82.4'e yükselmektedir.

Tablo-39'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin duygu ve düşüncelerini denekle hangi sıklıkta paylaştıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 75.229, s.d.: 3, $p < .00001$).

Duygu ve düşüncelerin paylaşımı ile ilgili olarak irdelenen ikinci konu, deneklerin duygu ve düşüncelerini eşleriyle hangi sıklıkta paylaştığı ile ilgilidir

(Anket Formu - 59 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, konuyla ilgili bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-40'ta verilmiştir.

Tablo-40: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Duygu ve Düşüncelerini Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman paylaşırım	f	54	2	56
	%	36	2.8	25.1
Sık sık paylaşırım	f	59	6	65
	%	39.3	8.2	29.1
Ara sıra paylaşırım	f	36	52	88
	%	24	71.2	39.5
Hiç bir zaman paylaşmam	f	1	13	14
	%	0.7	17.8	6.3
Toplam	f	150	74	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-40'ta görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, duygu ve düşüncelerini "her zaman" veya "sık sık" eşiyile paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %75.3 iken, duygu ve düşüncelerini eşiyile "ara sıra" paylaştığını veya "hiç bir zaman" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %24.7'dir. Oysa, diğer yandan kötü evliliklerde bu tablo tamamen tersine dönmekte, duygu ve düşüncelerini eşiyile "her zaman" veya "sık sık" paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %11'e düşerken, duygu ve düşüncelerini eşiyile "ara sıra" paylaştığını veya "hiç bir zaman" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %89'a yükselmektedir.

Tablo-40'ta görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin duygu ve düşüncelerini eşleriyle hangi sıklıkta paylaştıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 88.681, s.d.: 3, $p < .00001$).

Araştırmada iletişim başlığı altında ele alınan diğer bir konu, dertlerin paylaşılması ile ilgilidir (Anket Formu - 23 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin dertlerini denekle hangi sıklıkta paylaştığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-41'de verilmiştir.

Tablo-41: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Dertlerini Deneklerle Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman paylaşır	f	56	4	60
	%	37.3	5.4	26.8
Çoğu zaman paylaşır	f	61	8	69
	%	40.7	10.8	30.8
Bazen paylaşır	f	31	55	86
	%	20.7	74.3	38.4
Hiç paylaşmaz	f	2	7	9
	%	1.3	9.5	4
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-41'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, eşinin dertlerini "her zaman" veya "çoğu zaman" kendisiyle paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %78.1 iken, eşinin dertlerini kendisiyle "bazen" paylaştığını veya "hiç" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %22'dir. Oysa, diğer yandan kötü evliliklerde, bu tablo tamamen tersine dönmekte, eşinin dertlerini "her zaman" veya "çoğu zaman" kendisiyle paylaştığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %16.2'ye düşerken, eşinin dertlerini kendisiyle "bazen" paylaştığını veya "hiç" paylaşmadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %83.8'e yükselmektedir.

Tablo-41'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin dertlerini denekle hangi sıklıkta paylaştığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 78.503, s.d.: 3, $p < .00001$).

Dertlerin paylaşılması ile ilgili olarak irdelenen ikinci konu, deneğin dertlerini eşiyile hangi sıklıkta paylaştığıdır (Anket Formu - 39 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, deneğin bir derdi olduğunda bunu eşine hangi sıklıkta anlattığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-42'de sunulmuştur.

Tablo-43: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Dertlerini Eşlerine Hangi Sıklıkta Anlattıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman anlatırım	f	50	6	56
	%	33.4	8.1	25
Çoğu zaman anlatırım	f	66	12	78
	%	44	16.2	34.8
Bazen anlatırım	f	32	41	73
	%	21.3	55.4	32.6
Hiç anlatmam	f	2	15	17
	%	1.3	20.3	7.6
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-42'de görüldüğü gibi, bir derdi olduğunda bunu eşine "her zaman" veya "çoğu zaman" anlattığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %77.4 iken, kötü evliliklerde bu oran %24.3'e düşmektedir. Diğer yandan, bir derdi olduğunda bunu eşine "bazen" anlatan veya "hiç" anlatmayan deneklerin yüzdesi toplam olarak iyi evliliklerde %22.6 iken, kötü evliliklerde %75.7'ye yükselmektedir.

Tablo-42'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin dertlerini eşlerine hangi sıklıkta anlattıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 64.664, s.d.: 3, $p < .00001$).

Araştırmada iletişim başlığı altında ele alınan bir diğer konu, sevginin ifadesi ile ilgilidir (Anket Formu - 33 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, eşin

sevgisini deneğe hangi sıklıkta gösterdiğine ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-43'te verilmiştir.

Tablo-43: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Sevgilerini Deneklere Hangi Sıklıkta Gösterdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman gösteriyor	f	45	0	45
	%	30	0	20.1
Sık sık gösteriyor	f	51	10	61
	%	34	13.5	27.2
Ara sıra gösteriyor	f	49	47	96
	%	32.7	63.5	42.9
Hiçbir zaman göstermiyor	f	5	17	22
	%	3.3	23	9.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-43'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin sevgisini "her zaman" veya "sık sık" kendisine gösterdiğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %64 iken, eşinin sevgisini "ara sıra" gösterdiğini veya "hiç bir zaman" göstermediğini ifade eden deneklerin yüzdesi %36'dır. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, eşinin sevgisini "her zaman" veya "sık sık" kendisine gösterdiğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %13.5'e düşerken, eşinin sevgisini "ara sıra" gösterdiğini veya "hiçbir zaman" göstermediğini ifade eden deneklerin yüzdesi %86.5'e yükselmektedir.

Tablo-43'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin sevgisini deneğe hangi sıklıkta gösterdiğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 60.300, s.d.: 3, $p < .00001$).

Sevginin ifadesi ile ilgili olarak irdelenen ikinci konu, deneğin sevgisini eşine hangi sıklıkta gösterdiği ile ilgilidir (Anket Formu - 54 Numaralı soru). İyi ve

kötü evliliklerde konuyla ilgili bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-44'te verilmiştir.

Tablo-44: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Sevgilerini Eşlerine Hangi Sıklıkta Gösterdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman gösteriyorum	f	54	5	59
	%	36	6.9	26.6
Sık sık gösteriyorum	f	52	13	65
	%	34.7	18.1	29.3
Ara sıra gösteriyorum	f	42	47	89
	%	28	65.3	40.1
Hiçbir zaman göstermiyorum	f	2	7	9
	%	1.3	9.7	4
Toplam	f	150	72	222
	%	67.6	32.4	100

Tablo-44'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde sevgisini eşine "her zaman" veya "sık sık" gösterdiğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %70.7 iken, eşine sevgisini "ara sıra" gösterdiğini veya "hiç bir zaman" göstermediğini ifade eden deneklerin yüzdesi %29.3'tür. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, eşine sevgisini "her zaman" veya "sık sık" gösterdiğini belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %25'e düşerken, eşine sevgisini "ara sıra" gösterdiğini veya "hiçbir zaman" göstermediğini ifade eden deneklerin yüzdesi %75'e yükselmektedir.

Tablo-44'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin sevgilerini eşlerine hangi sıklıkta gösterdiklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 45.346, s.d.: 3, $p < .00001$).

Araştırmada iletişim alanında incelenen bir diğer konu, gelecekle ilgili düşüncelerin iletişimi ile ilgilidir (Anket Formu - 38 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, denekle eşinin gelecekle ilgili düşüncelerini konuşup

konuşmadıklarına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-45'te sunulmuştur.

Tablo-45: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerle Eşlerinin Gelecekle İlgili Düşüncelerini Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Konuşuruz	İyi evlilikler		Kötü evlilikler	Toplam
	f	%		
Konuşuruz	f	104	13	117
	%	69.8	17.8	52.7
Bazen konuşuruz	f	39	34	73
	%	26.2	46.6	32.9
Konuşmayız	f	6	26	32
	%	4	35.6	14.4
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-45'te görüldüğü gibi, gelecekle ilgili düşüncelerini eşiyile konuştuğunu ifade eden deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %69.8 iken, kötü evliliklerde %17.8'e düşmektedir. Diğer yandan, eşiyile gelecekle ilgili düşüncelerini konuşmadıklarını belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde sadece %4 düzeyinde görülürken, kötü evliliklerde bu oran %35.6 olarak ortaya çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak eşiyile "bazen" konuştuklarını belirten deneklerin yüzdesi ise, iyi evliliklerde %26.2, kötü evliliklerde ise %46.6'dır.

Tablo-45'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşiyile gelecekle ilgili düşüncelerini konuşup konuşmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 65.249, s.d.: 2, $p < .00001$).

Araştırmada iletişim alanında incelenen son konu, deneklerin eşi tarafından kırıldığında, kırıldıklarını eşlerine hangi sıklıkta belli ettikleri ile ilgilidir (Anket Formu - 44 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, konuya ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-46'da verilmiştir.

Tablo-46: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Eşleri Tarafından Kırıldığında, Kırıldıklarını Eşlerine Hangi Sıklıkta Belli Ettiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman belli ederim	f	43	20	63
	%	28.7	27	28.1
Çoğu zaman belli ederim	f	61	35	96
	%	40.7	47.3	42.9
Bazen belli ederim- Hiç belli etmem	f	46	19	65
	%	30.6	25.7	29
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-46'da görüldüğü gibi, eşi tarafından kırılan deneklerin, kırıldıklarını eşlerine belli etme sıklıkları açısından iyi ve kötü evlilikler arasında oldukça benzer bir dağılım ortaya çıkmakta; Tablo-46'da iyi ve kötü evliliklere ilişkin yüzdeler arasındaki farklılıkların hiçbiri %7'yi geçmemektedir.

Tablo-46'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşleri tarafından kırıldığında, kırıldıklarını eşlerine hangi sıklıkta belli ettiklerinden bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .981, s.d.: 2, $p = .61229$).

III. 13. İŞ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

İş alanında irdelenen ilk konu, çalışan ve çalışmayan denek ve eşlerin iyi ve kötü evliliklerdeki dağılımları olmuştur (Anket Formu - 27 ve 15 Numaralı sorular). Çalışan ve çalışmayan deneklerin iyi ve kötü evliliklerdeki dağılımı Tablo-47'de; çalışan ve çalışmayan eşlerin iyi ve kötü evliliklerdeki dağılımı ise Tablo-48'de frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-47: Çalışan ve Çalışmayan Deneklerin İyi ve Kötü Evliliklerdeki Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çalışıyorum	f	101	53	154
	%	67.3	72.6	69.1
Çalışmıyorum	f	49	20	69
	%	32.7	27.4	30.9
Toplam	f	150	73	223
	%	67	32.7	100

Tablo-47'de görüldüğü gibi, çalışan ve çalışmayan deneklerin yüzdeleri iyi ve kötü evliliklerde oldukça benzerdir. Hem iyi hem de kötü evliliklerde, deneklerin yaklaşık %70'i çalışmaktadır.

Tablo-47'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin çalışıp çalışmamalarından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .6381, s.d.: 1, $p = .42441$).

Çalışıp çalışmayan eşlerin iyi ve kötü evliliklerdeki dağılımı Tablo-48'de frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-48: Çalışan ve Çalışmayan Eşlerin İyi ve Kötü Evliliklerdeki Dağılımına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Eşim çalışıyor	f	105	55	160
	%	70	74.3	71.4
Eşim çalışmıyor	f	45	19	64
	%	30	25.7	28.6
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-48'de görüldüğü gibi, çalışan ve çalışmayan eşlerin yüzdeleri iyi ve kötü evliliklerde oldukça benzerdir. Hem iyi hem de kötü evliliklerde, deneklerin yaklaşık %70'i çalışmaktadır.

Tablo-48'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerinin çalışıp çalışmamasından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .454, s.d.: 1, p = .50042).

İş alanında ikinci olarak irdelenen deneğin veya eşinin işinin (veya işsizliğinin) evlilikte hangi sıklıkta sorunlara yol açtığıdır (Anket Formu 28 ve 16 Numaralı sorular). Konuya ilişkin bulgular, önce denekler için Tablo-49'da, ardından da eşler için Tablo-50'de frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-49: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin İşinin (veya İşsizliğinin) Evlilikte Sorunlara Yol Açma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık sorunlara yol açıyor	f	7	13	20
	%	4.8	18	9.2
Ara sıra sorunlara yol açıyor	f	62	30	92
	%	42.8	41.7	42.4
Hiçbir zaman sorunlara yol açmıyor	f	76	29	105
	%	52.4	40.3	48.4
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-49'da görüldüğü gibi, işinin (veya işsizliğinin) evlilikte "sürekli" veya "sık sık" sorunlara yol açtığını belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %4.8 iken, kötü evliliklerde %18'e yükselmektedir. Diğer yandan, işinin (veya işsizliğinin) evlilikte "hiçbir zaman" sorunlara yol açmadığını belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %52.4 iken, kötü evliliklerde %40.3'e düşmektedir. Konunun "ara sıra" sorunlara yol açma yüzdesi ise iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-49'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin işinin veya işsizliğinin evlilikte sorunlara yol açma sıklığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 28.093, s.d.: 2, $p < .00001$).

Eşin işinin veya işsiz oluşunun hangi sıklıkta sorunlara yol açtığına (Anket Formu - 28 Numaralı soru) ilişkin bulgular, frekans ve yüzde olarak Tablo-50'de verilmiştir.

Tablo-50: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin İşinin (veya İşsizliğinin) Evlilikte Sorunlara Yol Açma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık sorunlara yol açıyor	f	9	23	32
	%	6	31.9	14.4
Ara sıra sorunlara yol açıyor	f	65	28	93
	%	43.3	38.9	41.9
Hiç bir zaman sorunlara yol açmıyor	f	76	21	97
	%	50.7	29.2	43.7
Toplam	f	150	72	222
	%	67.6	32.4	100

Tablo-50'de görüldüğü gibi, eşinin işinin (veya işsizliğinin) evlilikte "sürekli" veya "sık sık" sorunlara yol açtığını belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %6 iken, kötü evliliklerde %31.9'a yükselmektedir. Diğer yandan, eşinin işinin (veya işsizliğinin) evlilikte "hiçbir zaman" sorunlara yol açmadığını belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %50.7 iken, kötü evliliklerde %29.2'ye düşmektedir. Konunun "ara sıra" sorunlara yol açma yüzdesi ise iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-50'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin işinin veya işsizliğinin evlilikte sorunlara yol açma sıklığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 10.611, s.d.: 2, $p < .005$).

İş alanında son olarak irdelenen, eşin işinden dolayı evliliği ihmal etmesidir (Anket Formu - 26 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin işine çok zaman ayırarak hangi sıklıkta ihmal ettiğine ilişkin bulgular, frekans ve yüzde olarak Tablo-51'de verilmiştir.

Tablo-51: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin İşlerine Çok Zaman Ayırarak Evliliği İhmal Etme Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman-Sık sık ihmal ediyor	f	4	15	19
	%	3.4	27.3	11
Ara sıra ihmal ediyor	f	43	19	62
	%	36.4	34.5	35.8
Hiç ihmal etmiyor	f	71	21	92
	%	60.2	38.2	53.2
Toplam	f	118	55	173
	%	68.2	31.8	100

Tablo-51'de görüldüğü gibi, eşinin işine çok zaman ayırarak, "her zaman" veya "sık sık" evliliğini ihmal ettiğini belirten deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %3.4 iken, kötü evliliklerde %27.3'e yükselmektedir. Diğer yandan, eşinin işine çok zaman ayırarak evliliğini "hiç" ihmal etmediğini ifade eden deneklerin yüzdesi, iyi evliliklerde %60.2 iken, kötü evliliklerde %38.2'ye düşmektedir. Evliliğin eşin işi dolayısıyla "ara sıra" ihmal edilme yüzdesi ise iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir.

Tablo-51'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin işine çok zaman ayırarak evliliğini ihmal etme sıklığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 22.931, s.d.: 2, $p < .00001$).

III. 14. KIŞILIK ÖZELLİKLERİ ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu araştırmada, kişilik özellikleri alanı başlığı altında, eşlerinin çeşitli kişilik özellikleri incelenmiştir. Kişilik özellikleri başlığı altında ilk olarak, eşin kıskanç olup ve olmadığı irdelenmiştir (Anket Formu - 6 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, eşlerin kıskanç olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo-52'de sunulmuştur.

Tablo-52: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Kıskanç Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Eşim kıskançtır	f	66	45	111
	%	44.3	60.8	49.8
Eşim kıskanç değildir	f	83	29	112
	%	55.7	39.2	50.2
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100.0

Tablo-52'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin "kıskanç" olduğunu belirten deneklerin yüzdesi %44.3 iken, kötü evliliklerde bu oran, %60.8'e çıkmaktadır.

Tablo-52'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin kıskanç olup olmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 5.394, s.d.: 1, $p < .05$).

Kıskançlıkla ilgili olarak üzerinde durulan ikinci konu, eşin kıskançlığının evlilikte sorunlara yol açıp açmadığıdır (Anket Formu - 6 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin kıskançlığının hangi sıklıkta sorunlara yol açtığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo- 53'te verilmiştir.

Tablo-53: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Kıskançlığının Evlilikte Sorunlara Yol Açıp Açmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık sorunlara yol açıyor	f	7	22	29
	%	10.6	48.9	26.2
Ara sıra sorunlara yol açıyor	f	28	19	47
	%	42.4	42.2	42.3
Hiç sorunlara yol açmıyor	f	31	4	35
	%	47	8.9	31.5
Toplam	f	66	45	111
	%	59.5	40.5	100

Tablo-53'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşin kıskançlığının sürekli veya sık sık sorunlara yol açma oranı %10.6 iken, bu oran kötü evliliklerde %48.9'a çıkmaktadır. Eşin kıskançlığının hiç sorunlara yol açmadığını belirten deneklerin yüzdesi ise iyi evliliklerde %47 iken, kötü evliliklerde bu oran %8.9'a düşmektedir.

Tablo-53'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin kıskançlığının evlilikte sorunlara yol açmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 34.078, s.d.: 2, $p < .00001$).

Araştırmada, kişilik özellikleri başlığı altında ele alınan ikinci özellik, eşin anlayışlı olup olmadığı ile ilgilidir (Anket Formu - 56 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşin deneğe karşı hangi sıklıkta anlayışlı olduğuna ilişkin bulgular Tablo-54'te sunulmuştur.

Tablo-54: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklere Karşı Hangi Sıklıkta Anlayışlı Olduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çoğu zaman anlayışlıdır	f	98	5	103
	%	65.3	6.8	46
Bazen anlayışlıdır	f	52	48	100
	%	34.7	64.8	44.6
Hiçbir zaman anlayışlı değildir	f	0	21	21
	%	0	28.4	9.4
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-54'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerdeki deneklerin %65.3'ü, eşinin "çoğu zaman", %34.7'si ise eşinin "bazen" anlayışlı olduğunu belirtmişlerdir. Diğer yandan, kötü evlilikleri olan deneklerin sadece %6.8'i eşinin "çoğu zaman" anlayışlı olduğunu ifade ederken, %64.8'i eşinin "bazen" anlayışlı olduğunu ifade etmektedir. Eşinin "hiçbir zaman" anlayışlı olmadığını belirten deneklere iyi evliliklerde hiç rastlanmazken, kötü evliliklerde bu duruma %28.4 düzeyinde rastlanmıştır.

Tablo-54'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşlerinin anlayışlı olup olmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 89.667, s.d.: 2, $p < .00001$).

Kişilik özellikleri alanında ele alınan diğer bir özellik, eşin bencilliği ile ilgilidir (Anket Formu - 62 Numaralı soru). Konuya ilişkin bulgular Tablo-55'te frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-55: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Sırf Kendisini ve/veya Deneği Düşünmesine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Eşim sırf kendisini düşünür	f	6	46	52
	%	4	62.1	23.2
Eşim beni de, kendisini de düşünür	f	118	27	145
	%	78.7	36.5	64.7
Kendisinden çok beni düşünür	f	26	1	27
	%	17.3	1.4	12.1
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-55'te görüldüğü gibi, eşinin sırf kendisini düşündüğünü belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %4 iken, bu oran kötü evliliklerde yaklaşık 15 kat artarak %62.1'e yükselmektedir. İyi evliliklerde eşinin, hem deneği, hem de kendisini düşündüğünü belirten deneklerin yüzdesi %78.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %36.5'e düşmektedir. Eşin kendisinden çok deneği düşünmesi ise iyi evliliklerde %17.3 düzeyinde görülürken, kötü evliliklerde bu oran %1.4'e düşmektedir.

Tablo-55'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşinin bencilliğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 96.331, s.d.: 2, $p < .00001$).

III. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu alanda öncelikle, evlilikte yaşanan sorunlar ve ardından bu sorunların çözümüyle ilgili tutum ve davranışlara ilişkin bulgular sunulmuştur.

Sorunlara ilişkin ilk bölümde, evlilikte yaşanabilecek çeşitli sorunlar üzerinde durulmuştur (Anket Formu - 22 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki

deneklerin evliliklerinde hangi sorunu/sorunları yaşadıklarına ilişkin bulgular Tablo-56'da frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-56: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzdeler

			İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Eşin ailesiyle ilgili sorunlar	Var	f	26	24	50
		%	17.3	32.4	22.3
	Yok	f	124	50	174
		%	82.7	67.6	77.7
Deneğin ailesiyle ilgili sorunlar	Var	f	17	23	40
		%	11.3	31.1	17.9
	Yok	f	133	51	184
		%	88.7	68.9	82.1
Eşin kişilik özellikleriyle ilgili sorunlar	Var	f	21	52	73
		%	14	70.3	32.6
	Yok	f	129	22	151
		%	86	29.7	67.4
Dayak	Var	f	2	9	11
		%	1.3	12.2	4.9
	Yok	f	148	65	213
		%	98.7	87.8	95.1
Kıskançlık	Var	f	16	28	44
		%	10.7	37.8	19.6
	Yok	f	134	46	180
		%	89.3	62.2	80.4
Kumar	Var	f	1	3	4
		%	0.7	4.1	1.8
	Yok	f	149	71	220
		%	99.3	95.9	98.2
Cinsel sorunlar	Var	f	7	22	29
		%	4.7	29.7	12.9
	Yok	f	143	52	195
		%	95.3	70.3	87.1

			İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Alkol	Var	f	8	14	22
		%	5.3	18.9	9.8
	Yok	f	142	60	202
		%	94.7	81.1	90.2
Sosyal yaşamla ilgili sorunlar	Var	f	27	36	63
		%	18	48.6	28.1
	Yok	f	123	38	161
		%	82	51.4	71.9
Çocuklarla ilgili sorunlar	Var	f	43	24	67
		%	32.1	36.4	33.5
	Yok	f	91	42	133
		%	67.9	63.6	66.5
Eşin baskısı	Var	f	3	20	23
		%	2	27	10.3
	Yok	f	147	54	201
		%	98	73	89.7
İş sorunları	Var	f	20	17	37
		%	13.3	23	16.5
	Yok	f	130	57	187
		%	86.7	77	83.5
İlgisizlik	Var	f	10	21	31
		%	6.7	28.4	13.8
	Yok	f	140	53	193
		%	93.3	71.6	86.2
İletişimsizlik	Var	f	18	40	58
		%	12	54.1	25.9
	Yok	f	132	34	166
		%	88	45.9	74.1
Ev işleri	Var	f	21	11	32
		%	14	14.9	14.3
	Yok	f	129	63	192
		%	86	85.1	85.7

		İyi evlilikler		Kötü evlilikler	Toplam
		Var	f	5	18
Sağlık sorunları			13	6.8	8
		%	8.7	93.2	92
	Yok	f	137	69	206
		%	91.3	74	207
Sorunumuz yok		f	17	0	17
		%	11.3	0	7.6
Sorunlarımız var		f	133	100	233
		%	88.7	42.5	92.4

Tablo-56'da, evliliklerine eşinin ailesiyle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %17.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %32.4'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde eşinin ailesiyle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 6.515, s.d.: 1, $p < .01$).

Tablo-56'da, evliliklerinde kendi ailesiyle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %11.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %31.1'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, evliliklerinde kendi aileleriyle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 13.174, s.d.: 1, $p < .0005$).

Tablo-56'da, evliliklerinde eşinin kişilik özellikleriyle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %14 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %70.3'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, evliliklerinde eşinin kişilik özellikleriyle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 71.421, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da dayanın evlilikte bir sorun olarak yaşanmasına ilişkin ortaya çıkan dağılım, 4 hücrenin birinde beklenen değer 5'in altında olması nedeniyle güvenilir bir istatistiksel analize olanak tanımamaktadır.

Tablo-56'da, evliliklerinde kıskançlıkla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %10.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %37.8'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, evliliklerinde kıskançlıkla ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 23.177, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da kumarın evlilikte bir sorun olarak yaşanmasına ilişkin ortaya çıkan dağılım, 4 hücrenin birinde beklenen değerin 5'in altında olması nedeniyle güvenilir bir istatistiksel analize olanak tanımamaktadır.

Tablo-56'da, evliliklerinde cinsel sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %4.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %29.7'ye yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde cinsel sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 27.618, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da, evliliklerinde alkolle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %5.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %18.9'a yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde alkolle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 10.326, s.d.: 1, $p < .001$).

Tablo-56'da, evliliklerinde sosyal yaşamla (arkadaşlar, gezmek) ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %18 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %48.6'ya yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde sosyal yaşamla ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 23.026, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da, iyi ve kötü evliliklerde çocuklarla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten deneklerin yüzdesi oldukça yakındır (sırasıyla %32.1 ve 36.4).

Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde çocuklarla ilgili sorunlar yaşamalarından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .335, s.d.: 1, $p = .56261$).

Tablo-56'da, evliliklerinde eşin baskısıyla ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %2 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %27'ye yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde eşin baskısıyla ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 33.687, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da, evliliklerinde işle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %13.3 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %23'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde işle ilgili sorunlar yaşamalarından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : 3.339, s.d.: 1, $p = .06765$).

Tablo-56'da, evliliklerinde ilgisizliği sorun olarak yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %6.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %28.4'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde ilgisizlikle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 19.590, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da, evliliklerinde iletişimsizlikle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %12 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %54.1'e yükselmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde iletişimsizlikle ilgili sorunlar yaşamalarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 45.672, s.d.: 1, $p < .00001$).

Tablo-56'da, iyi ve kötü evliliklerde ev işleriyle ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten deneklerin yüzdesi hemen hemen aynı düzeydedir (sırasıyla %14 ve %14.9). Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2)

sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evliliklerinde ev işleriyle ilgili sorunlar yaşamalarından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .0300, s.d.: 1, $p = .86188$).

Tablo-56'da, evliliklerinde sağlık sorunlarıyla yaşadıklarını belirten denekler iyi evliliklerde %8.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %6.8'e düşmektedir. Konuyla ilgili frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin deneklerin evliliklerinde sağlık sorunları yaşamalarından bağımsız olduğu bulunmuştur (χ^2 : .244, s.d.: 1, $p = .62090$).

Tablo-56'da, son olarak, deneklerin Anket Formu'nun 22 Numaralı sorusunda ele alınan tüm konular çerçevesinde evliliklerinde herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Tabloda görüldüğü gibi, evliliklerinde sorun yaşadıklarını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %88.7 iken, kötü evliliklerdeki deneklerin tamamı (%100) evliliklerinde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo-56'da görülen bu dağılıma ki-kare testi (χ^2) uygulandığında, deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının evliliklerinde herhangi bir konuda sorun yaşayıp yaşamamadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 9.075, s.d.: 1, $p < .005$).

Araştırmada sorun başlığı altında ele alınan ikinci konu, deneğin ciddi olarak değerlendirdiği sorunların çıkma sıklığı ile ilgilidir (Anket Formu 58 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-57'de sunulmuştur.

Tablo-57: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek Tarafından Ciddi Olarak Değerlendirilen Sorunların Çıkma Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-	f	3	41	44
	%	2	55.4	19.7
Sık sık çıkıyor	f	72	30	102
	%	48.3	40.5	45.7
Ara sıra çıkıyor	f	74	3	77
	%	49.7	4.1	34.6
Hiç çıkmıyor	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-57'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde "sürekli" veya "sık sık" ciddi sorunlarla karşılaştıklarını belirten deneklerin yüzdesi 2 iken, kötü evliliklerde bu oran %55.4'e çıkmaktadır. Diğer yandan, eşyle arasında "ara sıra" sorun çıktığını veya "hiç" ciddi sorun çıkmadığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde toplam olarak %98 iken kötü evliliklerde bu oran %44.6'ya düşmektedir.

Tablo-57'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşyle arasında hangi sıklıkta ciddi sorunlar çıktığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 101.879, s.d.: 2, $p < .00001$).

Sorunlarla ilgili olarak ele alınan son konu, iyi ve kötü evliliklerde denek ve eşinin bugüne kadar çözemediği, evliliklerini etkileyen sorunlarının olup olmadığıdır (Anket Formu - 46 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-58'de sunulmuştur.

Tablo-58: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek ve Eşinin Çözemedikleri ve Evliliklerini Etkileyen Sorunlarının Olup Olmama İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Evliliği etkileyen sorunlar var	f	21	63	84
	%	14.1	86.3	37.8
Evliliği etkileyen sorunlar yok	f	128	10	138
	%	85.9	13.7	62.2
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-58'de görüldüğü gibi, bugüne kadar eşiyile çözemedikleri, evliliklerini etkileyen sorunlarının olduğunu belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %14.1 iken, kötü evliliklerde %86.3 olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo-58'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, deneklerin eşiyile çözemedikleri ve evliliklerini etkileyen sorunlarının olmasına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 108.609, s.d.: 1, $p < .00001$).

Sorun çözmeye ilgili olarak araştırmada ilk ele alınan konu, denekle eşinin aralarındaki sorunlar hakkında hangi sıklıkta konuştukları ile ilgilidir (Anket Formu 45 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-59'da frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-59: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çoğunlukla konuşuruz	f	83	11	94
	%	55.3	15.1	42.2
Bazen konuşuruz	f	63	45	108
	%	42	61.6	48.4
Konuşmayız	f	4	17	21
	%	2.7	23.3	9.4
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-59'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerdeki deneklerin %55.3'ü eşyle aralarındaki sorunlar hakkında "çoğunlukla" konuştuklarını, %42'si "bazen" konuştuklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan, kötü evliliklerdeki deneklerin sadece %15.1'i eşyle arasındaki sorunlar hakkında "çoğunlukla" konuştuklarını ifade ederken, %61.6'sı "bazen" konuştuklarını ifade etmişlerdir. Eşyle aralarındaki sorunlar hakkında "konuşmadıklarını" ifade eden denekler iyi evliliklerde %2.7 oranındayken, kötü evliliklerde bu oran %23.3'e yükselmektedir.

Tablo-59'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşleriyle aralarındaki sorunlar hakkında hangi sıklıkta konuştuklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 44.970, s.d.: 2, $p < .00001$).

Sorun çözme konusunda ikinci olarak denek ve eşinin bir sorun karşısındaki tutum ve davranışları incelenmiştir. (Anket Formu - 42 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-60'ta sunulmuştur.

Tablo-60: İyi ve Kötü Evliliklerde Denek ve Eşinin Bir Sorun Karşısındaki Tutum ve Davranışlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Zamanla kendiliğinden	f	55	19	74
çözülmesini beklemek	%	26.7	19.2	24.3
Sorun yokmuş gibi	f	16	15	31
davranmak	%	7.8	15.2	10.2
Birbirini suçlayıp,	f	33	47	80
kavga etmek	%	16	47.4	26.2
Karşılıklı konuşup	f	102	18	120
çözüm aramak	%	49.5	18.2	39.3

Tablo-60'ta görüldüğü gibi, kötü evliliklerdeki deneklerin büyük bir bölümü (%47.4) bir sorunla karşılaştıklarında birbirlerini suçlayıp kavga ettiklerini belirtirken, iyi evliliklerdeki deneklerde bir sorun karşısında en sık (%49.5) rastlanan tutum, karşılıklı konuşarak soruna çözüm aramak olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan, iyi evliliklerde bir sorunla karşılaştıklarında zamanla kendiliğinden çözülmesini beklediklerini belirten denekler %26.7 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %19.2'ye düşmektedir. Ayrıca bir sorunla karşılaştıklarında sorun yokmuş gibi davranan denekler iyi evliliklerde %7.8 düzeyindeyken, kötü evliliklerde bu oran %15.2'ye yükselmektedir.

Tablo-60'ta görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşleriyle bir sorun karşısındaki tutum ve davranışlarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 47.05, s.d.: 3, $p < .00001$).

Sorun çözmeye ilgili olarak ele alınan son konu, denekle eşi arasında bir sorun olduğunda bu sorunu çözüp çözemedikleri ile ilgilidir (Anket Formu - 18 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular Tablo-61'de sunulmuştur.

Tablo-61: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aralarında Bir Sorun Olduğunda Bu Sorunu Çözüp Çözemediklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çoğunlukla çözebiliyoruz	f	106	8	114
	%	70.7	10.8	50.9
Bazen çözüp, bazen çözemiyoruz	f	41	38	79
	%	27.3	51.4	35.3
Çoğunlukla çözemiyoruz	f	3	28	31
	%	2	37.8	13.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-61'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerdeki deneklerin %70.7'si eşleriyle aralarında bir sorun olduğunda, bunu "çoğunlukla çözebildiklerini", %27.3'ü "bazen çözebildiklerini" belirtmişlerdir. Diğer yandan, kötü evliliklerdeki deneklerin sadece %10.8'i eşleriyle aralarında bir sorun olduğunda, bunu "çoğunlukla çözebildiklerini" ifade ederken, %51.4'ü "bazen çözebildiklerini" ifade etmişlerdir. Eşleriyle aralarında bir sorun olduğunda bunu "çoğunlukla çözemediklerini" ifade eden denekler iyi evliliklerde %2 oranındayken, kötü evliliklerde bu oran %37.8'e yükselmektedir.

Tablo-61'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşleriyle aralarında bir sorun olduğunda, bu sorunu çözüp çözemediklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 88.977, s.d.: 2, $p < .00001$).

III. 16. SÖZEL VE FİZİKSEL ŞİDDET ALANINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmada sözel ve fiziksel şiddet alanında, ilk olarak, eş ve deneğin birbirleriyle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadıkları irdelenmiştir (Anket Formu 20 ve 47 Numaralı sorular). İyi ve kötü evliliklerde, eşin deneği aşağılayıcı şekilde konuşmasına ilişkin bulgular Tablo-62'de, deneğin eşini

aşağılayıcı şekilde konuşmasına ilişkin bulgular ise Tablo-63'te frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-62: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklerle Aşağılayıcı Şekilde Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sık sık-Bazen konuşur	f	53	65	118
	%	35.6	87.8	52.9
Hiçbir zaman konuşmaz	f	96	9	105
	%	64.4	12.2	47.1
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-62'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisini "sık sık" veya "bazen" aşağılayıcı şekilde konuştuğunu belirten denekler % 35.6 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran %87.8'e yükselmektedir.

Tablo-62'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşin denekle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 54.214, s.d.: 1, $p < .00001$).

İyi ve kötü evliliklerde, denegin eşiyle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-63'te verilmiştir.

Tablo-63: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Aşağılayıcı Şekilde Konuşup Konuşmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sık sık-Bazen konuşurum	f	45	52	97
	%	30	70.3	43.3
Hiçbir zaman konuşmam	f	105	22	127
	%	70	29.7	56.7
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-63'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, eşiyile "sık sık" veya "bazen" aşağılayıcı şekilde konuştuğunu belirten denekler %30 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran %70.3'e yükselmektedir.

Tablo-63'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşleriyle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 39.255 , s.d.: 2, $p < .00001$).

Sözel ve fiziksel şiddet alanında incelenen ikinci konu, eşin ve deneğin birbirlerine vurup vurmadıkları ile ilgilidir (Anket Formu 29 ve 43 Numaralı sorular). İyi ve kötü evliliklerde, eşin deneğe vurup vurmadiğına ilişkin bulgular Tablo-64'te, deneğin eşine vurup vurmadiğına ilişkin bulgular Tablo-65'te frekans ve yüzde olarak verilmiştir.

Tablo-64: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sık sık-Bazen vurur	f	22	24	46
	%	14.7	32.9	20.6
Hiçbir zaman vurmaz	f	128	49	177
	%	85.3	67.1	79.4
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-64'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisine "sık sık" veya "bazen" vurduğunu belirten denekler %14.7 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran yaklaşık iki kat artarak %32.9'a yükselmektedir.

Tablo-64'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşin deneğe vurup vurmadığına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 9.945, s.d.: 1, $p < .005$).

İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerine vurup vurmadıklarına ilişkin bulgular Tablo-65'te sunulmuştur.

Tablo-65: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sık sık-Bazen vururum	f	22	28	50
	%	14.8	38.4	22.5
Hiçbir zaman vurmam	f	127	45	172
	%	85.2	61.6	77.5
Toplam	f	149	73	222
	%	67.1	32.9	100

Tablo-65'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşlerine "sık sık" veya "bazen" vurduklarını belirten denekler %14.8 oranında iken, kötü evliliklerde bu oran iki kattan fazla artarak %38.4'e yükselmektedir.

Tablo-65'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşlerine vurup vurmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 15.626, s.d.: 1, $p < .0005$).

III. 17. EVLİLİKLE İLGİLİ DİĞER KONULARA İLİŞKİN BULGULAR

Bu alanda, önemli görülmekle birlikte içerik açısından diğer evlilik alanlarında ele alınamayan konular incelenecektir. Bu konular, deneğin eşini evlenmeden önce tanıyıp tanımadığı, eşin deneğe ilgi, destek ve anlayış gösterip göstermediği ve kavga edip etmedikleri ile ilgilidir. Ayrıca, deneğin evliliğinin değerlendirmesine yönelik bazı sorular (deneğin hayatından memnun olup olmadığı, deneğin evliliği nasıl bulduğu, tanıdıklarının evliliği ile karşılaştırdığında deneğin kendi evliliğini nasıl bulduğu, evliliğinin geleceğini nasıl gördüğü ve tekrar evlenecek olsa yine eşini seçip seçmeyeceği) da bu başlık altında incelenmiştir.

Bu başlık altında ilk olarak ele alınan konu, iyi ve kötü evliliklerde, deneklerin evlenmeden önce eşlerini yeterince tanıyıp tanıyamadıklarına ilişkindir (Bilgi Toplama Formu - 8 Numaralı soru). Konuya ilişkin bulgular Tablo-66'da sunulmuştur.

Tablo-66: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evlenmeden Önce Eşlerini Yeterince Tanıyıp Tanımadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	İyi evlilikler		Kötü evlilikler	Toplam
	f	%		
Evet, tanıdım	f	114	33	147
	%	76	44.6	65.6
Hayır, tanıyamadım	f	36	41	77
	%	24	55.4	34.4
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-66'da görüldüğü gibi, eşini tanıyamadan evlendiklerini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %24 iken, kötü evliliklerde bu oran yaklaşık iki kat artarak %55.4'e yükselmektedir.

Tablo-66'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin evlenmeden önce eşlerini yeterince tanıyıp tanıyamadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 21.665 . s.d.: 1, $p < .00001$).

Evlilikle ilgili diğer konularda ikinci olarak iyi ve kötü evliliklerde eşin deneye ne kadar ilgi gösterdiği ele alınmıştır (Anket Formu - 8 Numaralı soru) Konuya ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-67'de sunulmuştur.

Tablo-67: İyi ve Kötü Evliliklerde Eşin Deneğe Ne Kadar İlgi Gösterdiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok ilgi gösterir	f	42	5	47
	%	28	6.8	21
Yeterince ilgi gösterir	f	89	18	107
	%	59.3	24.3	47.8
Az ilgi gösterir	f	18	39	57
	%	12	52.7	25.4
Hiç ilgi göstermez	f	1	12	13
	%	0.7	16.2	5.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-67'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerde deneklerin en büyük bölümü (%59.3) eşinin kendisine "yeterince" ilgi gösterdiğini belirtirken, kötü evliliklerde deneklerin en büyük bölümü (%52.7) eşinin kendisine "az" ilgi gösterdiğini belirtmektedirler. Diğer yandan, eşinin kendisine "çok" ilgi gösterdiğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %28 iken, kötü evliliklerde %6.8 olarak ortaya çıkmaktadır. Eşinin kendisine "hiç" ilgi

göstermediğini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %0.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %16.2'ye yükselmektedir.

Tablo-67'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşlerin ne kadar ilgi gösterdiğine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 76.279 , s.d.: 3, $p < .00001$).

Bu alanda incelenen diğer bir konu, eşin deneğe destek olmasıyla ilgilidir (Anket formu 51 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde, deneğin bir sorunu olduğunda, eşin ne sıklıkla destek olduğuna ilişkin bulgular Tablo-68'de sunulmuştur.

Tablo-68: İyi ve Kötü Evliliklerde Deneklerin Bir Sorunu Olduğunda Eşlerin Hangi Sıklıkla Destek Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman destek olur	f	84	3	87
	%	56	4	39
Çoğunlukla destek olur	f	51	16	67
	%	34	21.9	30
Ara sıra destek olur	f	11	32	43
	%	7.3	43.8	19.3
Hiç destek olmaz	f	4	22	26
	%	2.7	30.1	11.7
Toplam	f	150	73	223
	%	67.3	32.7	100

Tablo-68'de görüldüğü gibi, bir sorunu olduğunda eşinin kendisine "her zaman" veya "çoğunlukla" destek olduğunu belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak iyi evliliklerde 90 iken, kötü evliliklerde bu oran %24.9'a düşmektedir. Diğer taraftan, bir sorunu olduğunda eşinin kendisine "ara sıra" destek olduğunu veya "hiç" destek olmadığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak iyi evliliklerde %10 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oran %73.9'a yükselmektedir.

Tablo-68'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, deneklerin bir sorunu olduğunda eşlerinin deneğe hangi sıklıkta destek olduğuna bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 101.986 , s.d.: 3, $p < .00001$).

Bu alanda, deneğin eşi tarafından hangi sıklıkta anlaşıldığı da incelenmiştir (Anket Formu - 10 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde eşinin deneği hangi sıklıkta anladığına ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-69'da sunulmuştur.

Tablo-69: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleri Tarafından Hangi Sıklıkta Anlaşıldıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Her zaman anlıyor	f	28	0	28
	%	18.7	0	12.5
Çoğunlukla anlıyor	f	85	9	94
	%	56.7	12.2	42
Bazen anlıyor	f	34	37	71
	%	22.6	50	31.7
Hiç anlamıyor	f	3	28	31
	%	2	38.7	13.8
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-69'da görüldüğü gibi, iyi evliliklerde eşinin kendisini "her zaman" veya "çoğunlukla" anladığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %75.4 iken, eşinin kendisini "bazen" anladığını veya "hiç" anlamadığını ifade edenlerin yüzdesi toplam olarak %24.6'dır. Oysa, diğer yandan kötü evliliklerde, bu tablo tamamen tersine dönmekte, eşinin kendisini "her zaman" veya "çoğunlukla" anladığını belirten deneklerin yüzdesi toplam olarak %12.2'ye düşerken, eşinin kendisini "bazen" anladığını veya "hiç" anlamadığını ifade eden deneklerin yüzdesi toplam olarak %88.7'ye yükselmektedir.

Tablo-69'da görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin eşleri tarafından hangi sıklıkta anlaşıldıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 94.870, s.d.: 3, $p < .00001$).

Bu alanda ele alınan diğer bir konu, çiftin kavga etmesiyle ilgilidir (Anket Formu - 32 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde çiftin hangi sıklıkta kavga ettiğine ilişkin bulgular Tablo-70'te frekans ve yüzde olarak sunulmuştur.

Tablo-70: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Eşleriyle Hangi Sıklıkta Kavga Ettiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Sürekli-Sık sık kavga ederiz	f	8	42	50
	%	5.4	56.8	22.4
Ara sıra kavga ederiz	f	119	28	147
	%	79.9	37.8	65.9
Hiç kavga etmeyiz	f	22	4	26
	%	14.7	5.4	11.7
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-70'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde, eşyle "sürekli " veya "sık sık" kavga ettiklerini belirten deneklerin oranı %5.4 iken, kötü evliliklerde %56.8'e yükselmektedir. Diğer yandan, eşyle "hiç" kavga etmediklerini belirten deneklerin oranı iyi evliliklerde %14.7 iken, kötü evliliklerde bu oran %5.4'e düşmektedir. Eşyle "ara sıra" kavga ettiklerini belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %79.9 iken, kötü evliliklerde bu oran %37.8'e düşmektedir.

Tablo-70'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, eşleriyle hangi sıklıkta kavga ettiklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 75.196, s.d.: 2, $p < .00001$).

Bu alanda deneğin hayatından memnun olup olmadığı da incelenmiştir (Anket Formu 53 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin genel olarak hayatından memnun olup olmadıklarına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo-71'de sunulmuştur.

Tablo-71: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Hayatlarından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Çok memnunum- Memnunum	f	145	30	175
	%	96.7	40.5	78.1
Memnun değilim- Hiç memnun değilim	f	5	44	49
	%	3.3	59.5	21.9
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-71'de görüldüğü gibi, iyi evliliklerdeki deneklerin %96.7'si hayatından "çok memnun" veya "memnun" olduğunu belirtirken, kötü evliliklerde bu oran %40.5'e düşmektedir. İyi evliliklerde, hayatından "memnun olmadığını" veya "hiç memnun olmadığını" ifade edenlerin yüzdesi %3.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %59.5'e kadar çıkmaktadır.

Tablo-71'de görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda, deneklerin evliliklerini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin hayatlarından memnun olup olmadıklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 91.341, s.d.: 1, $p < .00001$).

Bu alanda, deneğin evliliğini değerlendirmesine yönelik ilk olarak deneğin evliliği nasıl bulduğuna ilişkindir (Anket Formu - 14 Numaralı soru). İyi ve kötü evliliklerde konuya ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-72'de sunulmuştur.

Tablo-72: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliği Nasıl Bulduklarına İlişkin Frekans ve Dağılımlar

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Evlilik beklediğimden zormuş	f	53	58	111
	%	35.6	78.4	49.8
Evlilik beklediğim gibiymiş	f	89	16	105
	%	59.8	21.6	47.1
Evlilik beklediğimden kolaymış	f	7	0	7
	%	4.6	0	3.1
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-72'de ortaya çıkan dağılım, 6 hücrenin ikisinde beklenen değerin 5'in altında olması nedeniyle güvenilir bir istatistiksel analize olanak tanımamaktadır.

Bu alanda, deneğin evliliğini değerlendirmesini yönelik olarak ele alınan, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin evliliklerini tanıdıklarının evliliği ile karşılaştırdıklarında kendi evliliklerini nasıl bulduklarına (Anket Formu - 5 Numaralı soru) ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-73'te sunulmuştur.

Tablo-73: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Tanıdıklarının Evlilikleriyle Karşılaştırdıklarında Kendi Evliliklerini Nasıl Bulduklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Bizim evliliğimiz daha iyi	f	104	4	108
	%	70.3	5.4	48.6
Arada pek bir fark yok	f	42	36	78
	%	28.3	48.7	35.2
Tanıdıklarımın evliliği daha iyi	f	2	34	36
	%	1.4	45.9	16.2
Toplam	f	148	74	222
	%	66.7	33.3	100

Tablo-73'te görüldüğü gibi, kendi evliliğinin tanıdıklarınınkinden daha iyi olduğunu düşünen deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde %70.3 iken, kötü evliliklerde bu oran %5.4'e düşmektedir. Diğer taraftan, iyi evliliklerde, tanıdıklarının evliliğinin kendisininkinden daha iyi olduğunu belirten deneklerin yüzdesi 1.4 iken, kötü evliliklerde bu oran %45.9'a yükselmektedir. Ayrıca, iyi evliliklerde, tanıdıklarının evliliği ile kendi evliliği arasında pek bir fark olmadığını belirten denekler %28.3 oranındayken, bu oran kötü evliliklerde %48.7'ye yükselmektedir.

Tablo-73'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, tanıdıklarınıninkiyle karşılaştırdıklarında kendi evliliklerini nasıl bulduklarına bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 108.935 , s.d.: 2, $p < .00001$).

Bu alanda ele alınan, iyi ve kötü evliliklerde, deneğin tekrar evlenecek olsa, yine eşini seçip seçmeyeceğine (Anket Formu - 65 Numaralı soru) ilişkin bulgular frekans ve yüzde olarak Tablo-74'te sunulmuştur.

Tablo-74: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Tekrar Evlenecek Olsalar Yine Eşlerini Seçip Seçmeyeceklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Evet, seçerdim	f	105	1	106
	%	70.5	1.4	47.5
Hayır, seçmezdim	f	7	57	64
	%	4.7	77	28.7
Kararsızım	f	37	16	53
	%	24.8	21.6	23.8
Toplam	f	149	74	223
	%	66.8	33.2	100

Tablo-74'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde tekrar evlenecek olsa, yine eşini seçeceğini belirten deneklerin oranı %70.5 iken, eşini seçmeyeceğini belirten deneklerin oranı %4.7'dir. Diğer taraftan, kötü evliliklerde bu tablo tersine

dönmekte, tekrar evlenecek olsa, yine eşini seçeceğini belirten deneklerin oranı %1.4'e düşmekte, eşini tekrar seçmeyeceğini belirten deneklerin oranı %77'ye yükselmektedir. Tekrar evlenecek olsa, eşini yine seçip seçmemekte "kararsız" olanların yüzdesi ise iyi ve kötü evliliklerde belirgin bir farklılaşma göstermemektedir.

Tablo-74'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, tekrar evlenecek olsalar eşlerini tekrar seçip seçmeyeceklerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 140.036, s.d.: 2, $p < .00001$).

Bu alanda son olarak ele alınan, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin evliliklerinin geleceğini nasıl gördüklerine (Anket Formu - 57 Numaralı soru) ilişkin bulgular Tablo-75'te sunulmuştur.

Tablo-75: İyi ve Kötü Evliliklerdeki Deneklerin Evliliklerinin Geleceğini Nasıl Gördüklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İyi evlilikler	Kötü evlilikler	Toplam
Şimdikinden daha iyi olacağını düşünüyorum	f	63	4	67
	%	42	5.4	29.9
Önemli bir değişiklik olacağını sanmıyorum	f	83	38	121
	%	55.3	51.4	54
Şimdikinden daha kötü olacağını düşünüyorum	f	4	32	36
	%	2.7	43.2	16.1
Toplam	f	150	74	224
	%	67	33	100

Tablo-75'te görüldüğü gibi, iyi evliliklerde evliliğinin şimdikinden daha iyi olacağını düşünen denekler %42 oranında iken, şimdikinden daha kötü olacağını düşünenler %2.7 oranındadır. Diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablo tersine dönmekte, evliliğinin şimdikinden daha iyi olacağını düşünen denekler %5.4 oranında iken, evliliğinin daha kötü olacağını düşünenler %43.2 oranındadır. Ayrıca, evliliğinde önemli bir değişiklik olacağını

sanmadığını belirten denekler iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen aynı düzeydedir (sırasıyla %55.3 ve %51.4).

Tablo-75'te görülen frekans dağılımına uygulanan ki-kare testi (χ^2) sonucunda deneklerin iyi ve kötü evliliklere dağılımının, evliliklerinin geleceği hakkındaki düşüncelerine bağımlı olduğu bulunmuştur (χ^2 : 140.036, s.d.: 2, $p < .00001$).

BÖLÜM IV.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ:

Bu bölümde, bir önceki bölümde evlilikle ilgili 17 alanda sunulmuş olan bulgular, aynı sırada ele alınarak tartışılmıştır.

Ancak, araştırmanın genel amacı dışında, her anket sorusu, cinsiyet, gelir, eğitim ve yaş değişkenleri açısından incelenmiş, ancak 370 tablodan oluşan bu çalışma, araştırmanın amaç ve kapsamını aştığı için Bulgular bölümünde verilmemiştir. Bununla birlikte, konuya açıklık getirerek, ileride yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülen bu bulguların bazıları Ek-2'de sunulurken, Tartışma bölümünde ele alınmıştır. Dolayısıyla, bu bölümde, öncelikle iyi ve kötü evliliklerin özelliklerine ilişkin bulgular üzerinde durulmuş ardından, konuya açıklık getireceği düşünülen demografik değişkenlerle ilişkili bazı bulgular ele alınarak tartışılmıştır.

IV. 1. AİLE ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada ailelerle ilgili bulgular arasında ilk dikkati çeken, hem denekle eşinin ailesi, hem de eş ile denegin ailesi arasındaki geçimsizliğin kötü evliliklerde, iyi evliliklerden dört kat daha fazla olmasıdır (Tablo-2 ve Tablo-3). Muhtemelen, bu geçimsizliğe bağlı olarak, aileler yüzünden, eşlerin arasında "sürekli" veya "sık sık" sorun çıkmasına kötü evliliklerde, iyi evliliklere oranla yine dört kat daha fazla rastlanmaktadır (Tablo-4).

Demografik değişkenlerle ilgili çalışmada, aileler yüzünden, eşler arasında çıkan sorunların deneklerin yaşına bağımlı olduğu ve ilerleyen yaşla birlikte ailelerden dolayı yaşanan sorunların dört kat azaldığı görülmektedir (Ek-2, Tablo-76). Konuyla ilgili yurtdışında yapılan araştırmalarda da, eşin ailesiyle

ilgili sorunlara evliliğin ilk yıllarında daha sık rastlandığı ve evlilik yaşı ilerledikçe eşlerin aileleriyle ilgili sorunların azaldığı bulunmuştur (33).

Konuyla ilgili bir başka ilginç bulgu, aileler yüzünden eşler arasında yaşanan sorunların çiftin gelir düzeyine bağımlı olduğudur. Aylık geliri on milyonunu altında olan deneklerin sadece dörtte biri aileler yüzünden eşiyile hiç sorun yaşamadıklarını belirtirken, aylık geliri 25 milyonun üzerindeki deneklerde bu oran iki kat artmaktadır (Ek-2, Tablo-77). Düşük gelirli çiftlerin, aileleri yüzünden daha fazla sorun yaşamaları, yüksek gelirli ailelere göre genellikle daha geleneksel olmalarından kaynaklanmış olabilir. Kağıtçıbaşı'nın da (1990) vurguladığı gibi, geleneksellik, aile üyelerini birbirlerine daha "bağlı ve bağımlı" kılmaktadır (31). Aile üyelerinin birbirlerine daha "bağlı ve bağımlı" olması ise ilişkilerde sorun çıkma olasılığını arttıracaktır. Nitekim, Özüğurlu (1990) da, çalışmasında, ülkemizde, aileye bağımlılığın özellikle erkeklerde daha fazla gündeme geldiğini ve bunun yol açtığı sorunların daha yaygın olduğunu ileri sürmüştür (41).

Yurt dışında, eşin ailesiyle geçiminin cinsiyet açısından incelendiği bazı çalışmalarda, kadınların eşin ailesiyle erkeklerden daha fazla sorun yaşadığı bulunmuştur (33). Bu araştırmada da, eşinin ailesiyle geçinemediğini belirten kadınların yüzdesinin erkeklerden daha fazla olduğu ancak aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı bulunmuştur (Ek-2, Tablo-78).

Aile alanında deneklerin evlilikleri ayrıca, anne-babalarının evliliği ışığında da incelenmiştir. Genel anlamda, anne-babanın çocuklar üzerindeki şekillendirici ve belirleyici rolleri, evlilik ve boşanma konuları çerçevesinde irdelendiğinde, deneğin (çocuğun) evliliğini nasıl değerlendirdiğinin anne-babasının evliliğini nasıl değerlendirdiğinden bağımsız olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo-5) Oysa, yurtdışında yapılan çalışmalarda, kişinin anne-babasının evlilik kalitesi ile kendi evlilik kalitesi arasında olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur (35).

Aynı şekilde, araştırmadan elde edilen bulgular deneğin evliliğini nasıl değerlendirdiğinin, anne-babanın ve/veya kardeşlerinin boşanma yaşayıp yaşamadıklarından bağımsız olduğunu göstermektedir (Tablo-6). Ancak,

konuyla ilgili yurt dışında yapılmış araştırmalarda yine farklı sonuçlar elde edilmiş, anne-babası boşanmış kişilerin kendi evliliklerine bağlılıklarının zayıf olduğu için boşanma eğiliminde oldukları ileri sürülmüştür (21).

Özetlenecek olursa, bu araştırmadan elde edilen bulgular, ailenin şekillendirici ve belirleyici rollerinin evlilik konusunda yurt dışında yapılmış çeşitli çalışmalarda ileri sürüldüğü gibi etkin olmadığını ortaya koymaktadır. Yurtdışındaki çalışmalarda elde edilen bulgularla bu araştırmadan elde edilen bulgular arasındaki farklılığın, yurtdışındaki çalışmaların günümüzden 20 ila 30 yıl önce yapılmış olmasından ve Kağıtçıbaşı'nın (1990) da vurguladığı gibi konunun kültürel farklılığa açık olmasından kaynaklanmış olduğu düşünülebilir (31).

Bu araştırmadan aile alanında elde edilen bulgular, ailelerle ilişkilerin evlilikte önemli bir rol oynadığına işaret etmekte; özellikle kötü evliliklerde ailelerle geçimsizliğin daha sık gündeme geldiğini ve eşler arasında daha sık sorunlara yol açtığını ortaya koymaktadır. Konuyla ilgili demografik bulgular, eşlerin aileleriyle ilgili sorunların özellikle gelir düzeyi düşük ve/veya genç evlilerde daha çok ortaya çıktığını göstermektedir. Ayrıca, araştırmadan elde edilen bulgular, yurtdışında yapılmış çalışmalardan farklı olarak, anne-babanın evlilik kalitesi veya boşanma yaşamasının deneğin evliliği üzerinde şekillendirici ve belirleyici bir rol oynamadığını göstermektedir.

IV. 2. BASKINLIK ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Baskınlık alanında sunulan ilk bulgular, önemli kararların kimin tarafından alındığı ve evde kimin sözünün geçtiği ile ilgilidir. Kötü evliliklerde, önemli kararların daha çok denek veya eşi tarafından "tek taraflı" alındığı görülürken, iyi evlilikleri olan deneklerin birçoğu önemli kararları eşleri ile birlikte almaktadır. Diğer bir deyişle, kötü evliliklerin yaklaşık dörtte üçünde önemli kararların alınmasında bir tarafın diğer taraf üzerindeki baskınlığı söz konusu iken, iyi evliliklerin yaklaşık dörtte üçünde böyle bir baskınlık görülmemektedir (Tablo-8). Demografik değişkenlerle ilgili bulgular, önemli kararların kimin tarafından alındığının eğitimle ilişkili olduğunu ve eğitim

düzeyinin artmasıyla birlikte eşlerin önemli kararları tek başlarına almak yerine birlikte alma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır (Ek-2, Tablo-79).

Evlilikte önemli kararları kimin aldığı ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalardan elde edilen bulgularla, bu araştırmadan elde edilen bulgular paralellik göstermektedir. Mirowsky (1985) yaptığı araştırmada, önemli kararları eşle birlikte almak ile evlilik değerlendirmesi arasında olumlu bir ilişki olduğunu; Rank (1982) ise, eğitim düzeyi yükseldikçe, evlilikte tek taraflı baskınlığın azaldığını göstermiştir. (16)

Önemli kararların kimin tarafından alındığı konusunda olduğu gibi, evde kimin sözünün geçtiği konusunda da, kötü evliliklerde daha çok eşlerden birinin sözünün geçtiği görülürken, iyi evliliklerin çoğunda her iki eşin de sözünün geçtiği görülmektedir. (Tablo-9) Diğer bir deyişle, kötü evliliklerde, önemli kararların alınmasında olduğu gibi, bu konuda da eşlerden birinin diğeri üzerindeki baskınlığı söz konusudur.

Demografik değişkenlerle ilgili bulgular, evde kimi sözünün geçtiğinin eğitimle ilişkili olduğunu ve eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte evde eşlerden sadece birinin sözünün geçmesinden çok, her ikisinin sözünün de geçtiğini ortaya koymaktadır (Ek-2, Tablo-80).

Demografik değişkenlerle ilgili olarak elde edilen bir başka ilginç bulgu, önemli kararların kimin tarafından alındığı ve evde kimin sözünün geçtiğinin deneğin cinsiyetine bağımlı olduğudur. Önemli kararların tek taraflı alındığı veya evde tek bir tarafın sözünün geçtiği durumlarda, önemli kararları alanın daha çok kadınlar. sözü geçen ise daha çok erkekler olduğu dikkat çekmektedir (Ek-2, Tablo-81 ve Tablo-82). Clayton, kadınların geleneksel rollerinin, erkekte daha fazla karar almalarını gerektirdiğini ileri sürmüştür (13). Ülkemizde de, çoğunlukla yemek, temizlik, çocukların bakımı ve eğitimi, ev eşyalarının seçimi gibi birçok konuda sorumluluk erkek tarafından kadına bırakılmakta; erkekler ise çalışarak gerekli paranın sağlanmasını üstlenmektedir. Bu çerçevede, kadının erkeğe nazaran daha çok "karar veren" konumunda oluşu, birçok konuda tek başına sorumluluk yüklenme durumunda kalmasından kaynaklanmış olabilir. Diğer yandan, evde tek bir

eşin sözünün geçtiği durumlarda, erkeklerin kadınlara nazaran daha ön plana çıktığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, evde kimin sözünün geçeceği söz konusu olduğunda, birçok alanda sorumluluğu kadına bırakan erkek ön plana çıkmakta ve geleneksel ailelerin önemli özelliklerinden biri olan "erkek egemenliği" gündeme gelmektedir.

Baskınlık alanında eşin deneye baskı yaptığı konular da incelenmiştir. Araştırmada incelenen on baskı alanının sekizinde, deneklerin evliliğini iyi veya kötü olarak değerlendirilmesinin eş tarafından yapılan baskıya bağımlı olduğu bulunmuştur (Tablo-10). Anlamlı ilişkinin bulunmadığı din ve çocukların yetiştirilmesi konuları dışındaki sekiz baskı alanında, baskıya maruz kaldığını belirten deneklerin yüzdesi, kötü evliliklerde iyi evliliklerden %6 ile %36 arasında değişen oranlarda daha yüksektir. Eş tarafından baskıya maruz kalan deneklerin yüzdeleri açısından iyi ve kötü evlilikler arasındaki en yüksek fark sırasıyla arkadaşlar, para ve ailelerle ilişkiler konularında; en az fark ise iş ve giyim-kuşam konularında ortaya çıkmaktadır.

Baskıyla ilgili bir diğer bulguya göre, iyi evliliklerde eşin en çok baskı yaptığı konular sırasıyla gezmek, çocukların yetiştirilmesi ve para konularında ortaya çıkarken, kötü evliliklerdeki denekler eşlerinin en fazla para, arkadaşlarla ilişkiler ve ailelerle ilişkiler konularında baskı yaptıklarına işaret etmektedir.

Demografik değişkenler açısından incelendiğinde, ele alınan on baskı alanının üçünde denegin maruz kaldığı baskının cinsiyete bağımlı olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler, erkeklerin evin temizliği ve düzeni ile ailelerle ilişkiler konusunda kadınlardan daha fazla oranda baskıya maruz kaldığını; cinsellik konusunda ise daha çok kadınların baskı yaşadığını ortaya koymaktadır (Ek-2, Tablo-83). Evin temizliği ve düzeni konusunda sorumluluk ve yükün daha çok kadınların üzerinde olduğu göz önüne alınacak olursa, kadınların bu durumdan şikayetçi olarak, yükün bir bölümünü alması için erkeğe baskı yapacağı düşünülebilir. Ülkemizde ailelerle ilişkiler konusunda herhangi bir araştırmaya rastanmamışsa da, yurt dışındaki bazı çalışmalarda aile ilişkilerini düzenleyen daha çok kadın olduğu gösterilmiştir (33). Bu durumda, yine kadının erkek üzerinde daha

fazla baskısı olacağı ileri sürülebilir. Diğer yandan, cinsellik konusunda baskıya maruz kalanın daha fazla kadınlar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu, kadının, cinsellik konusunda karşılamak istemediği bazı taleplerle karşı karşıya kaldığını düşündürmekteyse de, konuyla ilgili açıklayıcı bilgilerin olmaması daha detaylı bir yoruma olanak tanımamaktadır.

Genel olarak değerlendirilecek olursa, baskınlık alanında elde edilen bulgular, kötü evliliklerde evde daha çok eşlerden birinin sözünün geçtiğini, önemli kararların yine tek taraflı alındığını ortaya koyarken; iyi evliliklerde eşlerin birbirleri üzerinde baskınlık kurmadan birlikte hareket ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, çeşitli konularda eş tarafından yapılan baskılar incelendiğinde, kötü evlilikleri olan deneklerin daha fazla baskıya maruz kaldıkları görülmektedir. Özetlenecek olursa, iyi evliliklerde eşler arasında daha çok eşitlik görülürken, kötü evliliklerde baskı ve baskınlığın ön plana çıktığı söylenebilir.

IV. 3. BENZERLİK ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmada, benzerlik alanında eşlerin kişiliklerinin ve ailelerinin birbirlerine benzerliğinin evlilik değerlendirmesine bağımlı olup olmadığı incelenmiştir.

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, eşlerin kişilik özelliklerinin birbirine benzerliği ile ilgili olarak Coombs (1976), kişilik özellikleri birbirine benzeyen çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduğunu savunurken, Reik (1957) kişilik özellikleri birbirine benzemeyen ancak birbirini tamamlayan çiftlerin daha mutlu olduklarını savunmuştur (Bakınız: 1. 37).

Konuyla ilgili olarak, kötü evliliklerdeki deneklerin yarısından fazlası eşiyile kişiliklerinin hiç benzemediğini; iyi evliliklerdeki deneklerin ise yarısından fazlası eşiyile kişiliklerinin benzediğini belirtmişlerdir (Tablo-11). Bu bulgu, benzerlikle ilgili yukarıda sözü edilen görüşlerden ilki olan kişilik özellikleri birbirine benzeyen çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduğu görüşünü desteklemektedir.

Diğer yandan, bu araştırmada eşlerin ailelerinin birbirine benzerliği ile ilgili olarak elde edilen bulgu, eşlerin kişiliklerinin benzerliğine ilişkin bulguyla aynı doğrultudadır. Ailelerinin birbirine hiç benzemediğini belirten deneklerin kötü evliliklerdeki yüzdesi, iyi evliliklerden yaklaşık iki kat fazla olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-12).

Bu araştırmada benzerlikle ilgili olarak elde edilen bulgular, benzer kişilik özelliklerine sahip eşlerin daha mutlu oldukları görüşünü desteklemekte; aynı şekilde aileleri birbirine benzeyen çiftlerin çoğunlukla evliliklerini iyi olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır.

IV. 4. BOŞ ZAMAN ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada, çiftin boş zamanlarının ne kadarını birlikte geçirdikleri ile evlilik değerlendirmesi arasındaki ilişki incelenmiş ve deneğin boş zamanlarını hangi sıklıkta eşiyile birlikte geçirdiğinin evliliğini iyi veya kötü olarak değerlendirmesine bağımlı olduğu bulunmuştur. İyi evliliklerdeki deneklerin yarısından fazlası boş zamanlarını "çoğu zaman" eşleriyle birlikte geçirirken, kötü evliliklerdeki deneklerin yarısı boş zamanlarını eşleriyle "ara sıra" birlikte geçirmektedirler (Tablo-13). Evli çiftlerin boş zaman etkinliklerine ilişkin araştırmasında Orthner (1975), boş zamanları eşle birlikte geçirmek ile evlilik tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğunu bulmuş, ancak bu olumlu ilişkinin sadece eşlerin boş zamanlarını sürekli birlikte geçirdiğinde geçerli olduğunu saptamıştır (27. Bakınız: 33). Bu araştırmadan elde edilen bulgular da, Orthner'ın araştırmasından elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Demografik değişkenlerle ilgili çalışmada, boş zamanları eşle birlikte geçirmenin eğitime bağlı olduğu; yüksek eğitim düzeyindeki deneklerin düşük eğitim düzeyindeki deneklere oranla boş zamanlarını daha fazla eşleriyle birlikte geçirdikleri bulunmuştur (Ek-2, Tablo-84). Ülkemizde, alt eğitim düzeyindeki çiftlerin daha geleneksel oldukları düşünülecek olursa, erkeklerin genellikle boş zamanlarını eşlerinden ayrı geçirdikleri, üst eğitim

düzeydeki çiftlerin ise ortak ilgilerinden dolayı boş zamanlarını birlikte geçirdikleri ileri sürülebilir.

Özetlenecek olursa, boş zaman alanına ilişkin bulgular, iyi evliliklerdeki deneklerin boş zamanlarını birlikte geçirdiklerini, kötü evliliklerdeki deneklerin ise boş zamanlarını eşleriyle birlikte geçirmek yerine ayrı geçirdiklerini göstermektedir. Ayrıca, alt eğitim düzeyindeki çiftlerin boş zamanlarını, üst eğitim düzeyindeki çiftlerden daha az birlikte geçirdikleri, bu araştırmada elde edilen diğer bir bulgudur.

IV. 5. BOŞANMA DÜŞÜNCELERİ ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Boşanma alanında, denek ve eşinin gerek evlilik sürecinde, gerekse son zamanlardaki boşanma düşünceleri incelenmiştir. Konuyla ilgili olarak öncelikle, deneklerin evlilikleri boyunca boşanmayı ciddi olarak düşündükleri bir dönemin olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, iyi evliliklerdeki deneklerin sadece üçte biri (%33.8), kötü evliliklerdeki deneklerin ise neredeyse tamamı (%93.2) en az bir kez böyle bir dönem yaşadıklarını belirtmişlerdir (Tablo-14). Konuya eşin denekten boşanmayı isteyip istemediğine göre bakıldığında, iyi evliliklerdeki deneklerin %24.2'si, kötü evliliklerdeki deneklerin ise %67.1'i evlilikleri boyunca eşinin kendisinden bir veya birkaç kez boşanmak istediğini belirtmişlerdir (Tablo-15).

Deneğin son zamanlardaki boşanma düşünceleri ile ilgili bulgular ele alındığında da, iyi evliliklerdeki deneklerin neredeyse tamamının eşinden boşanmayı hiç düşünmediği, kötü evliliklerde ise bu oranın %13.5'e düştüğü görülmektedir (Tablo-16). Boşanma düşünceleri ile ilgili olarak deneklerin demografik özellikleri incelendiğinde, boşanma düşüncelerinin yaş ve gelire bağımlı olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde, 31-39 yaş grubundaki deneklerin dörtte üçünün boşanmayı düşünmedikleri, 30 yaşının altındaki ve 40 yaşın üzerindeki deneklerin ise yarısının boşanmayı düşünmedikleri görülmektedir (Ek-2, Tablo-85). Bu bulgu, boşanma düşüncelerinin evliliğin ilk yıllarında ve ileri yıllarında yoğunlaştığına işaret

etmektedir. Yurt dışında yapılan araştırmalar, evlilikteki uyumsuzlukların evliliğın ilk yıllarında ortaya çıktığını ve boşanmaların da sıklıkla evliliğın ilk 3 yılında gerçekteştğini göstermiştir (38). 40 yaşından sonra boşanma düşüncelerinin yoğunlaşması ise, orta yaş krizindeki kişilerin evliliğında değıştiremeyeceğı şeyleri farkederek evliliğı ile ilgili düş kırıklıkları yaşaması ile açıklanabilir (20).

Konuya, gelir değışkeni açısından bakılacak olursa, gelir düzeyi arttıkça, boşanma düşüncelerinde de belirgin bir artış ortaya çıktığı görülmektedir (Ek-2, Tablo-86). On milyonun altında geliri olan deneklerin yaklaşık dörtte üçü boşanmayı "hiç" düşünmediğini belirtirken, 25 milyonun üzerinde geliri olan deneklerde bu oran dörtte bire düşmektedir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda da, gelir düzeyi ile birlikte boşanma düşüncelerinin arttığı sonucu elde edilmiştir (25). Boşanma düşüncelerinin gelir düzeyine bağımlı olmasıyla ilgili bulgu, Levinger'in kuramı çerçevesinde tartışılacak olursa, toplumumuzda, ekonomik sorunların ayrılmayı engelleyen önemli bir güç kaynağı olduğu ileri sürülebilir.

Özetlenecek olursa, kötü evliliklerdeki deneklerin, gerek evlilik süreci boyunca, gerek evliliklerinin son zamanlarında iyi evliliklerdeki deneklerden daha sık boşanma düşünceleri içinde oldukları görülmektedir. Demografik değışkenler açısından değıerlendirilecek olursa, yurtdışında elde edilen bulgularla paralel olarak, boşanma düşünceleri genç yaştaki ve üst gelir düzeyindeki deneklerde daha çok görülmektedir.

IV. 6. CİNSELLİK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada, cinsellik alanında, deneklerin cinsel hayatlarından ne kadar memnun oldukları, cinsellik konusunda eşleri ile ne kadar anlaştıkları ve cinsellik hakkında eşleri ile rahat konuşup konuşamadıkları incelenmiş, iyi ve kötü evliliklerde çeşitli cinsel sorunların yaşanıp yaşanmadığı belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, kötü evliliklerde cinsellik alanında memnuniyetsizlik, anlaşmazlık, iletişimsizlik ve cinsel sorunlar gibi çeşitli olumsuzlukların ön plana çıktığını göstermektedir. İyi evliliğı olan deneklerin

hemen hemen tamamı cinsel hayatından memnun olduğunu ve eşyle cinsellik konusunda anlaştığını belirtirken, evliliğinin kötü olduğunu ifade eden deneklerin yaklaşık olarak yarısının cinsel hayatından memnun olmadığı ve cinsellik konusunda eşyle anlaşamadığı görülmektedir (Tablo-17 ve Tablo-18).

Araştırmadan elde edilen verilere göre, cinsellik konusundaki iletişimde de, kötü evliliklerin iyi evliliklere göre sorunlu olduğu ortaya çıkmaktadır. İyi evlilikleri olan deneklerin yaklaşık dörtte üçü, cinsellik konusunda eşleriyle rahat konuşabildiklerini belirtirken, bu oran kötü evliliklerde yaklaşık üçte bire düşmektedir (Tablo-20). Diğer bir deyişle, daha önce kötü evliliklerde duygu, düşünce, sevgi gibi çeşitli konularda ortaya çıkan iletişim sorunları, cinsellik konusunda da ortaya çıkmaktadır. Yurt dışında yapılan çalışmalar da, eşyle cinsellik konusunda konuşmanın özellikle kadınların evlilik tatmininin belirleyicilerden biri olduğunu göstermiştir (51).

Cinselliğin, evliliğin önemli boyutlarından biri olduğu göz önüne alınacak olursa, bu konuda yaşanan sorunların evlilik üzerinde önemli bir etkisinin olacağı düşünülebilir. Araştırmadan elde edilen, iyi ve kötü evliliklerde yaşanan cinsel sorunlara ilişkin bulgular, kötü evliliklerin iyi evliliklere göre daha sorunlu olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada ele alınan yedi cinsel sorunun tamamında sorunun, kötü evliliklerde daha sık ortaya çıktığı görülmüş, yapılan istatistiksel analizler sonucunda bu yedi sorunun beşinde, evliliğin iyi veya kötü olarak değerlendirilmesinin yaşanan cinsel soruna bağımlı olduğu bulunmuştur (Tablo-19).

İstatiksel olarak anlamlı sonuçların bulunmadığı iki sorun da cinsel ilişkinin sıklığı ile ilgilidir (eşin denekten daha sık veya daha az cinsel ilişki istemesi). Her iki sorun da yüzde olarak kötü evliliklerde daha sık görülmekle birlikte, iyi evliliklerle aradaki farkın az olması, elde edilen sonucu istatistiksel olarak anlamsız kılmaktadır. Diğer bir deyişle, eşler arasında cinsel ilişki isteme sıklığı ile ilgili uyumsuzluk, hem iyi hem de kötü evliliklerde benzer (%16.8 ile %24.3 arasında değişen) düzeylerde ortaya çıkmaktadır.

Cinsel ilişki isteme sıklığına ilişkin sorunlar demografik değişkenler açısından incelendiğinde, cinsel ilişki isteme sıklığı ile ilgili sorunların cinsiyet

değişkenine bağımlı olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili veriler, eşin daha az cinsel ilişki istemesinin daha çok erkekler tarafından, eşin daha çok cinsel ilişki istemesinin ise daha çok kadınlar tarafından sorun olarak ortaya konulduğunu göstermektedir (Ek-2, Tablo-87 ve Tablo-88). Diğer bir deyişle, eşin daha az cinsel ilişki istemesi erkeklerin, eşin daha fazla cinsel ilişki istemesi ise kadınların şikayetçi oldukları bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu, yurt dışında yapılan çalışmalarda elde edilen erkeklerin kadınlardan daha sık cinsel ilişki istediğine ilişkin bulgularla tutarlılık göstermektedir (16, 44).

İstatiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilen diğer beş cinsel sorunda, iyi ve kötü evliliklere ait yüzdeler arasında en fazla farklılaşma sırasıyla, eşin cinsel açıdan çekici gelmemesi, eşin cinsellikte bencil davranması, cinsel tatminsizlik, cinsel yaşamın monotonlaşması ve eşin deneğin bazı cinsel isteklerini yapmaması konusunda ortaya çıkmaktadır.

İyi evliliklerde en sık görülen sorunlar, eşin daha az veya daha fazla cinsel ilişki istemesi ya da cinsel yaşamın monotonluğu gibi göreceli olarak daha yüzeysel ve daha kolay çözümlenebileceği düşünülen sorunlar iken, kötü evliliklerde en sık rastlanan sorunlar, cinsel tatminsizlik, eşin bencilliği gibi çok daha temel sorunlar olduğu görülmektedir. Eşin cinsel açıdan çekici gelmemesi gibi temel ve bağlayıcı bir sorun, iyi evliliklerde %1.3 ile en az görülen sorun iken, kötü evliliklerde bu oran %23'e yükselmektedir.

Cinsellik alanına ilişkin bulgular arasında üzerinde durulması gereken bir diğer bulgu, tüm cinsel sorunlar çerçevesinde deneğin herhangi bir cinsel sorununun olup olmaması ile ilgilidir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, evliliği kötü olan deneklerin yaklaşık dörtte üçü cinsel sorun yaşadığını belirtirken, dörtte biri hiçbir cinsel sorunu olmadığını ifade etmektedir. Diğer yandan, evliliğinin iyi olduğunu belirten deneklerin yaklaşık olarak yarısının cinsel sorunu olduğu görülmektedir. İyi evliliği olan deneklerin hemen hemen yarısının cinsel sorunu olması, cinsel sorunların iyi evliliklerde bile oldukça yaygın olduğunu akla getirmektedir. Ancak, iyi evliliklerdeki deneklerin yarısının cinsel sorunları olmasına karşın evliliklerini "iyi" olarak değerlendirmesi, bu sorunların evliliğin genel değerlendirmesi içerisinde (iyi evliliklerdeki cinsel sorunların yukarıda vurgulandığı gibi göreceli olarak

daha kolay çözümlenebilecek ve daha yüzeysel sorunlar olmasından dolayı) kritik bir rol oynamadığını düşündürmektedir.

Özetlenecek olursa, cinsellik alanıyla ilgili olarak elde edilen bulgular, yine tutarlı bir şekilde kötü evliliklerde cinselliğin aksadığına ve çeşitli cinsel sorunların daha sık gündeme geldiğine işaret etmektedir.

IV. 7. ÇOCUK ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Çocuk alanıyla ilgili olarak araştırmadan elde edilen ilk bulgu, kişinin evlilik değerlendirmesinin çocuğunun olup olmadığından bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır. Giriş bölümünde de açıklandığı gibi, çiftin çocuğunun olup olmamasının evliliğe etkisi konusunda iki farklı görüş ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden birisi, çocuklu çiftlerin evlilik kalitesinin çocuksuz çiftlerden daha yüksek olduğunu; diğer görüş ise, çocuksuz çiftlerin evlilik kalitesinin, çocuklu çiftlerden daha yüksek olduğunu savunmaktadır. Araştırmadan elde edilen konuyla ilgili bulgu, bu görüşlerden her ikisini de desteklememekte, evlilik değerlendirmesinin çiftin çocuğunun olup olmamasından bağımsız olduğunu göstermektedir (Tablo-21). Diğer bir deyişle, kişinin evliliğini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, çocuk sahibi olmasıyla ilişkili gözükmemektedir.

Bununla birlikte, çocuğun olmasının evliliği nasıl etkilediği ile ilgili bulgular değerlendirildiğinde, çocuğun evliliğini kötü yönde etkilediğini belirten deneklerin kötü evliliklerde, iyi evliliklerden yaklaşık %25 oranında daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo-25). Evlilik değerlendirmesinin çiftin çocuk sahibi olup olmamasıyla ilişkisiz olduğu gözönüne alınacak olursa, çocuğun olmasından kötü etkilenen evlilikler için çocuk, önceden varolan sorunlarına eklenen yeni bir çatışma kaynağı oluşturmaktadır. İyi evliliklerde ise, çocuğun, çiftin önceden iyi olan evliliğini etkilemediği veya daha da iyileştirdiği düşünülmektedir. Diğer bir deyişle, araştırmadan elde edilen bulgular, çocuğun evliliği nasıl etkilediğinin, çocuktan önce evliliğin iyi veya kötü olmasına bağlı olduğu şeklinde açıklanabilir.

Çocuk alanında incelenen diğer bir konu, iyi ve kötü evliliklerdeki deneklerin eşini nasıl bir anne/baba olarak değerlendirdiğine ilişkindir. İyi evliliklerdeki deneklerin tamamı eşini iyi bir anne/baba olarak değerlendirirken, kötü evliliklerdeki deneklerin %20'sinin eşini kötü bir anne/baba olarak değerlendirmeleri çarpıcı bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, bazı hücrelere düşen denek sayısının yetersiz oluşundan dolayı konuyla ilgili istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Deneğin evliliğini iyi veya kötü olarak değerlendirmesinin, eşin çocuklarla ne kadar ilgilendiğine bağımlı olduğu araştırmadan elde edilen diğer bir bulgudur (Tablo-22). Kötü evliliklerdeki deneklerin çoğunluğu eşinin çocuklarla "az" ilgilendiğini veya "hiç" ilgilenmediğini belirtirken, iyi evliliklerdeki deneklerin çoğunluğu eşinin çocuklarla çok ilgilendiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, demografik değişkenler açısından incelendiğinde, eşin çocuklarla ilgilenmesinin cinsiyete bağımlı olduğu görülmüştür (Ek-2, Tablo-89). Hem kadınlar, hem de erkekler çocuklarla daha fazla kadınların ilgilendiğini belirtmektedirler. Bu da hem iyi hem kötü evliliklerde geleneksel kadın rolü çerçevesinde kadınların, çocuklarla daha fazla ilgilendiğini göstermektedir.

Eşin çocuklarla ilgili ne kadar sorumluluk aldığına ilişkin bulgular, eşin çocuklarla ilgilenmesine ilişkin bulgularla benzerlik göstermektedir. Ancak, eşinin çocuklarla ilgili sorumluluk almadığını belirten deneklerin oranı hem iyi hem de kötü evliliklerde artmakta; kötü evliliklerdeki deneklerin %56.1'i, iyi evliliklerdeki deneklerin %10.7'si eşinin çocuklarla ilgili sorumluluk almadığını belirtmektedir (Tablo-26). Demografik değişkenler açısından incelendiğinde de eşin çocuklarla ilgilenmesine benzer sonuçlarla karşılaşmakta, çocuklarla ilgili sorumluluğu daha çok kadınların aldığı ortaya çıkmaktadır (Ek-2, Tablo-90).

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu, kişinin evlilik değerlendirmesinin eşlerin arasında çocuklar yüzünden ne sıklıkta sorun çıktığına bağımlı olduğudur. Bu konuda da kötü evliliklerin iyi evliliklerden daha fazla sorun yaşadığı görülmekle birlikte, kötü evliliklerdeki deneklerin sadece dörtte birinin çocuklarla ilgili sürekli veya sık sık sorun yaşadığı saptanmıştır (Tablo-23). Bu bulgu, çocukların kötü evliliklerde bile diğer alanlardaki kadar

fazla bir soruna yol açmadığına işaret etmektedir. Bu bulgu, Hoffman ve Manis'in savunduğu çocuğun evliliği tehdit edici bir etkisi olmadığı görüşünü desteklemektedir (4).

Bu araştırmada çocuk alanında elde edilen bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa, yurt dışında yapılan çalışmaların aksine, çocuğun varlığının veya yokluğunun deneklerin evlilik değerlendirmesinde bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır. Ancak, çocuklarla ilgili konularda, kötü evliliklerin iyi evliliklerden daha fazla sorun yaşadığı görülmüş, çocuğun olmasının kötü evlilikleri olumsuz yönde etkilemesi, evliliğin çocuktan önce de kötü olmasıyla açıklanmıştır. Demografik bulgular ise, çocuklarla ilgili konuların genellikle kadınların üstlendiğini ortaya koymaktadır.

IV. 8. DUYGU ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu alanda, eşlerin birbirlerine duydukları sevgi, deneğin eşine duyduğu güven ve yakınlık duyguları ile deneğin evlendiği için pişmanlık duyup duymadığı incelenmiştir.

Eşlerin birbirlerini ne kadar sevdiklerine ilişkin bulgular ele alındığında, kötü evliliklerdeki deneklerin yarısının eşlerini sevmediği, %17'sinin de eşlerinin kendisini sevmediklerini düşündükleri görülmüştür (Tablo-28 ve Tablo-29). İyi evliliklerde ise, sadece bir kişinin eşini sevmediği görülürken, eşinin kendisini sevmediğini düşünen deneğe rastlanmamıştır. Bu bulgu da, kötü evliliklerde eşlerin birbirlerine sevgisinin azaldığına işaret etmekte ve evlilikte sevginin önemini vurgulamaktadır.

Duygu alanında ele alınan güven duygusuna ilişkin bulgular, deneğin eşine ne kadar güvendiğinin evlilik değerlendirmesine bağımlı olduğunu göstermektedir. Eşine "biraz güvendiğini" veya "hiç güvenmediğini" belirten deneklerin oranı, iyi evliliklerde sadece %2 düzeyinde iken kötü evliliklerdeki deneklerin yarısından fazlası eşine güvenmediğini belirtmektedir (Tablo-31). Güven duygusunun kötü evliliklerdeki deneklerde çarpıcı bir şekilde azalması, bu duygunun evlilikte sevgi kadar önemli bir duygu olduğu düşündürmektedir.

Güven duygusuyla ilgili demografik değişkenlere ilişkin bulgular, kadınların eşlerine daha az güven duyduklarını göstermektedir (Ek-2, Tablo-91).

Eşlerin birbirine yakınlık duygusunun da deneklerin evlilik değerlendirmesine bağımlı olduğu bu araştırmadan elde edilen diğer bir bulgudur. Bu konuyla ilgili olarak, kötü evliliklerde deneklerin yaklaşık dörtte üçü kendisini eşine uzak hissettiğini belirtirken, iyi evliliklerde bu oran sadece %3.4 olarak ortaya çıkmaktadır. Kötü evliliklerde güven ve sevgiden sonra eşler arasındaki yakınlık duygusundaki bu azalma, kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerine karşı hissettiği olumsuz duygulardaki artışın çarpıcı bir göstergesi olarak belirmektedir. Kötü evliliklerde eşlerin birbirlerine karşı sevgi ve güven gibi duygularının azalmasının, eşlerin birbirinden uzaklaşmasına neden olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca, demografik değişkenler açısından incelendiğinde, deneğin eşine yakınlık duygusunun yaşla birlikte azaldığını görülmektedir (Ek-2, Tablo-92). Bu bulgu, Trotter'ın, eşler arasındaki yakınlığın zamanla azaldığı görüşünü desteklemektedir (48).

Bu araştırmada elde edilen diğer bir bulgu, evlendiğinden dolayı deneğin duyduğu pişmanlığın kişinin evlilik değerlendirmesine bağımlı olduğudur. Kötü evliliklerdeki deneklerin yaklaşık yarısı evlendikleri için "sık sık" pişmanlık duyduklarını belirtirken, iyi evliliklerde bu oran sadece %1.3 olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-27). Bu bulgu, kötü evliliklerdeki deneklerin eşleri ile ilgili olumsuz duygularının evlilik kurumuna da yansıdığını düşündürmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, ki-kare (χ^2) değerleri açısından incelenecek olursa, en yüksek değerlerin duygu alanındaki maddelerde ortaya çıktığı görülmektedir. Deneğin eşine karşı hissettiği yakınlık duygusu, güven ve evlenmekten duyulan pişmanlığın, araştırmada yer alan tüm maddeler içinde en yüksek beş değer arasında olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, söz konusu duyguların iyi ve kötü evlilikleri ayırtetmede çok önemli olduğunu düşündürmektedir.

Bu araştırmada duygu alanında elde edilen bulgular genel olarak değerlendirilecek olursa, kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerine karşı sevgi, güven ve yakınlık duygularında çarpıcı bir azalma olduğu dikkat çekmektedir. Demografik değişkenler açısından değerlendirilecek olursa, deneğin kendisini eşine yakın hissetmesinin yaşın ilerlemesiyle birlikte azaldığını ve kadınların eşlerine daha az güvendiklerini ortaya koymaktadır.

IV. 9. EV İŞLERİ ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada ev işleri alanına ilişkin olarak elde edilen bulgular, deneğin evlilik değerlendirmesi ile ev işlerinin paylaşımına ilişkin konuların birbirine bağımlı olduğunu göstermektedir.

Ev işleriyle ilgili olarak elde edilen ilk bulgu, ev işlerini kimin üstlendiğine ilişkindir. Hem iyi ve hem kötü evliliklerde ev işlerini eşiyle birlikte üstlendiğini belirten deneklerin yaklaşık %20 oranında kalması, ev işlerinin çoğunlukla eşlerden sadece birinin üzerinde olduğuna işaret etmektedir (Tablo-33).

Demografik değişkenler açısından incelendiğinde, erkeklerin yaklaşık üçte biri ev işlerini hem kendilerinin hem eşlerinin üstlendiklerini belirtirken, bu oran kadınlarda %14.7'ye düşmektedir (Ek-2, Tablo-93). Dolayısıyla, erkekler ev işlerini eşleriyle paylaŐıklarını belirteseler de, kadınların büyük çoğunluğu ev işlerinin kendilerinin üstlendiğini belirtmekte, bir anlamda erkeğin ev iŐlerindeki yardımını yetersiz görmektedir.

Ev işlerinin paylaşımı ile ilgili bulgularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmekle birlikte, ev işlerinin paylaşımından memnun olmayan deneklerin iyi ve kötü evliliklerdeki oranlarında diğer alanlardaki gibi çarpıcı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmaktadır (Tablo-34). İyi ve kötü evlilikler arasındaki bu düşük farklılık, ev işlerinin paylaşımından memnun olmadığını belirten deneklerin oranının iyi evliliklerde de yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulgu, ev işlerinin hem iyi hem de kötü evliliklerde, cinsiyet rollerine bağlı olarak geleneksel şekilde paylaŐıldıęına işaret etmektedir.

Demografik değişkenlerle ilgili bulgular, ev işlerinin paylaşımından memnun olmanın cinsiyete bağımlı olduğunu göstermektedir (Ek-2. Tablo-94). Ev işlerinin çoğunlukla kadının üzerinde olduğu gözönünde tutulacak olursa, kadınların yarısından fazlasının, ev işlerinin paylaşımından memnun olmadığı, erkeklerin ise yaklaşık dörtte üçünün memnun olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu ışığında Giriş bölümünde, ev işleriyle ilgili olarak öne sürülen üç yaklaşımdan hangisinin ülkemizde geçerli olduğu ele alınacak olursa, ev işleri paylaşımında sosyal takas modelinin geçerli olduğunu göstermektedir. Bu model, ev işleri paylaşımında kişinin üzerine düşen pay azalıp eşine düşen pay arttıkça evlilik tatmininin arttığını savunmaktadır.

Eşin ev işlerinde ne kadar sorumluluk aldığı ile ilgili olarak elde edilen bulgular, kötü evliliklerde eşinin ev işlerinde "hiç" sorumluluk almadığını belirten deneklerin iyi evliliklerdeki deneklerden hemen hemen beş kat fazla olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo-32). Konuyla ilgili demografik değişkenler incelendiğinde, çocuklarla ilgili konularda olduğu gibi, ev işleriyle ilgili sorumlulukları da kadınların üstlendiği, hem kadın hem de erkek denekler tarafından belirtilmektedir (Ek-2, Tablo-95).

Özetlenecek olursa, kişinin evlilik değerlendirmesinin ev işlerinin paylaşımına bağımlı olduğu, ancak, ülkemizde ev işlerinin eşlerden birinin, çoğunlukla da kadının üzerinde olduğu görülmektedir. Ev işlerinin kendi üzerinde olduğu durumlarda deneklerin bu paylaşımdan memnun olmaması ülkemizde ev işlerinin paylaşımını sosyal takas modeli ile açıklanabileceğini düşündürmektedir.

IV. 10. EVLİLİK DIŞI İLİŐKI ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada, evlilik dışı ilişki alanında, denegin evliliğinde evlilik dışı ilişki sorunu olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kötü evliliklerdeki deneklerin %24.3'ünde, iyi evliliklerdeki deneklerin %2'sinde evlilik dışı ilişki olduğunu göstermektedir (Tablo-56). Diğer bir deyişle, kötü evliliklerdeki her 4 denekten birisi evlilik dışı ilişki sorununun olduğunu belirtmektedir. Evliliği

doğrudan tehdit eden bir olgu olarak değerlendirilebilecek evlilik dışı ilişkiye kötü evliliklerde bu kadar sık rastlanması, kötü evliliği olan deneklerin aradıklarını evliliklerinde bulamadıklarını düşündürmektedir.

IV. 11. GELİR ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu alanda, maddi sorunların evlilikte sorunlara yol açıp açmadığı ve eşlerin para harcama konusunda anlaşıp anlaşamadıkları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, maddi sorunları olduğunu belirten deneklerin oranında iyi ve kötü evliliklerde hemen hemen hiçbir farklılık olmadığını göstermektedir (Tablo-36). Oysa, kötü evliliklerde maddi sorunların evliliklerinde sorunlara yol açtığını belirten deneklerin oranı iyi evliliklerdeki deneklerden yaklaşık iki kat fazla olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-37). Diğer bir deyişle, maddi sorunlar kötü evlilikler için yeni bir çatışma kaynağı oluştururken, iyi evliliklerde maddi sorunlar ilişkinin dışında tutulmaktadır. Bu bulgu, çocuğun kötü evliliklerde sorunlara yol açarken, iyi evliliklerde sorunlara yol açmamasına ilişkin bulguyla paralellik göstermektedir. Genel olarak değerlendirilecek olursa, iyi ve kötü evliliklerde benzer oranlarda ortaya çıkan maddi sorunlar ve çocuk, kötü evliliklerde sorunlara yol açarken, iyi evliliklerde ilişkinin dışında tutularak sorunlara yol açmamaktadır.

Para harcama konusundaki bulgular incelendiğinde, kötü evliliklerde bu konuda anlaşamadıklarını belirten denekler, iyi evliliklerdeki deneklerden sekiz kat daha fazla olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-38).

Özetlenecek olursa, hem iyi hem de kötü evliliklerdeki deneklerin maddi sorunlarının olduğu, ancak kötü evliliklerde bu maddi sorunların evlilikte de sorunlara yol açtığı ortaya çıkmaktadır.

IV. 12. İLETİŞİM ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada, iletişim alanında, denekle eşinin duygu, düşünce ve dertlerini hangi sıklıkta paylaştıkları, birbirlerine karşı kırgınlıklarını hangi

sıklıkta ifade ettikleri incelenmiştir. Kırgınlıkların ifadesi dışında, iletişim alanında elde edilen bulguların tamamı, kötü evliliklerin büyük çoğunluğunda iletişimin ciddi şekilde aksadığını ortaya koymaktadır. Gerek denek, gerekse eşinin duygu, düşünce ve dertlerini birbirleriyle paylaşmaları ile ilgili bulgular incelendiğinde, iyi evliliklerde eşlerin birbirleriyle sözü edilen konuları "her zaman" veya "sık sık" paylaştıklarını belirten deneklerin %64-%78 oranında olduğu görülmektedir. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde, konuyla ilgili oranlar %10.9 ile %25 arasında değişmektedir (Tablo-39, 40, 41, 42).

Gelecekle ilgili düşüncelerin eşler arasında konuşulması konusunda da yukarıdakine benzer bir tablo ile karşılaşılmakta. İyi evliliklerin çoğunda eşler arasında iletişim ortaya çıkarken, kötü evliliklerde yine iletişimsizliğin belirginleştiği görülmektedir (Tablo-45).

Yukarıda da değinildiği gibi, iletişim konusunda iyi ve kötü evlilikler arasında farklılaşmadan çok benzerliğin ortaya çıktığı tek konu, deneklerin kırgınlıklarını eşlerine ifade etmeleriyle ilgilidir. Kötü evliliklerde diğer konularda aksayan iletişimin, kırgınlıkların ifadesinde aksamadığı ve iyi evliliklerin iletişim oranlarına yaklaştığı görülmektedir (Tablo-46). Kötü evliliklerde duygu, düşünce, dert ve sevginin eşler arasında "her zaman" veya "sık sık" paylaşılması, %10.9 ile %25 arasında değişirken, kırgınlıkların belli edilmesi konusunda bu oran %74.3'e yükselmektedir. Kırgınlıkların belli edilmesi ile ilgili kötü evliliklerdeki bu çarpıcı bulgunun, konunun içeriğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Dikkat edilecek olursa, iletişim alanında ele alınan konular arasında, kırgınlıkların iletişimi göreceli olarak olumsuz anlamların kolaylıkla yüklenebileceği bir konu olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, konu, sevgi, duygu, düşünce yerine kendisini kıran eşine kırgınlığın ifade edilmesi olduğunda, kötü evliliklerde diğer alanlarda görülmeyen yüksek oranda iletişim ortaya çıkmaktadır.

Demografik değişkenler açısından incelenecek olursa, erkeklerin dertlerini eşleriyle kadınlardan daha az paylaştıkları görülmektedir (Ek-2, Tablo-96). Konuyla ilgili olarak yurtdışında yapılan çalışmalarda da, hem mutlu hem de mutsuz evliliklerdeki kadınların genel olarak kocalarının kendileriyle yeteri kadar konuşmadıklarından yakındıkları bulunmuştur (42).

Bu araştırmada iletişim alanıyla ilgili olarak elde edilen bulgular özetlenecek olursa, kötü evliliklerde duygu, düşünce, sevgi ve dertlerin iletişimi ciddi Şekilde aksamakta, ancak olumsuz bir duygu olan kırgınlıkların iletişimi artmaktadır. Konuyla ilgili demografik bulgulara göre, kadınlar eşlerinin dertlerini kendilerine anlatmadıklarını belirtmektedirler.

IV. 13. İŞ ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu araştırmada, iş alanında eşin veya deneğin işinin/işsizliğinin evlilikte ne sıklıkta sorunlara yol aĉtıĐı ve eşin işi nedeniyle evliliği ihmal edip etmediği araştırılmıştır. Konuyla ilgili olarak araştırmadan elde edilen bulgular, kişinin evlilik değerlendirmesinin kendisinin ve eşinin çalışıp çalışmamasından bağımsız olduğunu (Tablo-47 ve Tablo-48), ancak kendisinin veya eşinin işinin/işsizliğin evlilikte sorunlara yol aĉma sıklığına bağımlı olduğunu göstermektedir. Kendi işinin veya işsizliğinin evlilikte sorunlara yol aĉtıĐını belirten deneklerin kötü evliliklerdeki oranı iyi evliliklerden yaklaşık dört kat fazladır (Tablo-49). Diğer yandan, eşinin işinin veya işsizliğinin evlilikte sorunlara yol aĉmasının kötü evliliklerdeki oranı, iyi evliliklerden beş kat fazla olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-50).

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, kişinin evlilik değerlendirmesinin eşin işine çok zaman ayırarak evliliğini ihmal etmesine bağımlı olduğudur. EŞinin evliliğini iş nedeniyle ihmal ettiğini belirten denekler kötü evliliklerde iyi evliliklerden yaklaşık dokuz kat daha fazladır (Tablo-51).

Özetlenecek olursa, araştırmada iş alanında elde edilen bulgulara göre, çalışıp çalıŐmamak evlilik değerlendirmesinde bir farklılık yaratmasa da, eşlerinin işi veya iŐsizliĐi diğer alanlarda olduğu gibi kötü evliliklerde sorunlara yol aĉmaktadır.

IV. 14. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu alanda, eşin kıskançlık, anlayışlılık ve bencillik gibi kişilik özellikleri incelenmiş ve elde edilen bulgular, kişinin evlilik değerlendirmesinin eşin sözü edilen kişilik özelliklerine bağımlı olduğu bulunmuştur.

Eşin kıskançlığı ile ilgili bulgular değerlendirilecek olursa, iyi ve kötü evliliklerde eşinin kıskanç olduğunu belirten denekler arasında %16.5 oranında bir farklılık görülmektedir (Tablo-52). Bununla birlikte, kötü evliliklerdeki deneklerin yarısı kıskançlığın evliliklerinde sorunlara yol açtığını belirtirken, iyi evliliklerdeki deneklerin sadece %10'u kıskançlığın evliliklerinde sorunlara yol açtığını belirtmiştir (Tablo-53). Bu bulgu, iyi ve kötü evliliklerde benzer oranda yaşanan bir olgunun, kötü evliliklerde daha fazla sorunlara yol açtığına tekrar işaret etmektedir.

Eşin hangi sıklıkta anlayışlı olduğuna ilişkin bulgular, iyi evliliklerdeki deneklerin yarısından fazlası eşinin çoğu zaman anlayışlı olduğunu göstermektedir (Tablo-54). Diğer yandan, kötü evliliklerdeki deneklerin sadece %6.8'i eşinin çoğu zaman anlayışlı olduğunu belirtmiştir. Eşin bencilliği ile ilgili olarak elde edilen bulgular da, kötü evliliklerdeki deneklerin yarısından çoğunun eşinin sırf kendisini düşündüğünü göstermektedir (Tablo-55). İyi evliliklerdeki denekler çoğunluğu ise, eşlerinin her ikisini de düşündüğünü belirtmektedir. Diğer bir deyişle, iyi evliliklerde eşler birbirlerini düşünürken, kötü evliliklerde bencillik ön plana çıkmaktadır.

Kötü evliliklerdeki deneklerin genellikle eşlerini anlayışsız ve bencil olarak değerlendirmeleri, eşlerin bu kişilik özelliklerini taşıdıklarıyla açıklanabileceği gibi, kötü evliliklerdeki deneklerin eşlerine olumsuz kişilik özelliklerini atfettiği şeklinde de açıklanabilir.

Özetlenecek olursa, kötü evliliklerdeki deneklerin çoğunluğu eşlerinin sırf kendilerini düşündüklerini ve anlayışlı olmadıklarını belirtirken, iyi ve kötü evliliklerde benzer oranda görülen eşin kıskançlığının kötü evliliklerde daha fazla sorunlara yol açtığı ortaya çıkmaktadır.

IV. 15. SORUNLAR VE SORUN ÇÖZME ALANININA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Sorunlar ve sorun çözme alanında, öncelikle evlilikte yaşanan sorunlara, ardından da sorunların çözümünde benimsenen tutum ve davranışlara ilişkin bulgular üzerinde durulmuştur.

Araştırmada incelenen ve evlilikte ortaya çıkabilecek 16 sorunun ikisinde (dayak ve kumar) elde edilen frekansların düşük olmasından dolayı istatistiksel analiz yapılamamış; diğer dördünde (çocuklar, iş, ev işleri, ve sağlıkla ilgili sorunlar) ise istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar bulunamamıştır (Tablo-56).

Ancak, yukarıda belirtilen altı sorunun dışında kalan on sorunda da, deneklerin evliliklerini nasıl değerlendirdiklerinin, konu edilen sorunun evliliklerinde yaşayıp yaşamadıklarına bağlı olduğu bulunmuştur. Sözü edilen on sorunun ortaya çıkış sıklığına ilişkin yüzdeler, kötü evliliklerde %18.9 ile %70.3 arasında değişirken, iyi evliliklerde %2 ile %18 arasında yer almaktadır. On sorunun hepsinin kötü evliliklerde daha yüksek oranda yaşandığı görülmektedir (Tablo-56).

İyi ve kötü evlilikler arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu on soruna, en sık görülen sorundan en az görülen soruna doğru uzanan bir sıralama çerçevesinde bakıldığında, kötü evliliklerde en sık görülen ilk dört sorunun sırasıyla eşin kişilik özellikleri, iletişimsizlik, sosyal yaşam ve kıskançlıkla ilgili sorunlar olduğu görülmektedir. Bu dört sorun, aynı zamanda, on sorun içerisinde, iyi ve kötü evlilikler arasında en fazla farklılığın ortaya çıktığı dört sorundur. Diğer yandan, iyi evliliklerde en sık görülen beş sorun sırasıyla çocuklar, sosyal yaşam, eşin ailesi, ev işleri ve eşin kişilik özellikleriyle ilgili sorunlardır (Tablo-56).

İyi ve kötü evliliklerdeki sıralamalarda dikkat çeken bir nokta, kötü evliliklerde en sık görülen dört sorundan üçünün (eşin kişilik özellikleri, iletişimsizlik ve kıskançlık) doğrudan eş veya eş ile denek arasındaki ilişki ile ilgili, değiştirilmesi daha zor görülen, temel sorunlar olduğudur. Oysa, iyi

evliliklerde en sık görülen beş sorundan dördü (çocuklar, sosyal yaşam, eşin ailesi ve ev işleriyle ilgili sorunlar), denek ve eşin ilişkisi dışında kalan, doğrudan ne eş, ne de eş ile denek arasındaki ilişki ile ilgili olan konuları içermektedir.

İyi ve kötü evliliklerde yaşanan sorunlarla ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir başka bulgu, araştırmada yer alan 16 sorun çerçevesinde deneklerin herhangi bir sorununun olup olmaması ile ilgilidir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, kötü evlilikleri olan deneklerin tamamının evliliğinde sorun yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Ancak, diğer yandan, iyi evliliklerde de sorunu olduğunu ifade eden deneklerin oranının çok yüksek olduğu (%88.7) görülmektedir. Diğer bir deyişle, araştırmadan elde edilen verilere göre, denekler tarafından ister iyi, ister kötü olarak değerlendirilsin, evliliklerin en az %92.4'ü için "sorunsuz evlilik yoktur" sözü geçerli görülmektedir.

Ancak, sorunlara tek tek bakıldığında, kötü evliliklerde sorunların iyi evliliklere göre hem çok daha yüksek oranlarda ortaya çıktığı, hem de ağırlıklı olarak, denekle eşini doğrudan karşı karşıya getiren, değiştirilmesi veya kaçınılması zor, temel sorunları içerdiği unutulmamalıdır. Nitekim, denekle eş arasında ciddi sorunların hangi sıklıkta çıktığına ilişkin bulgular da bu görüşü desteklemektedir. Eşle arasında "sürekli" veya "sık sık" ciddi sorunlar çıktığını belirten deneklerin yüzdesi iyi evliliklerde sadece %2 düzeyinde iken, kötü evliliklerde bu oranın %55.4 düzeyinde olduğu görülmektedir (Tablo-57).

Aynı şekilde, evlilik süreci içerisinde çözülmemiş olup evliliği etkileyen sorunlarla ilgili bulgular da evlilikte yaşanan sorunlar konusunda iyi ve kötü evliliklerin arasındaki farklılığı çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Evliliği etkilemeye devam eden, çözüm getirilememiş sorunlara iyi evliliklerde %14.1 düzeyinde rastlanırken, kötü evliliklerde bu oran %86.3 olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo-58). Bu bulguların ışığında yeniden değerlendirilecek olursa, iyi evliliği olan deneklerin büyük bölümü (%88.7) evliliklerinde bazı sorunlar yaşadıklarını ifade etseler de, bu sorunların çözüm getirilememiş, ciddi sorunlar olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Herhangi bir sorunun çözülebilmesi için herşeyden önce eşler arasında konuşulması gerektiği gözönüne alınarak, sorun çözme konusunda ilk olarak denekle eşinin aralarındaki sorunları hangi sıklıkta konuştukları üzerinde durulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular, kötü evliliklerde eşler arasında sorunların iyi evliliklere göre çok daha az konuşulduğunu ortaya koymaktadır (Tablo-59). Bu bulguya paralel olarak yurt dışında yapılan çalışmalar, eşlerin sorunları hakkında konuşamamasının, sorunlarını çözmelerini engelleyen en önemli etken olduğunu göstermiştir (10).

Demografik değişkenler açısından incelendiğinde, deneğin eşiyle arasındaki sorunları konuşup konuşmamasının, deneğin yaşına ve eğitimine bağımlı olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular, üniversite mezunlarının yarısının eşleriyle aralarındaki sorunları çoğunlukla konuşmasına karşın, ilkokul mezunlarında bu oranın yarı yarıya azaldığını ortaya koymaktadır (Ek-2, Tablo-97).

Diğer yandan, konuya yaş açısından bakıldığında, eşiyle aralarındaki sorunları "çoğunlukla" konuşan deneklerin oranının 30 yaşın altında %52.8 iken, 40 yaşın üzerinde yarı yarıya azaldığı görülmektedir (Ek-2, Tablo-98). 40 yaşın üzerindeki deneklerde izlenen bu düşük oran, geride kalan yıllarda sorunlarını konuşarak çözemeyen deneklerin, sorunları hakkında eskisi kadar sık konuşmamalarından kaynaklanmış olabilir. Diğer taraftan, yaşla ilgili verilerin kesitsel olarak toplandığı göz önüne alınacak olursa, 40 yaşın üzerinde sorunların konuşulmamasının, kuşak (cohort) etkisinden kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Ülkemizde özellikle son yıllarda daha da belirginleşen kuşaklar arasındaki farklılıkların, evlilikte sorunların konuşulmasına da yansıdığı ileri sürülebilir.

Sorunlar hakkında konuşmanın, bir anlamda sorunların ortaya konulması ve çeşitli çözümlerin gözden geçirilmesi olduğu düşünülecek olursa, sorunlar hakkında konuşamamanın sorunların çözümünü ciddi şekilde aksatacağı açıktır. Nitekim, eşlerin aralarında çıkan sorunları çözüp çözemediklerine ilişkin bulgular da, kötü evliliklerde sorunların iyi evliliklere göre çok daha az oranda çözüldüğünü göstermektedir.

Sorun çözüme konusunda, iyi evliliklerle kötü evlilikler arasında belki de en önemli farklılıklar, deneklerin bir sorun karşısında benimsediği tutum ve davranışlar konusunda ortaya çıkmaktadır. Araştırmada ele alınan dört tutumdan ilk ikisi (sorunun zamanla kendiliğinden çözülmesini beklemek veya sorun yokmuş gibi davranmak) çözümün ertelenmesini, üçüncüsü birbirini suçlayarak kavga etmeyi, sonuncusu ise karşılıklı konuşularak çözüm aranmasını içermektedir (Tablo-60). Uyum açısından değerlendirilecek olursa, ele alınan tutumlar arasında en olumsuz olanının bir sorun karşısında birbirini suçlayarak kavga etmek, en olumlu tutumun ise, soruna konuşarak çözüm aramak olduğu söylenebilir. Çözümün ertelenmesini içeren tutumların ise bu iki uç arasında yer alacağı düşünülebilir.

Konuya bu şekilde bakıldığında, araştırmadan elde edilen veriler, iyi ve kötü evliliklerde sorun çözümü konusunda birbirine oldukça ters eğilimlerin oluştuğuna işaret etmektedir. İyi evliliklerde bir sorun karşısında en fazla benimsenen tutum, soruna konuşarak çözüm aramak iken, en az benimsenen tutum, çatışma içerisine girmektir. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde bu tablonun tam tersi ortaya çıkmaktadır. Evliliğini kötü olarak değerlendiren deneklerin bir sorun karşısında en fazla benimsedikleri tutum, ele alınan tutumlar arasında en olumsuz olanı (birbirini suçlayarak kavga etmek) iken, en olumlu tutum olan soruna konuşarak çözüm aramanın, kötü evliliklerde en az benimsenen tutum olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili olarak, yurt dışında yapılmış olan çalışmalarda benzer sonuçlar elde edilmiş, sorunlarını çözmek için mutsuz çiftlerin daha çok kavga ederken, mutlu çiftlerin çözüm arayışına girdikleri ortaya çıkarılmıştır (16, 46, 10).

Konuya uyum açısından bakılacak olursa, iyi evliliklerde ortaya çıkan sorunlar, daha çok, konuşularak getirilen çözümlerle ortadan kaldırılmaktadır. Oysa, diğer yandan, kötü evliliklerde, içerisine girilen çatışma ile sorunlar muhtemelen daha da büyümekte ve bunun sonucunda sorunlar azalmak yerine birikerek çoğalmaktadır. Bu çerçevede, biriken sorunların çözülememesinin bir kısır döngü içerisinde evliliğin daha da kötüleşmesine yol açacağı, evliliğini kötüleşmesinin ise beraberinde yeni sorunlar getireceği ileri sürülebilir.

IV. 16. SÖZEL VE FİZİKSEL ŞİDDET ALANINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu alanda sözel ve fiziksel şiddet çerçevesinde, denekle eşinin birbirleriyle aşağılayıcı şekilde konuşup konuşmadıkları ile birbirlerine vurup vurmadıkları incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, kötü evliliklerde gerek sözel gerekse fiziksel şiddetin, iyi evliliklere göre çok daha fazla oranda ortaya çıktığını göstermektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, kötü evlilikleri olan deneklerin yaklaşık %90'ı eşinin kendisini aşağılayıcı şekilde konuştuğunu belirtirken, %70'inin de eşlerini aşağıladıkları görülmektedir (Tablo-62 ve Tablo-63). Eşlerin birbirlerini aşağılamasına, iyi evliliklerde de yaklaşık %30 düzeyinde rastlanmaktadır. Genel olarak değerlendirilecek olursa, sözel şiddet konusunda elde edilen veriler sözel şiddetin, hem iyi hem de kötü evliliklerde tek yönlü değil, karşılıklı yaşandığını; ancak, kötü evliliklerde iyi evliliklere göre yaklaşık üç kat daha fazla ortaya çıktığını göstermektedir.

Diğer yandan, fiziksel şiddet konusunda elde edilen bulgular, fiziksel şiddetin sözel şiddete göre daha az ortaya çıktığını göstermektedir. Eşinin kendisine vurduğunu belirten deneklerin oranı kötü evliliklerde yaklaşık %35, iyi evliliklerde ise yaklaşık %15'tir (Tablo-64 ve Tablo-65). Ancak, sözel şiddetle olduğu gibi, fiziksel şiddet de eşler arasında tek yönlü değil, karşılıklı yaşanmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, eşinin kendisine vurduğunu belirten deneklerin hem iyi hem de kötü evliliklerde aynı oranda eşlerine vurdukları görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, kötü evliliklerdeki her üç kişiden biri, eşinin kendisine veya kendisinin eşine vurduğunu belirtmektedir. Kötü evliliklerde oldukça yüksek olarak ortaya çıkan fiziksel şiddetin evliliğini iyi olarak değerlendiren deneklerde de %15 gibi azımsanamayacak bir oranda görülmesi dikkat çekicidir. Konunun önemi nedeniyle, evlilikte eşler arasında yaşanan fiziksel şiddet demografik değişkenler açısından incelenmiş, yapılan istatistiksel analizlerin sonucunda gerek iyi gerek kötü evliliklerde fiziksel şiddetin cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyine bağımlı olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından ele alınacak olursa, kadınların erkeklerden üç kat daha fazla fiziksel şiddete maruz kaldıkları, dolayısıyla erkeklerin ise kadınlara göre üç kat daha fazla fiziksel şiddet uygulayan durumunda olduğu ortaya çıkmaktadır (Ek-2, Tablo-99 ve Tablo-100).

Konuya gelir düzeyi açısından bakılacak olursa, aylık geliri on milyonun altında olan deneklerin yaklaşık %35'i fiziksel şiddete maruz kalmakta veya uygulamakta iken, aylık geliri 10-25 milyon arasında değişen deneklerde bu oran yaklaşık olarak %20'ye düşmekte, aylık geliri 25 milyonun üzerinde olan deneklerde ise yaklaşık olarak %5 düzeyinde görülmektedir (Ek-2, Tablo-101 ve Tablo-102). Diğer bir deyişle, gelir arttıkça fiziksel şiddetin ortaya çıkış oranı çarpıcı bir şekilde azalmaktadır. Fiziksel şiddet ile gelir düzeyi arasında görülen ilişki, eğitim konusunda da ortaya çıkmaktadır. İlkokul mezunlarının yaklaşık %40'ı fiziksel şiddete maruz kalmakta veya uygulamakta iken, yüksek okul mezunlarında bu oran yaklaşık %15'e düşmektedir (Ek-2, Tablo-103 ve Tablo-104). Evlilik uyumuyla ilgili araştırmasında Yıldırım (1993), bu araştırmadan elde edilen bulgularla paralel olarak, fiziksel şiddete hem kadınların hem de erkeklerin maruz kaldığını, fiziksel şiddete alt gelir ve eğitim düzeyinde daha sık rastlandığını bulmuştur (52).

Özetlenecek olursa, araştırmadan elde edilen bulgular, ülkemizde gerek gerek fiziksel gerek sözel şiddetin özellikle düşük gelir ve eğitim düzeyinde oldukça yaygın olduğunu ve kötü evliliklerde iyi evliliklere göre çok daha yüksek oranda ortaya çıktığını göstermektedir.

IV. 17. EVLİLİKLE İLGİLİ DİĞER KONULARA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Bu alanda, öncelikle evlenmeden önce deneğin eşini yeterince tanıyıp tanımadığı ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, evlilik değerlendirmesinin, evlenmeden önce deneğin eşini yeterince tanıyıp tanıyamadığına bağımlı olduğunu göstermektedir. (Tablo-66) Kötü evliliklerdeki deneklerin yarısından fazlası, evlenmeden önce eşini yeterince

tanıyamadığını belirtirken, iyi evliliklerdeki deneklerin dörtte biri eşlerini yeterince tanıyamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, demografik değişkenler açısından incelendiğinde, evlenmeden önce eşini tanıyıp tanımamanın eğitime bağımlı olduğunu göstermektedir (Ek-2, Tablo-105). Yüksekokul ve üstü mezunu deneklerin evlenmeden önce eşlerini yeterince tanıdıklarını belirtmeleri, eğitim düzeyi düşük kişilerin ve ailelerinin daha geleneksel olmalarıyla açıklanabilir. Geleneksel aileler genellikle, evlenmeyi düşünen çiftin fazla flört etmeden en kısa zamanda evlenmelerini beklemektedirler.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, eşin deneğe ilgi göstermesi, destek olması ve deneği anlamasının evlilik değerlendirmesine bağımlı olduğunu göstermektedir (Tablo-67, 68, 69). Evliliğini kötü olarak değerlendiren deneklerin büyük bölümü, eşlerinin kendilerine ara sıra destek olduklarını, bazen anladıklarını ve az ilgi gösterdiklerini belirtirken; evliliğini iyi olarak değerlendiren denekler, eşlerinin kendilerine her zaman destek olduklarını, çoğunlukla anladıklarını ve yeterince ilgi gösterdiklerini ifade etmektedirler. Eşin deneğe gösterdiği ilgi, desteğin ve eş tarafından anlaşıldığını hissetmenin eşlerin birbirine yaklaşmasını sağlayan konular olduğu ve kötü evliliklerdeki deneklerin sözü edilen konulardaki eksikliklerinden dolayı eşinden uzaklaştığı düşünülmektedir. Hatırlanacağı üzere, kötü evliliklerdeki deneklerin yaklaşık dörtte üçü kendisini eşine uzak hissettiğini belirtmektedir (Tablo-30).

Bu alanda incelenen diğer bir konu, eşlerin birbirleriyle ne sıklıkta kavga ettiklerine ilişkindir. Elde edilen bulgular, deneklerin evliliklerini nasıl değerlendirdiklerinin eşlerin ne sıklıkta kavga ettiklerine bağımlı olduğunu göstermektedir. İyi evliliklerdeki deneklerin büyük bir bölümü (%79.9) eşleriyle ara sıra kavga ederken, kötü evliliklerdeki deneklerin büyük bir bölümü (%56.8) eşleriyle sürekli veya sık sık kavga etmektedir (Tablo-70). Konuyla ilgili bulgularda dikkati çeken önemli bir nokta, tüm deneklerin sadece %11.7'sinin "hiç" kavga etmediğidir. Diğer bir deyişle, sorunsuz evlilik olmadığı gibi, kavganın da evlilikte kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Ancak, bu konuda kötü evliliklerle iyi evlilikler arasındaki fark, kavgaların iyi evlilikte ara sıra, kötü evliliklerde sık sık ortaya çıkmasıdır.

Bu araştırmada incelenen diğer bir konu, iyi ve kötü evliliklerdeki kişilerin hayatlarından ne kadar memnun olduklarıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular, evliliğini iyi olarak değerlendiren deneklerin neredeyse tamamının hayatından memnun olması evliliğin insan hayatında ne kadar önemli ve belirleyici olduğuna işaret etmektedir (Tablo-71). Kötü evliliklerdeki deneklerin ise %40.5'i hayatından memnun olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, evliliği kötü olan kişilerin hayatlarından memnun olup olmamalarının sadece evliliklerine bağlı olmadığını, bu kişilerin kendilerine hayatlarından memnun olmalarını sağlayacak başka Őeyler bulup, bunlara tutunduklarını düşündürmektedir.

Deneklerin, kendi evliliklerini tanıdıklarının evlilikleri ile karşılaştırarak değerlendirdiklerinde, evliliği iyi olan deneklerin büyük bölümünün (%70.3) kendi evliliklerinin tanıdıklarınkinden daha iyi olarak değerlendirdikleri görülmektedir (Tablo-73). Kötü evlilikleri olan deneklerin ise yaklaşık yarısı, tanıdıklarının evliliğinin daha iyi olduğunu belirtirken, diğer yarısı kendi evlilikleri ile tanıdıklarının evliliği arasında pek bir fark olmadığını ileri sürmektedir. Evliliğini kötü olarak değerlendiren deneklerin tanıdıklarının evliliklerini de kendi evliliklerinden farksız olarak değerlendirmeleri, bir anlamda bu grup için tüm evliliklerin kötü olduğunu düşündüklerini akla getirmektedir.

Deneğin tekrar evlenecek olsa eşini seçip seçmeyeceği ile ilgili olarak araştırmadan elde edilen verilere göre, iyi evliliklerdeki deneklerin yaklaşık dörtte üçü eşiyle tekrar evleneceğini belirtirken, kötü evliliklerdeki deneklerin dörtte üçü ise eşleriyle tekrar evlenmeyeceklerini belirtmektedir (Tablo-74). Bu verilerin işığında, gerek iyi gerek kötü evliliklerde evliliğin eşe göre değerlendirildiğini düşündürmektedir.

Evlilikle ilgili diğer konularla ilgili son olarak, deneklerin evliliklerinin geleceğini nasıl gördükleri üzerinde durulmuştur. Konuyla ilgili olarak araştırmadan elde edilen bulgular, gerek iyi, gerek de kötü evliliği olan deneklerin yaklaşık olarak yarısının evliliklerinin aynı Şekilde devam edeceğini bekledikleri görülmektedir (Tablo-75). Konuyla ilgili verilerde asil dikkati çeken, iyi evliliklerdeki deneklerin %42'sinin evliliğinin daha da iyi olacağı, kötü evliliklerdeki deneklerin ise %43.2'sinin evliliklerinin daha da

kötü olacağını düşünmeleridir. Bir anlamda, kişilerin içinde buldukları durum, geleceğe ilişkin düşünceleri de belirleyerek, iyi evlilikleri olanların daha iyimser, kötü evlilikleri olanların daha kötümser olmalarına yol açmaktadır.

BÖLÜM V.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER:

Evlilik; duygular, iletişim, ev işleri, cinsellik gibi pek çok alanda, yaş, cinsiyet, eğitim, gelir gibi pek çok değişkenin birbirleriyle etkileşimi sonucunda gelişen, son derece karmaşık ve dinamik bir süreçtir. Kadın ve erkek toplum tarafından belirlenmiş olan gelenek ve kanunlar önünde bir araya gelirken, duygularını, düşüncelerini, kişilik özelliklerini, birçok konudaki değer yargılarını, tutum ve inançlarını, çeşitli istek ve beklentilerini ve belki de en önemlisi var olan sorunlarını bir araya getirmektedir. Toplumun temel birimini oluşturan aile bu şekilde oluşmakta, bir sonraki nesil bu ortam içerisinde yetiştirilmektedir.

Gerek toplumsal, gerek ruhsal açıdan son derece önemli bir süreç olan evlilik, uzun yıllar daha çok sosyologlar tarafından çalışılmıştır. Klinik psikologlar tarafından incelenmeye başlaması oldukça yeni olmasına karşın, özellikle son on yılda yurt dışında evlilikle ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır (18).

Ancak, ülkemizde evlilik konusunda yapılan çalışmalar oldukça azdır. Son yıllarda gerek dünyada, gerekse ülkemizde yaşanan çeşitli toplumsal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, ülkemizdeki evliliklerde de (giderek artan boşanma istatistiklerine yansıdığı gibi), önemli değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Evliliğin yolunda gitmemesi veya boşanma ile sonlanması, gerek eşleri gerek çocukları çeşitli maddi ve manevi sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu araştırma, böylesine önemli bir konunun daha iyi anlaşılması gerektiği inancı ile oluşturulmuştur. Kişiler ve toplum üzerinde çok önemli etkileri olan evliliğin, ülkemizde de sistemli bir şekilde araştırılarak incelenmesinin, hem bireyin hem de toplumun sağlığı açısından önemli yararlar sağlayacağı kuşkusuzdur.

Araştırmanın betimsel bir araştırma olması nedeniyle evlilikteki neden-sonuç ilişkilerinin anlaşılmasına olanak tanımadığı; ancak, evliliğin çeşitli alanlarında önemli değişkenlerin ve bu değişkenler arasındaki bazı ilişkilerin belirlenmesine katkıda bulunacağı düşünülebilir.

Gerek bulgular, gerek tartışma bölümünde ortaya konulduğu gibi, araştırmadan elde edilen bulgular, ele alınan 17 alanın tamamında, iyi evliliklere göre kötü evliliklerde olumsuz özelliklerin çok daha yüksek oranda ortaya çıktığını göstermektedir. İletişimden cinselliğe, duygulardan şiddete kadar evliliğin tüm alanlarında, olumsuz duygu, düşünce, davranış ve tutumlara kötü evliliklerde iyi evliliklere oranla daha sık rastlanmaktadır. Diğer önemli bir bulgu, kötü evliliklerde ortaya çıkan sorunların çözülemeyerek, bir kısır döngü içerisinde, muhtemelen evliliğin daha da kötüleşmesine yol açtığıdır.

Yukarıda da vurgulandığı gibi, araştırmadan elde edilen bulgularda en fazla dikkat çeken noktalardan biri, kötü evlilikleri olan kişilerin ele alınan tüm alanlarda sorunlarla karşılaştıklarıdır. Diğer bir deyişle, kötü olarak değerlendirilen evliliklerde, olumsuz olarak etkilenmeyen tek bir alana rastlanmamaktadır. Başlangıçta, muhtemelen bir veya birkaç konuda ortaya çıkan aksaklıklar, tıpkı birbirine bağlı dışlılarda olduğu gibi, kısa sürede diğer alanlarda da aksaklıklara yola açarak, bir süre sonra evliliği işlemez duruma getirmektedir.

Kötü evliliklerde, evliliğin her yönüyle olumsuz olarak algılanıp değerlendirilmesi, kişide eşi veya evliliği hakkında, muhtemelen bir birikim sonucunda gelişmiş olan, genel bir tutum ile açıklanabilir. Araştırmada ele alınan konular arasında, kişinin evliliği nasıl değerlendirdiğinin (ki-kare değerleri açısından) en fazla güven, yakınlık ve pişmanlık gibi duygulara bağımlı bulunması, bu genel tutumun belirlenmesinde, duyguların çok önemli bir rol oynadığını düşündürmektedir. Kendisini eşine yakın hissetmeyen birinin, eşine cinsel yönden yaklaşması da, bir derdini açıp, bir düşüncesini paylaşması da zorlaşacaktır.

Özetlenecek olursa, başlangıçta bazı alanlarda ortaya çıkan sorunların çözülmemesi sonucunda, muhtemelen eş ve evlilik hakkında genel bir olumsuz tutum oluşmakta; özellikle olumsuz duygular tarafından şekillenen bu genel tutum, evliliğin her yönüyle olumsuz olarak algılanmasına ve değerlendirilmesine yol açmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi, araştırmada her anket sorusu dört önemli demografik değişken (cinsiyet, yaş, gelir ve eğitim) açısından incelenmiş, ancak araştırmanın amaç ve kapsamını aştığı için bu bulguların sadece birkaçına tartışma bölümünde değinilmiştir. Demografik değişkenlerle ilgili bulgular arasında değinilmemiş olan ilginç bir bulguya, özellikle ileride yapılacak olan çalışmalara ışık tutabileceği düşüncesi ile burada kısaca değinilecektir.

Ankette ele alınan konuların birçoğunda son derece tutarlı bir şekilde ortaya çıkan bu ilginç bulgu, yaş değişkeni ile ilgilidir. Araştırmada ele alınan üç değişik yaş grubu (30 yaş ve altı, 31-39 yaş, 40 yaş ve üzeri) içerisinde en olumlu bulgular, birçok değişik konuda 31-39 yaş grubunda toplanırken, 30 yaş ve altı ile özellikle 40 yaş ve üzerindeki deneklerin evlilik açısından göreceli olarak oldukça sorunlu oldukları görülmektedir.

30 yaş ve altı, evliliğin ilk yıllarına rastlamaktadır. Çeşitli araştırmacılara göre, evliliğin ilk yılları, evli çiftin evliliğe ve birbirlerine uyum sağlama süreci içerisinde çeşitli sorunlar yaşadıkları bir dönemdir. Bu uyum sağlama sürecinin sonunda sorunların çözümlenmesi veya kabullenilmesi ile göreceli, olarak daha sorunsuz bir döneme geçilirken, ortaya çıkan sorunların çözülmediği evlilikler boşanma ile sonlanmaktadır.

Göreceli olarak sorunsuz olan ikinci dönem, 40'lı yaşların başında gündeme gelen "orta yaş krizi" ile yine sorunlu bir döneme dönüşmektedir. Gençliğin artık geride kalması, ufukta belirmeye başlayan yaşlılık, kişinin yaşamla ilgili amaç ve isteklerini yeniden gözden geçirerek, değerlendirilmesini gündeme getirmektedir. Bu yeniden değerlendirme sürecinde, kişiler yaşamlarında son derece belirleyici bir rol oynayan evliliklerini de (özellikle aksayan yönleriyle) yeniden gözden geçirmekte ve birçok evlilik bu dönemde ikinci bir "sıkıntılı sınav"dan geçmektedir (20).

Yukarıda da vurgulandığı gibi, özellikle son on yıl göz önüne alınacak olursa, evlilik konusu yurt dışında, klinik psikologlar tarafından giderek daha fazla çalışılmaktadır. Yurt dışında evlilikle ilgili çok sayıda bilimsel çalışma yapılmasında geliştirmiş olan evlilik değerlendirme araçları hiç şüphesiz büyük bir rol oynamaktadır. Herhangi bir konunun klinik yöntemlerin dışında çalışılabilmesi için, herşeyden önce objektif değerlendirme araçlarına gereksinim vardır.

Evliliğin ülkemizde de bilimsel olarak çalışılabilmesi için öncelikle objektif bir değerlendirme aracının geliştirilmesi gerekmektedir. Evliliğin ülkemizde yeterince çalışılmaması büyük ölçüde konunun objektif olarak değerlendirilmesine olanak sağlayacak ölçüm araçlarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda bu önemli eksikliğin giderilmesi amacıyla ülkemizdeki bazı araştırmacılar (Bakınız: 14) yurt dışında geliştirilmiş olan bazı evlilik değerlendirme araçlarının çeviri ve uyarlama çalışmalarını yapmışlardır. Ne var ki, evliliğin son derece kültürel bir olay olduğu göz önüne alınacak olursa, yurt dışında geliştirilmiş olan ölçüm araçlarının ülkemizdeki evliliklerin özellikle ayrıntılı şekilde değerlendirilmesinde yetersiz kalacağı açıktır.

Bu araştırmanın önemli çıkış noktalarından biri de, ülkemizde geliştirilmekte olan çok yönlü bir evlilik değerlendirme aracına temel sağlayacak önemli bilgilerin toplanması olmuştur. İyi ve kötü evliliklerin hangi konularda, birbirlerinden nasıl ve ne kadar farklılaştığını ortaya koyan, bu çalışmada sadece bir bölümü rapor edilebilmiş bulgular ışığında değerlendirilecek olursa, araştırmanın bu amacına da ulaştığı düşünülebilir.

ÖZET

Evlilik, birçok kişinin yaşamında önemli bir rol oynamasına karşın, psikologlar tarafından çalışılması oldukça yenidir. Evliliğin gerek çift, gerekse çocukları üzerindeki etkileri, hem birey hem de toplumun sağlığı açısından konunun daha da iyi anlaşılmasını gerektirmektedir.

Bu araştırmada, çocuklar, iletişim, cinsel yaşam, duygular ve boş zaman etkinlikleri gibi evlilikle ilgili onyediyedi alanda iyi ve kötü evliliklerin özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yaşları 18 ile 51 arasında değişen 119'u kadın, 105'i erkek toplam 224 gönüllü denekle yürütülen araştırmada, deneklerden evliliklerini beş dereceli Likert-tipi bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir. Evlilikleri ile ilgili değerlendirmeleri esas alınarak, denekler iyi ve kötü evlilikler olmak üzere iki ayrı grupta toplanmış ve bu iki grup, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan 66 maddelik ankette yer alan maddeler çerçevesinde birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, ele alınan onyediyedi alanın tamamında, iyi evliliklere göre kötü evliliklerde olumsuz özelliklerin çok daha yüksek oranda ortaya çıktığını göstermektedir. İyi ve kötü evlilikler arasında en çarpıcı farklılıklar, güven, yakınlık gibi duygular ile boşanmayla ilgili düşüncelerde ortaya çıkmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgularda en fazla dikkat çeken noktalardan biri, kötü evlilikleri olan deneklerin ele alınan her alanda iyi evliliklere göre daha fazla sorunla karşılaştıklarıdır. Kötü evliliklerde, evliliğin her yönüyle olumsuz olarak algılanıp değerlendirilmesinin, kişide eşi ve evliliği hakkında, muhtemelen bir birikim sonucunda gelişmiş olan, genel bir tutum ile açıklanabileceği tartışılmıştır.

Evliliğin çeşitli yönleriyle bilimsel olarak çalışılabilmesi için, herşeyden önce ülkemizin şartlarına uygun objektif bir değerlendirme aracının geliştirilmesi gerektiği vurgulanmış, bu araştırmanın böyle bir amaç için de yararlı olabileceği düşünülmüştür.

SUMMARY

Although marriage plays a crucial role in many people's lives, its study by psychologists is relatively new. The effects of marriage, both on the married couple and their children, require a better understanding of the topic for both the individual and the society's well-being.

The aim of this study was to specify the characteristics of good and bad marriages within the context of seventeen fields related to marriage, such as children, communication, sexual life, feelings and leisure time.

The sample of the study consisted of 224 subjects who volunteered to fill out the questionnaire developed by the researcher. 119 females and 105 males, between 18 and 51 years of age were asked to evaluate their marriages on a Likert-type scale. On the basis of these evaluations, the subjects were categorized as having either good or bad marriages and these two groups were then compared with each other over the 66 items of the questionnaire.

The results of the study showed that, in all the fields studied, the percentage of negative characteristics was a lot higher in bad marriages as compared to the good marriages. The most striking differences between good and bad marriages were found in relation to the feelings such as trust, intimacy and thoughts about divorce.

One of the most obvious points amongst the findings of the study is that the subjects with bad marriages are faced with more problems than do subjects with good marriages, in each of the 17 fields examined in the study. It was argued that in bad marriages, the negative perception and evaluation of all aspects of marriage could be explained by a general attitude which probably develops over time.

The scientific study of marriage, requires the development of an objective assessment tool that would meet the cultural specifications of the country. It

is hoped that the findings obtained from this study will serve for such a purpose.

KAYNAKLAR

Bu araştırmada yararlanılan ve doğrudan ulaşılan kaynaklar (sıra numarası) ile belirtilmiş; başka bir kaynakta yer alan ve doğrudan ulaşılamayan kaynaklar ise (bakınız: sıra numarası) şeklinde sunulmuştur.

1. Adams, B. N., "Mate selection in the United States". In Burr, W.R., Hill, R., Nye F.I., Reiss, I.L. (eds.), *Contemporary Theories About the Family, Volume 1*, New York: The Free Press, 1979, s. 259-267.
2. Barling, J., "The study of interdependence in marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 201-225.
3. Baucom, D.H., Notarius, C.I., Burnett, C.K., Haefner, P., "Gender differences and sex-role identity in marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 150-171.
4. Belsky, J., "The effects of children on marriage." In Fincham, F.D. and Bradbury, T.M. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: Guilford Press, 1990, s. 172-200.
5. Benin, M.H., Agostinelli, J., "Husbands' and wives' satisfaction with the division of labor", *Journal of Marriage and the Family*, 50, May 1988, s. 349-361.
6. Bilgin, N., *Başlangıcından Günüümüze Türk Psikoloji Bibliyografyası*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1988.
7. Bradbury, T.N., Fincham F.D., "Behavior and satisfaction in marriage: Prospective mediating processes." In Hendrick, C. (eds.), *Close Relationships*, California: Sage Publications, Inc., 1989, s. 119-143.

8. Bradbury, T.N., Fincham F.D., "Attributions in marriage: Review and Critique", *Psychological Bulletin*, 107, 1, 1990, s. 3-33.
9. Bowman, M.L., "Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital quality and its correlates", *Journal of Marriage and the Family*, 52, May 1990, s. 463-474.
10. Brandt, A., "Avoiding couple karate", *Psychology Today*, 16, 10, October 1982, s. 38-43.
11. Broderick, J.E., O'Leary, K.D., "Contributions of affect, attitudes and behavior to marital satisfaction", *Journal of Consulting and Clinical psychology*, 54, 4, 1986, s. 514-517.
12. Christensen, L.B. *Experimental Methodology*, Massachusetts: Allyn and Bacon Inc., 1988, s. 37-44.
13. Clayton, R. R., *The Family, Marriage, and Social Change*, Second edition, Massachusetts: D. C. Heath and Company, 1979.
14. Dağ, İ., "Türkiye'de kullanılan psikolojik ölçekler-1" 3P Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi, 1.2, 1993, s. 23-59.
15. Erickson D.E., Terrence P.H., *Family Therapy*, California: Brooks/Cole Publishing Company, 1981.
16. Eshleman, J. R., *The Family*, Sixth edition, Massachusetts: Allyn and Bacon, 1991.
17. Fincham, F.D., Bradbury, T.N., "Psychology and the study of marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.). *The Psychology of Marriage*. New York: The Guilford Press, 1990, s.1-12.

18. Fincham, F. D., Bradbury, T. N., "The assessment of marital quality: A reevaluation", *Journal of Marriage and the Family*, 49, November 1987, s.797-809.
19. Fichten, C.S., Wright J., "Problem solving skills in happy and distressed couples. Effects of videotape and verbal feedback", *Journal of Clinical Psychology*, 39, 3, May 1983, s. 340-352.
20. Geçtan, E., *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar*, Ankara, 1984, s. 65-109.
21. Glenn, N.D., Kramer K. B., "The marriages and divorces of the children of divorce", *Journal of Marriage and the Family*, 49, November 1987, s. 811-825.
22. Glenn, N.D., "Quantitative research on marital quality in the 1980's: A critical review", *Journal of Marriage and the Family*, 52, November 1990, s. 818-831.
23. Gotlib, I.H., McCabe, S.B., "Marriage and psychopathology." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 226-257.
24. Gottman, J.M., Krokoff, L.J., "Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 1, 1989, s. 47-52.
25. Heaton, T. B., Albrecht S. L., "Stable unhappy marriages", *Journal of Marriage and the Family*, 53, August 1991, s. 747-758.
26. Heiman, J.R., Verhulst, J., "Sexual dysfunction and marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 299-322.

27. Holman, T.B., Jacquart, M., "Leisure-activity patterns and marital satisfaction: A further test", *Journal of Marriage and the Family*, 50, February 1988, s. 69-77.
28. Holmes, J.G., "Trust in close relationships." In Hendrick, C. (eds.), *Close Relationships*, California: Sage Publications, Inc., 1989, s. 187-220.
29. Jacobson, N.S., "Contributions from psychology to an understanding of marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 258-275.
30. Kabakçı, E., Tuğrul, C., Öztan, N., "Birtchnell eş değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması", *Türk Psikoloji Dergisi*, 8, 29, Haziran 1993, s. 31-37.
31. Kağıtçıbaşı, Ç., *İnsan-Aile-Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş., 1990, s.19-26.
32. Kaplan, H.I., Sadock, B.J., *Comprehensive Textbook of Psychiatry*, 5. Edition. Baltimore: Williams & Wilkins, 1989, s. 1054.
33. Lee, G.R., "Effects of social networks on the family". In Burr, W.R., Hill, R., Nye F.I., Reiss, I.L. (eds.), *Contemporary Theories About the Family*, Volume 1, New York: The Free Press, 1979, s. 27-56.
34. Levinger, G., Huston, T.L., "The social psychology of marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The psychology of marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, 19-58.
35. Lewis, R.A., Spanier, G.B., "Theorizing about the quality and stability of marriage". In Burr, W.R., Hill, R., Nye F.I., Reiss, I.L. (eds.), *Contemporary theories about the family*, Volume 1, New York: The Free Press, 1979, s. 268-294.

36. Martin, D., *Battered Wives*, New York: Pocket Books, 1983, s. 10-25.
37. Mathes, E. W., Moore, C. L., "Reik's complementarity theory of romantic love", *The Journal of Social Psychology*, 125, 3, s. 321-327.
38. Nye, F.I., "Choice, exchange and the family." In Burr, W.R., Hill, R., Nye F.I., Reiss, I.L. (eds.), *Contemporary theories about the family, Volume 2*, New York: The Free Press, 1979, s.1-41.
39. O'Leary, K.D., Vivian, D., "Physical aggression in marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 323-348.
40. Olson, D.H., "Marriage in perspective." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 402-419.
41. Özüğurlu, K., "Evlilik Raporu". 3. Basım, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1990.
42. Roberts, L. J., Krokoff L. J., "A time-series analysis of withdrawal, hostility and displeasure in satisfied and dissatisfied marriages", *Journal of Marriage and the Family*, 52, February 1990, s. 95-105.
43. Robins, E., "The study of interdependence in marriage." In Fincham, F.D., Bradbury, T.N. (eds.), *The Psychology of Marriage*, New York: The Guilford Press, 1990, s. 59-86.
44. Rubenstein, C., "The modern art of courtly love", *Psychology Today*, 17, 7, July 1983, s. 40-49.

45. Sabatelli, R. M., "Measurement issues in marital research: A review and critique of contemporary survey instruments", *Journal of Marriage and the Family*, 50, November 1988, s. 891-915.
46. Saks, M. J., Krupat, E. *Social Psychology and its Applications*, New York: Harper & Row Publishers, Inc., 1988.
47. Salovey, P., Rodin, J., "Envy and jealousy in close relationships." In Hendrick, C. (eds.), *Close Relationships*, California: Sage Publications, Inc., 1989, s. 221-246.
48. Trotter, R. J., "The three faces of love", *Psychology Today*, 20, 9, September 1986, s. 46-54.
49. T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *İstatistik Göstergeler, 1923-1992*.
50. Vaughan, D., "The long goodbye." *Psychology Today*, 21, 7, July 1987, s. 36-42.
51. Wolman, B. B., Money, J., *Handbook of Human Sexuality*, New Jersey: Prentice - Hall, Inc., 1980, s. 101-108.
52. Yıldırım, İ., "Evli bireylerin uyum düzeyleri", *3P Psikiyatri. Psikoloji. Psikofarmakoloji Dergisi*, 1.3, 1993, s. 249-257.
53. Yorgev, S., Brett, J., "Perceptions of the division of housework and child care and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 47, August, 1985, s. 609-618.

EK-1

YÖNERGE, BİLGİ TOPLAMA FORMU VE ANKET FORMU

Bu anket, ülkemizdeki evliliklerin özelliklerini araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen soruları cevaplarken aşağıdaki noktalara dikkat edin:

1. Ankete adınızı yazmayın ve soruları rahat ve samimi bir şekilde cevaplayın.
2. Her soruyu cevaplayın.
3. Anketi tek başınıza doldurun. Eşiniz dahil hiç kimseye danışmayın.
4. Soruları evliliğinizin son zamanlarına göre cevaplayın.
5. Anketi tamamladıktan sonra, size verilen zarfa koyup, zarfı yapıştırın.

Çalışmamıza katılarak bize yardımcı olduğunuz için teşekkür ederiz.

Psikolog Müge Kocadere
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

BİLGİ TOPLAMA FORMU

1. Cinsiyetiniz:
 Kadın
 Erkek
2. Doğum yılınız: _____
Eşinizin doğum yılı: _____
3. Eğitim durumunuz:
 Okur - yazar
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Lisansüstü veya doktora
4. Eşinizin eğitim durumu:
 Okur - yazar
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Lisansüstü veya doktora
5. Kaç yılında evlendiniz? _____
6. Çocuğunuz var mı?
 Var
 Yok
7. Ailenizin ortalama aylık geliri:
 10.000.000 TL ' nin altı
 10.000.000 TL - 25.000.000 TL arası
 25.000.000 TL ' nin üstü
8. Evlenmeden önce eşinizi yeterince tanıyabildiniz mi?
 Evet
 Hayır
9. Eşinizin, anne-baba ve / veya kardeşlerinin evliliklerinde bugüne kadar hiç boşanma oldu mu?
 Evet
 Hayır

10. Sizin anne-baba ve / veya kardeşlerinizin evliliklerinde bugüne kadar hiç boşanma oldu mu?

( ) Evet

( ) Hayır

11. Anne-babanızın evliliğini iyi-kötü, hoşunuza giden-gitmeyen tüm yönleriyle genel olarak değerlendirecek olursanız, 5 üzerinden kaç not verirdiniz? Aşağıdaki çizgi üzerinde uygun olan rakamı daire içine alarak gösterin.

1

2

3

4

5

Çok
Kötü

Kötü

Orta

İyi

Çok
İyi

ANKET FORMU

1. Boş zamanlarınızı eşinizle birlikte mi geçirirsiniz?
 Her zaman birlikte geçiririz.
 Çoğu zaman birlikte geçiririz.
 Ara sıra birlikte geçiririz.
 Hiç birlikte geçirmeyiz.
2. Genel olarak, eşinizin kişiliği ile sizin kişiliğiniz birbirine ne kadar benzer?
 Çok benzer.
 Oldukça benzer.
 Biraz benzer.
 Hiç benzemez.
3. Eşiniz evin işlerinde üzerine sorumluluk alıyor mu?
 Çok sorumluluk alıyor.
 Yeterince sorumluluk alıyor.
 Az sorumluluk alıyor.
 Hiç sorumluluk almıyor.
4. Eşiniz çocuklarınızla ilgileniyor mu? (Çocuğunuz yoksa bu maddeyi boş bırakın.)
 Çok ilgileniyor.
 Yeterince ilgileniyor.
 Az ilgileniyor.
 Hiç ilgilenmiyor.
5. Tanıdıklarınızın evlilikleriyle karşılaştığınızda, kendi evliliğinizi nasıl buluyorsunuz?
 Bizim evliliğimiz daha iyi.
 Tanıdıklarımın evlilikleriyle bizim evliliğimiz arasında pek bir fark yok.
 Tanıdıklarımın evlilikleri bizimkinden daha iyi.
6. Eşiniz kıskanç mıdır?
 Evet
 Hayır
Cevabınız "Evet" ise, eşinizin kıskançlığı evliliğinizde sorunlara yol açıyor mu?
 Sürekli sorunlara yol açıyor.
 Sık sık sorunlara yol açıyor.
 Ara sıra sorunlara yol açıyor.
 Hiç sorunlara yol açmıyor.

7. Çocuklarınız yüzünden eşinizle aranızda sorun çıkıyor mu? (Çocuğunuz yoksa bu maddeyi boş bırakın.)
- Sürekli sorun çıkıyor.
  - Sık sık sorun çıkıyor.
  - Ara sıra sorun çıkıyor.
  - Hiç sorun çıkmıyor.
8. Eşiniz size ne kadar ilgi gösterir?
- Çok ilgi gösterir.
  - Yeterince ilgi gösterir.
  - Az ilgi gösterir.
  - Hiç ilgi göstermez.
9. Eşinizin ailesiyle nasıl geçinirsiniz?
- Çok iyi geçiniriz.
  - İyi geçiniriz.
  - Geçinemeyiz.
  - Hiç geçinemeyiz.
10. Eşiniz sizi anlıyor mu?
- Her zaman anlıyor.
  - Çoğunlukla anlıyor.
  - Bazen anlıyor.
  - Hiç anlamıyor.
11. Evliliğiniz boyunca eşinizden ayrılmayı ciddi olarak düşündüğünüz bir dönem oldu mu?
- Çok oldu.
  - Bir kaç kez oldu.
  - Bir kez oldu.
  - Hiç olmadı.
12. Eşiniz nasıl bir annedir / babadır? (Çocuğunuz yoksa bu maddeyi boş bırakın.)
- Çok iyi bir annedir / babadır.
  - İyi bir annedir / babadır.
  - Kötü bir annedir / babadır.
  - Çok kötü bir annedir / babadır.
13. Evliliğinizde önemli kararları kim alır?
- Eşim alır.
  - Ben alırım.
  - Eşimle birlikte alırız.

14. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin için en doğru?
 ( ) Evlilik beklediğimden daha zormuş.
 ( ) Evlilik beklediğim gibiymiş.
 ( ) Evlilik beklediğimden daha kolaymış.
15. Eşiniz çalışıyor mu?
 ( ) Evet
 ( ) Hayır
16. Eşinizin işi (veya çalışmıyorsa, işsiz oluşu) evliliğinizde sorunlara yol açıyor mu?
 ( ) Sürekli sorunlara yol açıyor.
 ( ) Sık sık sorunlara yol açıyor.
 ( ) Ara sıra sorunlara yol açıyor.
 ( ) Hiçbir zaman sorunlara yol açmıyor.
17. Aşağıdaki konularda eşinizin size baskı yaptığı oluyor mu? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)
 ( ) Din konusunda
 ( ) Giyim kuşam konusunda
 ( ) Evin temizliği veya düzeni konusunda
 ( ) Arkadaşlar konusunda
 ( ) Gezmek konusunda
 ( ) Çocuklarımızın yetiştirilmesi konusunda
 ( ) İşim konusunda
 ( ) Ailelerimizle ilişkilerimiz konusunda
 ( ) Cinsellik konusunda
 ( ) Para konusunda
 ( ) Hiç bir konuda baskı yapmaz.
18. Eşinizle aranızda bir sorun olduğunda, bu sorunu çözebiliyor musunuz?
 ( ) Çoğunlukla çözebiliyoruz.
 ( ) Bazen çözüp, bazen çözemiyoruz.
 ( ) Çoğunlukla çözemiyoruz.
19. Eşiniz duygu ve düşüncelerini sizinle paylaşır mı?
 ( ) Her zaman paylaşır.
 ( ) Sık sık paylaşır.
 ( ) Ara sıra paylaşır.
 ( ) Hiç bir zaman paylaşmaz.

20. Eşinizin sizinle aşağılayıcı şekilde konuştuğu oluyor mu?
 Sık sık
 Bazen
 Hiç bir zaman
21. Eşiniz sizin ailenizle nasıl geçinir?
 Çok iyi geçinir.
 İyi geçinir.
 Geçinemez.
 Hiç geçinemez.
22. Aşağıdaki sorunlardan hangisini veya hangilerini evliliğinizde yaşıyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.) En önemli sorununuzun yanına 1 yazınız.
☐ Eşimin ailesiyle ilgili sorunlar	☐ Çocuklarla ilgili sorunlar
☐ Benim ailemle ilgili sorunlar	☐ Evlilik dışı ilişki
☐ Eşimin bazı kişilik özellikleri	☐ Eşimin baskısı
☐ Dayak	☐ İş sorunları
☐ Kıskançlık	☐ İlgisizlik
☐ Kumar	☐ İletişimsizlik
☐ Cinsel sorunlar	☐ Ev işleri
☐ Alkol	☐ Sağlık sorunları
☐ Sosyal yaşamla (arkadaşlar, gezmek) ilgili sorunlar	☐ Hiçbiri
23. Eşinizin bir derdi olduğunda sizinle paylaşır mı?
 Her zaman paylaşır.
 Çoğu zaman paylaşır.
 Bazen paylaşır.
 Hiç paylaşmaz.
24. Eşinizle cinsel hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?
 Çok memnunum.
 Memnunum.
 Memnun değilim.
 Hiç memnun değilim.
25. Bugüne kadar eşinizin sizden boşanmayı istediği oldu mu?
 Çok oldu.
 Bir kaç kez oldu.
 Bir kez oldu.
 Hiç olmadı.

26. Eşiniz işine çok zaman ayırarak evliliğinizi ihmal ediyor mu? (Eşiniz çalışmıyorsa bu maddeyi boş bırakın.)
 ( ) Her zaman ihmal ediyor.
 ( ) Sık sık ihmal ediyor.
 ( ) Ara sıra ihmal ediyor.
 ( ) Hiç ihmal etmiyor.
27. Çalışıyor musunuz?
 ( ) Evet
 ( ) Hayır
28. İşiniz (veya çalışmıyorsanız, işsiz oluşunuz) evliliğinizde sorunlara yol açıyor mu?
 ( ) Sürekli sorunlara yol açıyor.
 ( ) Sık sık sorunlara yol açıyor.
 ( ) Ara sıra sorunlara yol açıyor.
 ( ) Hiçbir zaman sorunlara yol açmıyor.
29. Eşinizin size vurduğu oluyor mu?
 ( ) Sık sık
 ( ) Bazen
 ( ) Hiç bir zaman
30. Sizin veya eşinizin ailesi yüzünden, eşinizle aranızda sorun çıkıyor mu?
 ( ) Sürekli sorun çıkıyor.
 ( ) Sık sık sorun çıkıyor.
 ( ) Ara sıra sorun çıkıyor.
 ( ) Hiç sorun çıkmıyor.
31. Eşinizle cinsellik konusunda ne kadar anlaşıyorsunuz?
 ( ) Çok iyi anlaşıyoruz.
 ( ) Anlaşıyoruz.
 ( ) Anlaşamıyoruz.
 ( ) Hiç anlaşamıyoruz.
32. Eşinizle kavga eder misiniz?
 ( ) Sürekli kavga ederiz.
 ( ) Sık sık kavga ederiz.
 ( ) Ara sıra kavga ederiz.
 ( ) Hiç kavga etmeyiz.
33. Eşiniz size olan sevgisini gösteriyor mu?
 ( ) Her zaman gösteriyor.
 ( ) Sık sık gösteriyor.
 ( ) Ara sıra gösteriyor.
 ( ) Hiç bir zaman göstermiyor.

34. Evin işleri daha çok kimin üzerindedir?

- Benim
 Eşimin
 Her ikimizin

Bu durumdan memnun musunuz?

- Evet
 Hayır

35. Evlendiğiniz için pişmanlık duyduğunuz oluyor mu?

- Sık sık oluyor.
 Bazen oluyor.
 Hiç olmuyor.

36. Maddi sorunlarınız var mı ?

- Evet
 Hayır

Cevabınız "evet" ise, bu maddi sorunlar evliliğinizde sorunlara yol açıyor mu?

- Evet
 Hayır

37. Sizce, eşiniz sizi seviyor mu?

- Çok seviyor.
 Seviyor.
 Sevmiyor.
 Hiç sevmiyor.
 Kararsızım.

38. Eşinizle, gelecekle ilgili düşüncelerinizi konuşur musunuz?

- Konuşuruz.
 Bazen konuşuruz.
 Konuşmayız.

39. Bir derdiniz olduğunda eşinize anlatır mısınız?

- Her zaman anlatırım.
 Çoğu zaman anlatırım.
 Bazen anlatırım.
 Hiç anlatmam.

40. Kendinizi eşinize ne kadar yakın hissediyorsunuz?

- Çok yakın hissediyorum.
 Yakın hissediyorum.
 Uzak hissediyorum.
 Çok uzak hissediyorum.

41. Eşinizi seviyor musunuz?
 Çok seviyorum.
 Seviyorum.
 Sevmiyorum.
 Hiç sevmiyorum.
42. Evliliğinizde bir sorunla karşılaştığınızda, genellikle aşağıdakilerden hangisini yaparsınız? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)
 Zamanla kendiliğinden çözülmesini bekleriz.
 Sorunumuz yokmuş gibi davranırız.
 Birbirimizi suçlar, kavga ederiz.
 Karşılıklı konuşup, çözüm ararız.
43. Eşinize vurduğunuz oluyor mu?
 Sık sık
 Bazen
 Hiç bir zaman
44. Eşiniz sizi kırdığında, kırıldığınızı ona belli eder misiniz?
 Her zaman belli ederim.
 Çoğu zaman belli ederim.
 Bazen belli ederim.
 Hiç belli etmem.
45. Eşinizle, aranızdaki sorunlar hakkında konuşur musunuz?
 Çoğunlukla konuşuruz.
 Bazen konuşuruz.
 Konuşmayız
46. Eşinizle bugüne kadar çözemediğiniz ve evliliğinizi etkileyen sorun veya sorunlarınız var mı?
 Evet
 Hayır
47. Eşinizi aşağılayıcı şekilde konuştuğunuz oluyor mu?
 Sık sık
 Bazen
 Hiç bir zaman
48. Genellikle, evinizde kimin sözü geçer?
 Benim
 Eşimin
 Her ikimizin

49. Çocuğunuzun olması eşinizle ilişkinizi nasıl etkiledi? (Çocuğunuz yoksa bu maddeyi boş bırakın.)
- İlişkimiz iyi yönde değişti.
  - İlişkimizde bir değişiklik olmadı.
  - İlişkimiz kötü yönde değişti.
50. Eşinize ne kadar güvenirsiniz?
- Çok güvenirim.
  - Oldukça güvenirim.
  - Biraz güvenirim.
  - Hiç güvenmem.
51. Bir sorunuz olduğunda eşiniz size destek olur mu?
- Her zaman destek olur.
  - Çoğunlukla destek olur.
  - Ara sıra destek olur.
  - Hiç destek olmaz.
52. Cinsellikle ilgili aşağıdaki konulardan hangisi veya hangileri eşinizle aranızda sorun oluyor? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)
- Eşim benim istediğimden daha sık cinsel ilişki istiyor.
  - Eşim benim istediğimden daha az cinsel ilişki istiyor.
  - Cinsel olarak yeterince tatmin olamıyorum.
  - Eşim benim bazı cinsel isteklerimi yapmıyor.
  - Eşim cinsellik konusunda çok bencil davranıyor.
  - Eşimle cinsel yaşamımız çok monoton (hep aynı).
  - Eşim cinsel açıdan bana çekici gelmiyor.
  - Eşimle aramda hiçbir cinsel sorun yok.
53. Genel olarak değerlendirecek olursanız, hayatınızdan memnun musunuz?
- Çok memnunum.
  - Memnunum.
  - Memnun değilim.
  - Hiç memnun değilim.
54. Eşinize olan sevginizi gösteriyor musunuz?
- Her zaman gösteriyorum.
  - Sık sık gösteriyorum.
  - Ara sıra gösteriyorum.
  - Hiç bir zaman göstermiyorum.

55. Genel olarak, eşinizin ailesi ile sizin aileniz birbirlerine ne kadar benzer?
- ( ) Çok benzer.
( ) Oldukça benzer.
( ) Biraz benzer.
( ) Hiç benzemez.
56. Eşiniz size karşı anlayışlı mıdır?
- ( ) Çoğu zaman anlayışlıdır.
( ) Bazen anlayışlıdır.
( ) Hiç bir zaman anlayışlı değildir.
57. Evliliğinizin geleceğini nasıl görüyorsunuz?
- ( ) Şimdikinden daha iyi olacağını düşünüyorum.
( ) Evliliğimizde önemli bir değişiklik olacağını sanmıyorum.
( ) Şimdikinden daha kötü olacağını düşünüyorum.
58. Eşinizle aranızda ciddi sorunlar çıkıyor mu?
- ( ) Sürekli çıkıyor.
( ) Sık sık çıkıyor.
( ) Ara sıra çıkıyor.
( ) Hiç çıkmıyor.
59. Duygu ve düşüncelerinizi eşinizle paylaşır mısınız?
- ( ) Her zaman paylaşırım.
( ) Sık sık paylaşırım.
( ) Ara sıra paylaşırım.
( ) Hiç bir zaman paylaşmam.
60. Eşinizle cinsellik hakkında rahatlıkla konuşabiliyor musunuz?
- ( ) Konuşabiliyoruz.
( ) Bazen konuşabiliyoruz.
( ) Konuşamıyoruz.
61. Eşinizden boşanmayı düşündüğünüz oluyor mu?
- ( ) Sürekli düşünüyorum.
( ) Sık sık düşünüyorum.
( ) Ara sıra düşünüyorum.
( ) Hiç düşünmüyorum.
62. Aşağıdakilerden hangisi sizin için en doğrudur?
- ( ) Eşim sırf kendisini düşünür.
( ) Eşim beni de, kendisini de düşünür.
( ) Eşim kendisinden çok beni düşünür.

63. Paranızı nereye, ne kadar harcayacağınız konusunda eşinizle anlaşılıyor musunuz?

- Genelde anlaşılıyor
 Genelde anlaşamıyoruz

64. Eşiniz çocuklarınızla ilgili sorumluluk alıyor mu? (Çocuğunuz yoksa bu maddeyi boş bırakın.)

- Çok alıyor.
 Yeterince alıyor.
 Biraz alıyor.
 Hiç almıyor.

65. Tekrar evlenecek olsaydınız, yine eşinizi mi seçerdiniz?

- Evet, seçerdim.
 Hayır, seçmezdim.
 Kararsızım.

66. Evliliğinizi iyi-kötü, hoşunuza giden-gitmeyen tüm yönleriyle genel olarak değerlendirecek olursanız, 5 üzerinden kaç not verirdiniz? Aşağıdaki çizgi üzerinde uygun olan rakamı daire içine alarak gösterin.

1	2	3	4	5
Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi

EK-2

Tablo-76: Yaş Gruplarına Göre Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		30 yaşın altı	31-39 yaş arası	40 yaşın üzeri	Toplam
Sürekli-Sık sık sorun çıkıyor	f	16	13	6	35
	%	30.2	13.7	7.9	15.6
Ara sıra sorun çıkıyor	f	24	57	42	123
	%	45.3	60	55.3	54.9
Hiç sorun çıkmıyor	f	13	25	28	66
	%	24.5	26.3	36.8	29.5
Toplam	f	53	95	76	224
	%	23.7	42.4	33.9	100

χ^2 : 13.836, s.d.: 4, p < .05

Tablo-77: Gelir Düzeylerine Göre Aileler Yüzünden Eşler Arasında Hangi Sıklıkta Sorun Çıktığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		10 milyonun altı	10-25 milyon arası	25 milyonun üzeri	Toplam
Sürekli-Sık sık sorun çıkıyor	f	15	13	7	35
	%	17.9	15.3	13.5	15.8
Ara sıra sorun çıkıyor	f	48	52	20	120
	%	57.1	61.2	38.5	54.3
Hiç sorun çıkmıyor	f	21	20	25	66
	%	25	23.5	48.1	29.9
Toplam	f	84	85	52	221
	%	38	38.5	23.5	100

χ^2 : 11.268, s.d.: 4, p < .05

Tablo-78: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerinin Aileleriyle Nasıl Geçindiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Çok iyi-İyi Geçiniriz	f	90	85	175
	%	75.6	81	78.1
Geçinemeyiz-Hiç geçinemeyiz	f	29	20	49
	%	24.4	19	21.9
Toplam	f	119	105	224
	%	53.1	46.9	100

χ^2 : .924, s.d.: 1, p = .33629

Tablo-79: Eğitim Düzeylerine Göre Evlilikte Önemli Kararları Kimin Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul-Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Eşim alır	f	14	18	12	44
	%	33.3	24.3	11.4	19.9
Ben alırım	f	9	13	22	44
	%	21.4	17.6	21	19.9
Eşimle birlikte alırız	f	19	43	71	133
	%	45.2	58.1	67.6	60.2
Toplam	f	42	74	105	221
	%	19	33.5	47.5	100

χ^2 :11.205, s.d.: 4, p < .05

Tablo-80: Eğitim Düzeylerine Göre Evde Kimin Sözü'nün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Benim	f	11	15	18	44
	%	26.8	20.3	16.8	19.8
Eşimin	f	12	21	16	49
	%	29.3	28.4	15	22.1
Her ikimizin	f	18	38	73	129
	%	43.9	51.4	68.2	58.1
Toplam	f	41	74	107	222
	%	18.5	33.3	48.2	100.0

$\chi^2: 10.150$, s.d.: 4, $p < .05$

Tablo-81: Cinsiyetlere Göre Evlilikte Önemli Kararları Kimin Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Ben alırım	f	36	8	44
	%	30.8	7.7	19.9
Eşim alır	f	10	34	44
	%	8.5	32.7	19.9
Eşimle birlikte alırız	f	71	62	133
	%	60.7	59.6	60.2
Toplam	f	117	104	221
	%	52.9	47.1	100

$\chi^2: 30.860$, s.d.: 2, $p < .00001$

Tablo-82: Cinsiyetlere Göre Evde Kimin Sözünün Geçtiğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Benim sözüm geçer	f	5	39	44
	%	4.3	37.1	19.8
Eşimin sözü geçer	f	40	9	49
	%	34.2	8.6	22.1
Her ikimizin sözü geçer	f	72	57	129
	%	61.5	54.3	58.1
Toplam	f	117	105	222
	%	52.7	47.3	100

χ^2 : 47.118, s.d.: 2, $p < .00001$

Tablo-83: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşleri Tarafından Maruz Kaldıkları Baskılara İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Din konusunda	f	8	4	12
	%	6.7	2.9	5.1
Giyim-kuşam konusunda	f	25	20	45
	%	19.8	18.5	19.2
Evin temizliği ve düzeni konusunda	f	15	38	53 *
	%	11.9	35.2	22.6
Arkadaşlarla ilişkiler konusunda	f	21	27	48
	%	16.7	25	20.5
Gezmek konusunda	f	36	38	74
	%	28.6	35.2	31.6
Çocukları yetiştirme konusunda	f	25	25	50
	%	19.8	23.1	21.4
İş konusunda	f	13	26	39 *
	%	10.3	24.1	16.7
Ailelerle ilişkiler konusunda	f	28	33	61
	%	22.2	30.6	26.1

		Kadın	Erkek	Toplam
Cinsellik konusunda	f	18	5	23 *
	%	14.3	4.6	9.8
Para konusunda	f	46	29	75
	%	36.5	26.9	32.1

* p < .05

Tablo-84: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerle Eşlerinin Boş Zamanlarını Hangi Sıklıkta Birlikte Geçirdiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Her zaman birlikte geçiririz	f	12	14	18	44
	%	28.6	18.7	17.1	19.8
Çoğu zaman birlikte geçiririz	f	9	34	62	105
	%	21.4	45.3	59	47.3
Ara sıra birlikte geçiririz	f	17	20	22	59
	%	40.5	26.7	21	26.6
Hiç birlikte geçirmeyiz	f	4	7	3	14
	%	9.5	9.3	2.9	6.3
Toplam	f	42	75	105	222
	%	18.9	33.8	47.3	100

χ^2 : 19.184, s.d.: 6, p < .005

Tablo-85: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		30 yaşın altı	31-39 yaş arası	40 yaşın üzeri	Toplam
Sürekli-Sık sık düşünüyorum	f	10	10	11	31
	%	18.9	10.6	14.5	13.9
Ara sıra düşünüyorum	f	13	14	24	51
	%	24.5	14.9	31.6	22.9
Hiç düşünmüyorum	f	30	70	41	141
	%	56.6	74.5	53.9	63.2
Toplam	f	53	94	76	223
	%	23.8	42.2	34.1	100

χ^2 : 10.158, s.d.: 4, $p < .05$

Tablo-86: Gelir Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerinden Boşanma Düşüncelerinin Sıklığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		10 milyonun altı	10-25 milyon arası	25 milyonun üstü	Toplam
Sürekli- Sık sık düşünüyorum	f	7	11	13	31
	%	8.4	12.9	25	14.1
Ara sıra düşünüyorum	f	16	21	14	51
	%	19.3	24.7	26.9	23.2
Hiç düşünmüyorum	f	60	53	25	138
	%	72.3	62.4	48.1	62.7
Toplam	f	83	85	52	220
	%	37.7	38.6	23.6	100

χ^2 : 10.292, s.d.: 4, $p < .05$

Tablo-87: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Kendilerinden Daha Az Cinsel İlişki İstemelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın		Erkek	Toplam
		f	%		
Eşin daha az cinsel ilişki istemesi	Var	f	7	39	46
		%	5.9	37.1	20.6
	Yok	f	111	66	177
		%	94.1	62.9	79.4
Toplam	f	118	105	223	
	%	52.9	47.1	100	

χ^2 : 33.056, s.d.: 1, p < .00001

Tablo-88: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Kendilerinden Daha Sık Cinsel İlişki İstemelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın		Erkek	Toplam
		f	%		
Eşin daha sık cinsel ilişki istemesi	Var	f	38	2	40
		%	32.2	1.9	17.9
	Yok	f	80	103	183
		%	67.8	98.1	82.1
Toplam	f	118	105	223	
	%	52.9	47.1	100	

χ^2 : 34.650, s.d.: 1, p < .00001

Tablo-89: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Çocuklarla İlgilenip İlgilenmediğine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Çok ilgileniyor	f	24	53	77
	%	22.4	57	38.5
Yeterince ilgileniyor	f	51	34	85
	%	47.7	36.6	42.5
Az ilgileniyor- Hiç ilgilenmiyor	f	32	6	38
	%	29.9	6.5	19
Toplam	f	107	93	200
	%	53.5	46.5	100

χ^2 : 31.284 s.d.: 2, $p < .00001$

Tablo-90: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Çocuklarla İlgili Ne Kadar Sorumluluk Aldıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Çok-Yeterince sorumluluk alıyor	f	13	38	51
	%	12.4	41.3	25.9
Biraz sorumluluk alıyor	f	50	45	95
	%	47.6	48.9	48.2
Hiç sorumluluk almıyor	f	42	9	51
	%	40	9.8	25.9
Toplam	f	105	92	197
	%	33.5	46.7	100

χ^2 : 33.157, s.d.: 2, $p < .00001$

Tablo-91: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerine Ne Kadar Güvendiklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Çok güvenirim	f	43	59	102
	%	36.1	56.2	45.5
Oldukça güvenirim	f	40	33	73
	%	33.6	31.4	32.6
Biraz güvenirim	f	23	12	35
	%	19.3	11.4	15.6
Hiç güvenmem	f	13	1	14
	%	10.9	1	6.3
Toplam	f	119	105	224
	%	53.1	46.9	100

χ^2 : 16.111, s.d.: 3, $p < .005$

Tablo-92: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Kendilerini Eşlerine Yakın veya Uzak Hissetmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		30 yaşın altı	31-39 yaş arası	40 yaşın üzeri	Toplam
Çok yakın-Yakın hissediyorum	f	39	78	48	165
	%	73.6	82.1	64	74
Uzak-Çok uzak hissediyorum	f	14	17	27	58
	%	26.4	17.9	36	26
Toplam	f	53	95	75	223
	%	23.8	42.6	33.6	100

χ^2 : 7.145 s.d.: 1, $p < .05$

Tablo-93: Cinsiyetlerine Göre Evin İşlerinin Kimin Üzerinde Olduğuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
		Benim	f	97
	%	83.6	6.8	47.5
Eşimin	f	2	63	65
	%	1.7	61.2	29.7
Her ikimizin	f	17	33	50
	%	14.7	32	22.8
Toplam	f	116	103	219
	%	53	47	100

χ^2 : 139.972, s.d.: 2, p < .00001

Tablo-94: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Ev İşlerinin Paylaşımından Memnun Olup Olmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
		Memnunum	f	48
	%	43.6	77	59.5
Memnun değilim	f	62	23	85
	%	56.4	23	40.5
Toplam	f	110	100	210
	%	52.4	47.6	100

χ^2 : 24.200, s.d.: 1, p < .00001

Tablo-95: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre Eşlerinin Ev İşlerinde Ne Kadar Sorumluluk Aldığına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Çok sorumluluk alıyor	f	7	33	40
	%	5.9	31.4	17.9
Yeterince sorumluluk alıyor	f	41	58	99
	%	34.5	55.2	44.2
Az sorumluluk alıyor	f	45	11	56
	%	37.8	10.5	25.0
Hiç sorumluluk almıyor	f	26	3	29
	%	21.8	2.9	12.9
Toplam	f	119	105	224
	%	53.1	46.9	100.0

χ^2 : 58.055, s.d.: 3, $p < .00001$

Tablo-96: Deneklerin Cinsiyetlerine Göre, Eşlerinin Dertlerini Hangi Sıklıkta Paylaştıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Her zaman paylaşır	f	24	36	60
	%	20.2	34.3	26.8
Çoğu zaman paylaşır	f	34	35	69
	%	28.6	33.3	30.8
Bazen paylaşır	f	53	33	86
	%	44.6	31.4	38.4
Hiç paylaşmaz	f	8	1	9
	%	6.7	1	4
Toplam	f	119	105	224
	%	53.1	46.9	100

χ^2 : 11.680, s.d.: 3, $p < .05$

Tablo-97: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Çoğunlukla konuşuruz	f	11	31	52	94
	%	26.8	41.3	48.6	42.2
Bazen konuşuruz	f	21	40	47	108
	%	51.2	53.3	43.9	48.4
Konuşmayız	f	9	4	8	21
	%	22	5.3	7.5	9.4
Toplam	f	41	75	107	223
	%	18.4	33.6	48	100

χ^2 : 12.832, s.d.: 4, $p < .05$

Tablo-98: Yaş Gruplarına Göre Deneklerin Eşleriyle Aralarındaki Sorunları Hangi Sıklıkta Konuştuklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		30 yaşın altı	31-39 yaş arası	40 yaşın üzeri	Toplam
Çoğunlukla konuşuruz	f	28	46	20	94
	%	52.8	48.4	26.7	42.2
Bazen konuşuruz	f	19	44	45	108
	%	35.8	46.3	60	48.4
Konuşmayız	f	6	5	10	21
	%	11.3	5.3	13.3	9.4
Toplam	f	53	95	76	223
	%	23.8	42.6	33.3	100

χ^2 : 13.645, s.d.: 4, $p < .05$

Tablo-99: Cinsiyetlerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Sık sık-Bazen vurur	f	35	11	46
	%	29.7	10.5	20.6
Hiç bir zaman vurmaz	f	83	94	177
	%	70.3	89.5	79.4
Toplam	f	118	105	223
	%	52.9	47.1	100

χ^2 : 12.489, s.d.: 1, $p < .0005$

Tablo-100: Cinsiyetlerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		Kadın	Erkek	Toplam
Sık sık-Bazen vururum	f	14	36	50
	%	11.9	34.6	22.5
Hiç bir zaman vurmam	f	104	68	172
	%	88.1	65.4	77.5
Toplam	f	118	104	222
	%	53.2	46.8	100

χ^2 : 16.397, s.d.: 1, $p < .00005$

Tablo-101: Gelir Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		10 milyonun altı	10-25 milyon arası	25 milyonun üstü	Toplam
Sık sık-Bazen vururum	f	27	18	4	49
	%	32.1	21.2	8	22.4
Hiç bir zaman vurmam	f	57	67	46	170
	%	67.9	78.8	92	77.6
Toplam	f	84	85	50	219
	%	38.4	38.8	22.8	100

χ^2 : 10.633, s.d.: 2, $p < .005$

Tablo-102: Gelir Düzeylerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		10 milyonun altı	10-25 milyon arası	25 milyonun üstü	Toplam
Sık sık-Bazen vurur	f	30	13	2	45
	%	35.7	15.3	3.9	20.5
Hiç bir zaman vurmaz	f	54	72	49	175
	%	64.3	84.7	96.1	79.5
Toplam	f	84	85	51	220
	%	38.2	38.6	23.2	100

χ^2 : 21.980, s.d.: 2, $p < .0005$

Tablo-103: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Eşlerine Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Sık sık-Bazen vururum	f	16	17	17	50
	%	38.1	23	16	22.5
Hiç bir zaman vurmam	f	26	57	89	172
	%	61.9	77	84	77.5
Toplam	f	42	74	106	222
	%	18.9	33.3	47.7	100

χ^2 : 8.400, s.d.: 2, $p < .01$

Tablo-104: Eğitim Düzeylerine Göre Eşlerin Deneklere Vurup Vurmadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Sık sık-Bazen vurur	f	19	15	12	46
	%	45.2	20.3	11.2	20.6
Hiç bir zaman vurmaz	f	23	59	95	177
	%	54.8	79.7	88.8	79.4
Toplam	f	42	74	107	223
	%	18.8	33.2	48	100

χ^2 : 21.332, s.d.: 2, $p < .00002$

Tablo-105: Eğitim Düzeylerine Göre Deneklerin Evlenmeden Önce Eşlerini Yeterince Tanıyıp Tanımadıklarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		İlkokul mezunu	Ortaokul- Lise mezunu	Üniversite ve üstü mezunu	Toplam
Evet, tanıdım	f	22	43	82	147
	%	52.4	57.3	76.6	65.6
Hayır, tanıyamadım	f	20	32	25	77
	%	47.6	42.7	23.4	34.4
Toplam	f	42	75	107	224
	%	18.8	33.5	47.8	100

χ^2 : 11.301, s.d.: 2, $p < .005$

ÖZGEÇMİŞ

1964, İzmir doğumluyum. 1982 yılında Amerikan Kız Lisesinden mezun olduktan sonra, 1986 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nü bitirdim.

1987-1989 yılları arasında Yaşar Holding Personel İlişkileri Koordinatörlüğü'nde Eğitim Uzmanı olarak çalıştıktan sonra, 1989-1990 yılları arasında Manufacturers Hanover Trust Company'de çalıştım.

